

ISSN 1847-8662

24. LOŠINJSKI DANI BIOETIKE

Mali Lošinj, Hrvatska, 17. – 20. svibnja 2026.

Simpozij

Integrativna bioetika i nova epoha

18. – 19. svibnja 2026.

Studentska bioetička radionica

(Ne)Tijelo: Ja, Ti, Drugi

17. – 20. svibnja 2026.

Okrugli stol

Plavi svijet – globalna pitanja i

odgovori lokalne zajednice

20. svibnja 2026.

24th LOŠINJ DAYS OF BIOETHICS

Mali Lošinj, Croatia, May 17–20, 2026

Symposium

Integrative Bioethics and New Epoch

May 18–19, 2026

Student Bioethics Workshop

(Non)Body: The Self, the Thou, the Other

May 17–20, 2026

Round Table

Blue World – Global Questions and

Answers from the Local Community

May 20, 2026

Osnivači i organizatori *Lošinjских dana bioetike*

Hrvatsko filozofsko društvo

Hrvatsko bioetičko društvo

Grad Mali Lošinj

Suorganizatori *Lošinjских dana bioetike*

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku –
mrežna koordinacija

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Suorganizatori *Studentske bioetičke radionice*

Udruženje studenata filozofije

Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za filozofiju

Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

The founders and organisers of the *Lošinj Days of Bioethics*

Croatian Philosophical Society

Croatian Bioethics Society

Town of Mali Lošinj

The co-organisers of the *Lošinj Days of Bioethics*

Centre of Excellence for Integrative Bioethics –
Network Coordination

Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb

The co-organisers of the *Student Bioethics Workshop*

Students of Philosophy Association,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Zagreb

Department of Philosophy,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Zagreb

**Pokrovitelji 24. *Lošinjskih dana bioetike* /
The patrons of the 24th *Lošinj Days of Bioethics***

Primorsko-goranska županija /
Primorje-Gorski Kotar County

Jadranka turizam d. o. o.
Mali Lošinj

SADRŽAJ / CONTENTS

Organizacijski odbor <i>Lošinjskih dana bioetike</i> / Organisation Committee of the <i>Lošinj Days of Bioethics</i>	9
Uvod / Introduction	13
Program 24. <i>Lošinjskih dana bioetike</i> / Programme of the 24th <i>Lošinj Days of Bioethics</i>	21
Sažeci izlaganja / Paper abstracts	35
• Simpozij <i>Integrativna bioetika i nova epoha</i> / Symposium <i>Integrative Bioethics and New Epoch</i>	37
• Studentska bioetička radionica <i>(Ne)Tijelo: Ja, Ti, Drugi</i> / Student Bioethics Workshop <i>(Non)Body: The Self, the Thou, the Other</i>	111
• Okrugli stol <i>Plavi svijet – globalna pitanja i odgovori lokalne zajednice</i> / Round Table <i>Blue World – Global Questions and Answers from the Local Community</i>	159
Predstavljanje recentnih bioetičkih izdanja / Presentation of recent bioethical publications	163
Adresar sudionika / Addresses of the participants	169
Donatori / Donors	181

**organizacijski
odbor**
*lošinjskih dana
bioetike*

**organisation
committee of the**
*lošinj days of
bioethics*

ORGANIZACIJSKI ODBOR LOŠINJSKIH DANA BIOETIKE / ORGANISATION COMMITTEE OF THE LOŠINJ DAYS OF BIOETHICS

Predsjednik / President:

HRVOJE JURIĆ (Zagreb)

Glavni tajnik / Chief Secretary:

TIN FRESL (Zagreb)

Poslovna tajnica / Business Secretary:

MIRA MATIJEVIĆ (Zagreb)

Članovi i članice / Members:

HAJDAR ARIFAGIĆ (Sarajevo), EVA D. BAHOVEC (Ljubljana), TONI BUTERIN (Rijeka), DALIBOR CVITKOVIĆ (Mali Lošinj), IGOR ČATIĆ (Zagreb), ANTE ČOVIĆ (Zagreb), BERISLAV ČOVIĆ (Zagreb), BRUNO ČURKO (Split), BARDHYL ÇIPI (Tirana), PATRICK DALY (Chestnut Hill), JAN DEFRANČESKI (Zagreb), DEJAN DONEV (Skopje), ROBERT DORIČIĆ (Rijeka), IVO DŽINIĆ (Zagreb), JAKOV ERDELJAC (Zagreb), JULIJA ERHARDT (Zagreb), IGOR ETEROVIĆ (Rijeka), SREČKO GAJOVIĆ (Zagreb), MICHAEL GEORGE (Fredericton), NADA GOSIĆ (Rijeka), JOSIP GUĆ (Split), THOMAS SÖREN HOFFMANN (Hagen), LUKA JANEŠ (Zagreb), ORHAN JAŠIĆ (Sarajevo/Tuzla), ŽELJKO KALUĐEROVIĆ (Novi Sad), VALENTINA KANEVA (Sofija), MARINA KATINIĆ PLEIĆ (Zagreb), IVICA KELAM (Osijek), MARCUS KNAUP (Freiburg/Hagen), KATICA KNEZOVIĆ (Zagreb), LIDIJA KNORR (Zagreb), DENIS KOS (Zagreb), MARKO KOS (Zagreb), MARTINA KRAJINA MRŠO (Mali Lošinj), JANA KRSTIĆ (Beograd/Zagreb), TOMISLAV KRZMAR (Zagreb), ANA KUČIĆ (Mali Lošinj), MISLAV KUKOČ (Zagreb), MATO MARKOVIĆ (Zagreb), MILOŠ MARKOVIĆ (Beograd), ANA MASKALAN (Zagreb), FRANJO MIJATOVIĆ (Rijeka), AMIR MUZUR (Rijeka), TOMISLAV NEDIĆ (Osijek), TEODORA NOT (Zagreb), BORUT OŠLAJ (Ljubljana), AMER OVČINA (Sarajevo), JOSIP PERIŠA (Zagreb), IVAN PERKOV (Zagreb), LUKA PERUŠIĆ (Zagreb), ALEKSANDAR RACZ (Zagreb), SANDRA RADENOVIĆ (Beograd), IVA RINČIĆ (Rijeka), SUNČANA ROKSANDIĆ (Zagreb), DARIJA RUPČIĆ KELAM (Osijek), WALTER SCHWEIDLER (Eichstätt), MARIJA SELAK RASPUDIĆ (Zagreb), MICHAEL SPIEKER (München), MATIJA MATO ŠKERBIĆ (Zagreb), BERNARD ŠPOLJARIĆ (Zagreb), MICHAEL CHENG-TEK TAI (Taichung), ZORAN TODOROVIĆ (Beograd), MARKO TRAJKOVIĆ (Niš), TIJANA TRAKO POLJAK (Zagreb), STAVROULA TSINOREMA (Rethymno), MATIJA VIGATO (Zagreb), IVANA VINKOVIĆ VRČEK (Zagreb), VALERIJE VRČEK (Zagreb), GENTIAN VYSHKA (Tirana), IVANA ZAGORAC (Zagreb), SAŠA ZAVRTNIK (Varaždin), ELVIS ŽIVKOVIĆ (Mali Lošinj), KRISTINA ŽUŠKIN TOKIĆ (Mali Lošinj)

ORGANIZACIJSKI TIM STUDENTSKE BIOETIČKE RADIONICE / ORGANISATION TEAM OF THE STUDENT BIOETHICS WORKSHOP

IVANA RELJANOVIĆ (voditeljica tima / team leader), DORA BIČANIĆ, TIN FRESL, KORANA MAKSUMIĆ, LEA MRAZ

uvod

introduction

Međunarodnu znanstveno-kulturnu manifestaciju *Lošinjski dani bioetike* utemeljili su 2002. godine Hrvatsko filozofsko društvo, Hrvatsko bioetičko društvo i Grad Mali Lošinj, na valu ubrzanog razvoja bioetike u Hrvatskoj i jugoistočnoj Europi i na tragu ranijih simpozija (*Izazovi bioetike*, Cres, 1998.; *Bioetika i znanost u novoj epohi*, Mali Lošinj, 2001.), koji su bili prvi veći međunarodni bioetički skupovi u ovom dijelu svijeta.

U međuvremenu su *Lošinjski dani bioetike* izrasli su u najznačajniju bioetičku konferenciju u jugoistočnoj Europi, o čemu svjedoči činjenica da je dosad u radu *Lošinjskih dana bioetike* sudjelovalo oko tisuću znanstvenika različitih profila iz trideset i osam zemalja Europe, Sjeverne i Južne Amerike, Azije i Oceanije te više od četrinsto studenata iz Hrvatske i susjednih zemalja. Također su odigrali ključnu ulogu u razvoju bioetike u Hrvatskoj i jugoistočnoj Europi te umrežavanju hrvatskih i jugoistočnoeuropskih bioetičara s kolegama iz drugih dijelova Europe i svijeta, u sinergiji s drugim stalnim bioetičkim manifestacijama koje se održavaju u ovoj regiji, pri čemu ćemo istaknuti samo one iz Hrvatske: *Riječki dani bioetike* u Rijeci, *Osječki dani bioetike* u Osijeku, *Dani kulturne animalističke* u Splitu, *Bioetika i aporije psihe* u Zagrebu, *Etika, bioetika i sport* u Zagrebu i Varaždinu, *Karlovački bioetički susreti* u Karlovcu, *Bioetički arboretum* u Zagrebu te *Ljetna škola »Bioetika u kontekstu«* (koja se redovito organizira u Njemačkoj i zemljama Jugoistočne Europe, uključujući Hrvatsku). Broj tih manifestacija, redovitost njihova održavanja, raznolikost tema te znanstvenih pristupa i svjetonazora mnogima se čine kao kuriozitet, dok njihovi akteri to smatraju logičnim rezultatom dugotrajnog i predanog rada te entuzijazma na kojemu taj rad počiva. A to se ne tiče samo znanstvenih i znanstveno-kulturnih skupova, nego i niza izgrađenih bioetičkih institucija, intenzivne

The international scientific and cultural conference *Lošinj Days of Bioethics* was founded in 2002 by the Croatian Philosophical Society, the Croatian Bioethics Society, and the Town of Mali Lošinj, on the wave of the accelerated development of bioethics in Croatia and Southeast Europe and in the wake of earlier symposia (*The Challenges of Bioethics*, Cres, Croatia, 1998; *Bioethics and Science in the New Epoch*, Mali Lošinj, Croatia, 2001), which were the first major international bioethics conferences in this part of the world.

In the meantime, the *Lošinj Days of Bioethics* have grown into the most significant bioethics conference in Southeast Europe, as evidenced by the fact that so far about a thousand scientists of various profiles from thirty-eight countries of Europe, North and South America, Asia and Oceania, as well as more than four hundred students from Croatia and neighboring countries, have participated in the conference. The *Lošinj Days of Bioethics* have also played a key role in the development of bioethics in Croatia and Southeast Europe and in networking Croatian and Southeast European bioethicists with colleagues from other parts of Europe and the world, in synergy with other regular bioethical events held in this region, of which we will highlight only those from Croatia: the *Rijeka Days of Bioethics* in Rijeka, the *Osijek Days of Bioethics* in Osijek, the *Days of Animal Studies* in Split, *Bioethics and Aporia of Psyche* in Zagreb, *Ethics, Bioethics and Sport* in Zagreb and Varaždin, the *Karlovac Bioethical Encounters* in Karlovac, the *Bioethical Arboretum* in Zagreb, and the *Summer School "Bioethics in Context"* in Germany and the Southeast European countries, including Croatia. The number of these conferences, the regularity of their holding, the diversity of topics and scientific approaches and worldviews seem to many to be a curiosity,

izdavačke i obrazovne djelatnosti te brojnih bioetičkih projekata.

Pritom se ističe *Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku*, koji je 2014. godine proglasio hrvatski ministar znanosti, obrazovanja i sporta na prijedlog Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj Republike Hrvatske. Trajanje »znanstvenih centara izvrsnosti«, prema odluci Nacionalnog vijeća, bilo je ograničeno u formalnom pogledu na maksimalni rok od deset godina, koji je u slučaju Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku istekao krajem 2024. godine. U svom desetogodišnjem djelovanju, Centar je, uz sedam hrvatskih institucija posvećenih bioetici (Referalni centar za bioetiku u jugoistočnoj Europi Hrvatskoga filozofskog društva, Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Dokumentacijsko-istraživački centar za europsku bioetiku »Fritz Jahr« Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci, Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Centar za integrativnu bioetiku Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku Sveučilišta u Zagrebu), okupljao više od stotinu suradnika iz Hrvatske i drugih zemalja te postigao poštovanja vrijedne rezultate (znanstveno-istraživački projekti, edukacija na različitim razinama, izdavaštvo, konferencije te javna predavanja i tribine, izgradnja znanstvene infrastrukture, međunarodna suradnja, implementacija rezultata znanstvenog rada u sferi društva, politike i prava itd.).

Međutim, kraj 2024. godine nije značio da je s tim datumom Znanstveni centar izvrsnosti u stvarnom pogledu prestao postojati, jer već u proljeće 2025. godine osnovana je *Mrežna koordinacija Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku*, kao

while their protagonists consider it a logical result of long-term and dedicated work and the enthusiasm on which this work is based. And this concerns not only scientific and scientific-cultural events, but also a series of established bioethical institutions, intensive publishing and educational activities, and numerous bioethical projects.

In this regard, the Croatian *Centre of Excellence for Integrative Bioethics* stands out, which was proclaimed in 2014 by the Croatian Minister of Science, Education and Sports at the proposal of the National Council for Science, Higher Education and Technological Development of the Republic of Croatia. According to the decision of the National Council, the duration of the "centres of excellence", was formally limited to a maximum period of ten years, which in the case of the Centre of Excellence for Integrative Bioethics expired at the end of 2024. In its ten-year operation, the Centre, in addition to seven Croatian institutions dedicated to bioethics (Referral Centre for Bioethics in Southeast Europe of the Croatian Philosophical Society; Department of Social Sciences and Humanities in Medicine of the Faculty of Medicine, University of Rijeka; Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics of the Faculty of Health Studies, University of Rijeka; Centre for Integrative Bioethics of the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb; Centre for Integrative Bioethics of the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split; Centre for Integrative Bioethics of the J. J. Strossmayer University of Osijek; University Centre for Integrative Bioethics of the University of Zagreb), has gathered more than a hundred collaborators from Croatia and other countries, and achieved respectable results (research projects, education at various levels, publishing, conferences and public lectures and panels, build-

pravni i intelektualni sljednik Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku, što predstavlja novi organizacijski model koji omogućuje nastavak suradnje unutar izgrađene istraživačke mreže, nastavak zajedničkih projektnih aktivnosti, kao i preuzimanje drugih zadaća koje je Znanstveni centar izvrsnosti imao u znanstvenom i kulturnom životu. Jedna je od takvih zadaća sudjelovanje u organizaciji *Lošinjских dana bioetike*, jednako kao što se Znanstveni centar izvrsnosti, od početka svoga djelovanja, nalazio u krugu suorganizatora *Lošinjских dana bioetike*.

***

Iz prethodno rečenoga proizlazi da su *Lošinjски dani bioetike* – sa svojim multidisciplinarnim, multiperspektivnim, multinacionalnim i multigeneracijskim karakterom – presudno utjecali na nastanak i razvoj inovativnog koncepta *integrativne bioetike*, koji je već odavno etabliran u svjetskoj bioetičkoj raspravi. U koncept integrativne bioetike ugrađeno je i iskustvo *Lošinjских dana bioetike*, a *Lošinjски dani bioetike* dostigli su svoj današnji status zahvaljujući plodotvornoj ideji integrativne bioetike i njezinim raznovrsnim utjelovljenjima.

I kao koncept i kao projekt, integrativna bioetika omogućavala je i još uvijek omogućava susrete, umrežavanja i suradnju različitih znanstvenih i kulturnih perspektiva, povezanih zajedničkim temama i problemima, što se naziva multi-, inter- i trans-disciplinarnošću te pluriperspektivnošću i integrativnošću. Ako nekoga zanima što te komplicirane riječi znače – treba doći na otok Lošinj i sudjelovati na *Lošinjским danima bioetike*.

No namjere i dosezi integrativne bioetike ne zadržavaju se na tome. Ovom prilikom istaknut ćemo samo dvije stvari koje su, vjerujemo, originalne i u kontekstu svjetske bioetike: (1) usvajanje i daljnje razvijanje nasljeđa »oca bioetike« Vana

ing scientific infrastructure, international cooperation, implementation of the results of scientific work in the sphere of society, politics and law, etc.).

However, the end of 2024 did not mean that the Centre of Excellence ceased to exist in reality on that date, because already in the spring of 2025, the *Network Coordination of the Centre of Excellence for Integrative Bioethics* was established, as the legal and intellectual successor of the Centre of Excellence for Integrative Bioethics, which represents a new organisational model that enables the continuation of cooperation within the established research network, the continuation of joint project activities, as well as taking over of other tasks that the Centre of Excellence had in scientific and cultural life. One of such tasks is participation in organising the scientific and cultural conference *Lošinj Days of Bioethics*, just as the Centre of Excellence, from the beginning of its activities, was among the co-organizers of the *Lošinj Days of Bioethics*.

***

From the above it follows that the *Lošinj Days of Bioethics* – with their multi-disciplinary, multi-perspective, multi-national and multi-generational character – had a decisive influence on the emergence and development of the innovative concept of *integrative bioethics*, which has long been established in the global bioethical debate. The concept of integrative bioethics incorporates the experience of the *Lošinj Days of Bioethics*, while the *Lošinj Days of Bioethics* have achieved their current status thanks to the fruitful idea of integrative bioethics and its various incarnations.

Both as a concept and as a project, integrative bioethics has enabled and still enables encounters, networking and cooperation of different scientific and cultural perspectives, connected by common issues and problems, which is called multi-,

Rensselaera Pottera (1911. – 2001.) i Fritza Jahra (1895. – 1953.) kao »europskog oca bioetike« te drugih za bioetiku važnih autora, uključujući snažno povezivanje Pottera i Jahra, kao i reinterpretaciju cjelokupne povijesti filozofije, znanosti i kulture u bioetičkom ključu, što podrazumijeva i razvijanje *europske bioetike* kao žarišne točke *globalne bioetike*; (2) naglasak na važnosti povijesne svijesti i smještanje bioetike u povijesni kontekst – uključujući recentnu smjenu epoha, porađanje nove etičke kulture i ulogu bioetike u tome – bez čega ni jedan problem današnjice ne može biti ni sagledan i artikuliran, ni diskutiran i riješen.

***

Idejni tvorac, »većinski vlasnik« i velikodušni distributer svih prethodno navedenih postignuća jest profesor Ante Čović (1949.) sa Sveučilišta u Zagrebu, neumorni *spiritus movens* integrativne bioetike – i u konceptualnom i u projektno-institucionalnom smislu – te inicijator i voditelj *Lošinjskih dana bioetike* od 2002. do 2025. godine. Ove, 2026. godine profesor Čović prepustio je vodstvo lošinjskoga skupa drugima, što je tim drugima, dakako, velika čast, ali i vrlo velika odgovornost.

***

Sljedeće, 2027. godine slaviti ćemo četvrt stoljeća kontinuiranog postojanja *Lošinjskih dana bioetike*. Bit će to prilika da se iskaže zahvalnost Anti Čoviću i drugima koji su s njime gradili bioetiku u Hrvatskoj i Jugoistočnoj Europi, koncept i projekt integrativne bioetike te *Lošinjske dane bioetike*: u potezu od njegovih suboraca iz »pionirskih dana« do najmlađih bioetičara koji, svojom lošinjskom *Studentskom bioetičkom radionicom* i drugim projektima i aktivnostima, obogaćuju i uljepšavaju *Lošinjske dane bioetike* te krajolik bioetike u Hrvatskoj i Jugoistočnoj Europi. To slavlje neće biti pasatističko i nostalgično, nego entuzijastično i optimistično, jer bit će to

inter- and trans-disciplinarity, and pluri-perspectivity and integrativity. If anyone is interested in what these complicated words mean – they should come to the island of Lošinj and participate in the *Lošinj Days of Bioethics*.

However, the intentions and achievements of integrative bioethics do not stop there. On this occasion, we will highlight only two things that, we believe, are original even in the context of world bioethics: (1) the adoption and further development of the legacy of the “father of bioethics”, Van Rensselaer Potter (1911–2001), and Fritz Jahr (1895–1953) as the “European father of bioethics”, and other authors important for bioethics, including a strong connection between Potter and Jahr, as well as a reinterpretation of the entire history of philosophy, science and culture in a bioethical key, which also implies the development of *European bioethics* as a focal point of *global bioethics*; (2) the emphasis on the importance of historical consciousness and the placement of bioethics in a historical context – including the recent shift of the epochs, the birth of a new ethical culture, and the role of bioethics in this – without which no problem of today can be neither perceived and articulated nor discussed and resolved.

***

The mastermind, the “majority owner” and the generous distributor of all the aforementioned achievements is Professor Ante Čović (1949) from the University of Zagreb, the tireless *spiritus movens* of integrative bioethics – both in terms of concepts and projects/institutions – and the initiator and leader of the *Lošinj Days of Bioethics* from 2002 to 2025. This year, 2026, Professor Čović has handed over the leadership of the Lošinj conference to others, which is, of course, a great honour for them, but also a very great responsibility.

prilika da u svečanom tonu, punom zadovoljstva, naglasimo neospornu činjenicu: kao što je, Potterovim riječima, upravo bioetika »most prema budućnosti« čovječanstva i Planeta, tako su upravo *Lošinjski dani bioetike* »most prema budućnosti« integrativne bioetike koja iz prividno marginalne perspektive, hrvatske i (jugoistočno) europske, sagledava globalnu situaciju te – podjednako znanstveno utemeljena i aktivistički nastrojena – dubinski promišlja kako budućnost bioetike, tako i budućnost onoga čime se bioetika bavi i treba baviti, a to su, istodobno, raznorodne i opasne manipulacije životom u današnjoj civilizaciji te sâm život u svim njegovim oblicima i pojavnostima, skupa s filozofijskim i inim znanstvenim i kulturnim refleksijama o samom pojmu života.

Prof. dr. sc. Hrvoje Jurić
predsjednik Organizacijskog odbora
Lošinjskih dana bioetike

***

Next year, in 2027, we will celebrate a quarter of a century of continuous existence of the *Lošinj Days of Bioethics*. It will be an opportunity to express gratitude to Ante Čović and others who, with him, built bioethics in Croatia and Southeast Europe, the concept and project of integrative bioethics, and the *Lošinj Days of Bioethics*: from his comrades from the “pioneering days” to the youngest bioethicists who, with their *Lošinj Student Bioethics Workshops* and other projects and activities, enrich and beautify the *Lošinj Days of Bioethics* and the entire landscape of bioethics in Croatia and Southeast Europe. This celebration will not be passatist and nostalgic, but enthusiastic and optimistic, because it will be an opportunity to emphasize an indisputable fact in a solemn tone, full of satisfaction: just as, in Potter’s words, bioethics is the “bridge to the future” of humanity and the Planet, so the *Lošinj Days of Bioethics* are the “bridge to the future” of integrative bioethics, which looks at the global situation from a seemingly marginal Croatian and (Southeast) European perspective and – equally scientifically grounded and activist-minded – deeply ponders both the future of bioethics and the future of what bioethics deals with and should deal with, which are, at the same time, diverse and dangerous manipulations of life in today’s civilisation and life itself in all its forms and manifestations, together with philosophical and other scientific and cultural reflections on the very concept of life.

Prof. Hrvoje Jurić, Ph.D.
President of the Organisation Committee
of the *Lošinj Days of Bioethics*

program

programme

NEDJELJA, 17. svibnja 2026. / SUNDAY, May 17, 2026

***Dolazak i smještaj sudionika (Hotel Aurora, Mali Lošinj) /
Arrival and accommodation of participants (Aurora Hotel, Mali Lošinj)***

19.00   *Večera / Dinner*

20.30   DVORANA A, hotel *Aurora* (hrvatski) /
HALL A, *Aurora* Hotel (Croatian)

**Otvaranje Studentske bioetičke radionice
(*Ne*)Tijelo: *Ja, Ti, Drugi* /
Opening of the Student Bioethics Workshop
(*Non*)Body: *The Self, the Thou, the Other***

**Studentska radionica »Γνώθι σεαυτόν – tijelo kao medij samospoznaje« /
Student workshop “Γνώθι σεαυτόν – The Body as a Medium of Self-
Knowledge”**

Radionica samoosvješćivanja kroz razne vježbe fokusirane na pokret i tjelesnost /
Self-awareness workshop through various exercises focused on movement and physicality

9.00–9.45 DVORANA A, hotel *Aurora* / HALL A, *Aurora* Hotel

**Otvaranje skupa i pozdravne riječi /
Opening ceremony and welcoming speeches**

9.45–11.00 DVORANA A, hotel *Aurora* (engleski) /
HALL A, *Aurora* Hotel (English)

***Bioetičke obljetnice: stogodišnjica rođenja Michela Foucaulta (1926. – 1984.) i Ivana Illicha (1926. – 2002.) /
Bioethical Anniversaries: Centenary of the Birth of Michel Foucault (1926–1984) and Ivan Illich (1926–2002)***

- HRVOJE JURIC (Croatia/Hrvatska): Bioethics and Biopolitics – Integrative Bioethics and Foucault / Bioetika i biopolitika – integrativna bioetika i Foucault
- EVA D. BAHOVEC (Slovenia/Slovenija): Foucault’s Biopolitics Reconsidered through Simone de Beauvoir’s Critique / Foucaultova biopolitika ponovo promišljena kroz kritiku Simone de Beauvoir
- TOMISLAV KRZNDAR (Hrvatska/Croatia): Misao Ivana Illicha kao inspiracija obrazovnim djelatnostima / Ivan Illich’s Thought as an Inspiration for Educational Activities
- DORA BUKOVAC (Hrvatska/Croatia): Sestrinska nemeza: Illicheva kritika medicine iz perspektive sestinstva / Nursing Nemesis: Illich’s Critique of Medicine from a Nursing Perspective

11.00–11.15 *Pauza / Break*

**DVORANA A, hotel *Aurora* (hrvatski) /
HALL A, *Aurora* Hotel (Croatian)**

11.15–11.30 MICHAEL GEORGE (Canada/Kanada): History, Method, and Intentional Agency: Contextualizing the Project of Integrative Bioethics / Povijest, metoda i intencionalno djelovanje: kontekstualiziranje projekta integrativne bioetike

11.30–11.45 MUXHAHID ISMAILI (Albania/Albanija): Integrative Bioethics in the New Epoch: A Geopolitical Perspective on Politics, Health and Technology in the Light of Ian Bremmer’s Concept of Power / Integrativna bioetika u novoj epohi: geopolitički pogled na politiku, zdravlje i tehnologiju u svjetlu koncepta moći Iana Bremmera

11.45–12.00 NIKOLA SAMARDŽIĆ, NEVENA DIVAC (Serbia/Srbija): Resources of History and Imagining Biological Future: A Popperian Puzzle / Resursi povijesti i zamišljanje biološke budućnosti: Popperova zagonetka

12.30–13.00 *Rasprava / Discussion*

**DVORANA B, hotel Aurora (hrvatski) /
HALL B, Aurora Hotel (Croatian)**

11.15–11.30 MARIO BEBEK (Hrvatska/Croatia): Mentalno zdravlje osoba s tjelesnim invaliditetom: bioetički izazovi između dostojanstva, autonomije i kvalitete života / Mental Health of Persons with Physical Disabilities: Bioethical Challenges between Dignity, Autonomy, and Quality of Life

11.30–11.45 MILOŠ MARKOVIĆ (Srbija/Serbia): Motivacija za trčanje kod studenata i studentica / Running Motivation in Male and Female University Students

11.45–12.00 HRVOJE SERTIĆ, ANITA DUČKIĆ SERTIĆ (Hrvatska/Croatia): Rapidno skidanje kilograma u boričkim sportovima: etička dilema između natjecateljske prednosti i zdravstvenog rizika / Rapid Weight Cutting in Combat Sports: An Ethical Dilemma between Competitive Advantage and Health Risk

12.00–12.15 *Rasprava / Discussion*

**DVORANA C, hotel Vespera (hrvatski): Studentska bioetička radionica /
HALL C, Vespera Hotel (Croatian): Student Bioethics Workshop**

11.15–11.30 *Otvaranje drugog dana Studentske bioetičke radionice /
Opening of the second day of the Student Bioethics Workshop*

11.30–13.00 *Seminarske grupe / Seminar groups*

Grupa »Cranium« / Group “Cranium”

Tema: Drugost kao ludost – neka nova tijela / Topic: Otherness as Madness – Some New Bodies

Sudionici / Participants: Korana Maksumić (voditeljica / team leader), Ana Aračić, Lucija Bakalar, Jakov Birko, Jan Kruhac, Vanja Matanović, Ena Mikolčić, Lucijan Mofardin, Bruno Salamon

Grupa »Os« / Group “Os”

Tema: Buđenje tijela – jeka otpora / *Topic:* Body Awakening – An Echo of Resistance

Sudionici / Participants: Lea Mraz (voditeljica / team leader), Talia Benčić, Hana Cvetkoski, Olga Čegar, Ana Ilievska, Marina Juričić, Josip Majsec, Nika Marinović, Ivan Počedulić, Nika Tesar

Grupa »Radius« / Group “Radius”

Tema: »Mens sana in corpore sano« – (ne)tijelo, tijelo i nadtijelo / *Topic:* “Mens sana in corpore sano” – (Non)body, Body, and Metabody

Sudionici / Participants: Tin Fresl (voditelj / team leader), Eva Kamber Bartolović, Petra Budimir-Bekan, Karlo Ceilinger, Domagoj Deždek, Matko Kipke, Domagoj Majkić, Filip Mengušić, Hena Pavičić, Hana Šarić

Grupa »Pectus« / Group “Pectus”

Tema: Fraktura duše – u pukotinama čovjeka / *Topic:* Fractured Soul – In the Cracks of the Human

Sudionici / Participants: Dora Bičanić (voditeljica / team leader), Jure Ćuk, Anastasija Đukić, Larissa Horvat, Jana Krnić, Lorena Mihaela Ladan, Magdalena Ričko, Petar Stevanović, Bernarda Zoričić

Grupa »Spina« / Group “Spina”

Tema: Tijelo u reciklažnome dvorištu – sebstvo kao otpad / *Topic:* The Body in the Recycling Yard – The Self as Waste

Sudionici / Participants: Ivana Reljanović (voditeljica / team leader), Melani Dorić, Una Isajbegović, Roko Kakarigi, Fran Kovačić, Klara Pavelić, Roman Šimunović, Julija Vanjhard Trušček, Dejan Zebić

13.00

Ručak / Lunch

DVORANA A, hotel Aurora (engleski) / HALL A, Aurora Hotel (English)

- 15.00–15.15 BJÖRN NEJADAVAZ (Germany/Njemačka): Life Beyond Optimisation – Agamben and the Bioethical Question of the Living / Život s onu stranu optimizacije – Agamben i bioetičko pitanje o živome
- 15.15–15.30 SAŠA HORVAT (Croatia/Hrvatska): Experience as the Blind Spot of Science: Ethical Implications / Iskustvo kao slijepa točka znanosti: etičke implikacije

- 15.30–15.45 TUBA ERKOÇ BAYDAR (Turkey/Turska): Euthanasia: A Religious Perspective / Eutanazija: religijska perspektiva
- 15.45–16.00 IVNA KOCIJAN (Croatia/Hrvatska): Beyond Genes: Epigenetic Patterns Redefine the Bioethical Framework of Surrogacy / Povrh gena: epigenetski obrasci redefiniraju bioetički okvir zamjenskog majčinstva
- 16.00–16.15 *Rasprava / Discussion*
- 16.15–16.30 *Pauza / Break*
- 16.30–16.45 DINA ŠIMUNIĆ (Croatia/Hrvatska): Bridging Disciplines: Integrative Bioethics and the Ethical Challenges of Wireless Technologies in the 5G/6G Era / Povezivanje disciplina: integrativna bioetika i etički izazovi bežičnih tehnologija u eri 5G/6G
- 16.45–17.00 LUKA FOTAK (Croatia/Hrvatska): Please Come in – Dr. ChatGPT Is Waiting / Udite – Dr. ChatGPT Vas čeka
- 17.00–17.15 ANTONIJA MIJATOVIĆ, MARIJA FRANKA ŽULJEVIĆ, LUKA URSIĆ, NENSI BRALIĆ, MIRO VUKOVIĆ, BRUNO KAČER, MARIJA ROGULJIĆ, ANA MARUŠIĆ (Croatia/Hrvatska), LILLY JANKE, JULIA PRIESS-BUCHHEIT (Germany/Njemačka): Can We Detect Image Manipulation in Science? / Možemo li detektirati manipulaciju slikama u znanosti?
- 17.15–17.30 *Rasprava / Discussion*

**DVORANA B, hotel Aurora (hrvatski) /
HALL B, Aurora Hotel (Croatian)**

- 15.00–15.15 IVAN PERKOV (Hrvatska/Croatia): Između sukoba i dijaloga: kulturni ratovi kao bioetički problem / Between Conflict and Dialogue: Culture Wars as a Bioethical Problem
- 15.15–15.30 KATICA KNEZOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Strah naš svagdašnji – bioetičko sagledavanje u vrijeme proglašene pandemije COVID-19 / Our Everyday Fear – Bioethical Insight in the Time of the Declared COVID-19 Pandemic
- 15.30–15.45 ERVIN JANČIĆ, HRVOJE CVITANOVIĆ, DAVOR HORVAT (Hrvatska/Croatia): Migretics i izazovi zdravstvene zaštite na području Karlovca / Migretics and Healthcare Challenges in the Karlovac Area
- 15.45–16.00 *Rasprava / Discussion*
- 16.00–16.15 *Pauza / Break*

- 16.15–16.30 DANIJELA DE MICHELI VITTURI (Hrvatska/Croatia): Etički i demografski izazovi u obiteljskim ciklusima / Ethical and Demographic Challenges in Family Life Cycles
- 16.30–16.45 ŽARKO ŠPERANDA (Hrvatska/Croatia): Razdvajanje spolnosti i reprodukcije – dokle smo stigli? / Dissociation of Sexuality and Reproduction – How Far Have We Come?
- 16.45–17.00 NEVENA ALJINOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Naličje međunarodnog surugatnog majčinstva: u »limbu nacionalnosti« i pravne nesigurnosti / The Challenges of International Surrogacy: “Nationality Limbo” and Legal Uncertainty
- 17.00–17.15 MIRJANA RADAN (Hrvatska/Croatia): Zamjensko majčinstvo – etička prosudba / Surrogate Motherhood – the Ethical Evaluation
- 17.15–17.30 *Rasprava / Discussion*
- 17.30–17.45 *Pauza / Break*
- 17.45–18.00 SAŠA ZAVRTNIK, IVANA GRČIĆ, DAMIR ŽUBČIĆ (Hrvatska/Croatia): Ekološki i bioetički aspekti zbrinjavanja posmrtnih ostataka ljudskih tijela / Ecological and Bioethical Aspects of Handling Human Remains
- 18.00–18.15 TIJANA TRAKO POLJAK (Hrvatska/Croatia): Ekološka pravda u Hrvatskoj: između zelenih politika i socijalno-ekoloških nejednakosti / Environmental Justice in Croatia: Between Green Policies and Social-Ecological Inequalities
- 18.15–18.30 JANA KRSTIĆ (Srbija–Hrvatska/Serbia–Croatia): Pedagogija budućnosti i feministička rekonstrukcija nastave filozofije / Pedagogy of the Future and the Feminist Reconstruction of Philosophy Education
- 18.30–18.45 *Rasprava / Discussion*

DVORANA C, hotel Vespera (hrvatski): Studentska bioetička radionica / HALL C, Vespera Hotel (Croatian): Student Bioethics Workshop

- 15.00–17.00 *Seminarske grupe (»Cranium«, »Os«, »Radius«, »Pectus«, »Spina«) / Seminar groups (“Cranium”, “Os”, “Radius”, “Pectus”, “Spina”)*
- 17.00–17.30 *Pauza / Break*
- 17.30–19.00 *Studentska likovna radionica »Tijelo kao platno emancipacije« / Student Art Workshop “The Body as a Canvas of Emancipation”*

17.30–19.00 *Studentski kviz »Sapere aude – usudi se misliti o tijelu« / Student Quiz »Sapere aude – Dare to Think about the Body»*

19.00 *Večera / Dinner*

21.00 DVORANA A, hotel *Aurora* / HALL A, *Aurora* Hotel

**Predstavljanje recentnih bioetičkih izdanja /
Presentation of recent bioethical publications**

- LEA MRAZ (ur./ed.): *Egzistencija, nesigurnost i nasilje* [Existence, Insecurity and Violence], Zagreb: Udruženje studenata filozofije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2026.
- LUKA PEJIĆ (ur./ed.): *Društva i bolesti: odgovori na zdravstvene krize u modernoj i suvremenoj povijesti* [Societies and Diseases: Responses to Health Crises in Modern and Contemporary History], Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2025.
- LUKA PERUŠIĆ: *Tehnoznanost* [Technoscience], Zagreb: Pergamena; Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, 2025.
- MILAN GALOVIĆ: *Uvod u filozofiju znanosti i tehnike: znanost i tehnika u razdoblju nagovještaja povijesnog obrata (drugo, izmijenjeno izdanje)* [Introduction to Philosophy of Science and Technology: Science and Technology in the Age of Foreshadowing of a Historical Turn (Second, Revised Edition)], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2025.
- MIRA ŠUNJIĆ-BEUS: *Održivi razvoj – prikaz milenijskih ciljeva i ključnih pokazatelja održivosti* [Sustainable Development – An Overview of the Millennium Development Goals and Key Sustainability Indicators], Sarajevo: Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost, 2025.
- LUKA OMAN: *Priča sa sela* [A Story from the Countryside], Čakovec: Dvostruka duga, 2025.
- ŽELJKO UVANOVIĆ, SUZANA MARJANIĆ (eds./ur.): *The Lives of Animals in Words and Images* [Životi životinja u riječima i slikama], Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2025.
- ŽELJKO KALUĐEROVIĆ: *Contemporary Bioethics: Themes and Dilemmas* [Suvremena bioetika: teme i dileme], Zografos, Athens: The NKUA Applied Philosophy Research Lab Press, 2025.

Predstavljajući / Presenters: Dora Bičanić, Katica Knezović, Josip Periša, Luka Perušić, Hajdar Arifagić, Tomislav Krznar, Hrvoje Jurić

UTORAK, 19. svibnja 2026. / TUESDAY, May 19, 2026

DVORANA A, hotel Aurora (engleski) /

HALL A, Aurora Hotel (English)

- 9.00–9.15 MILAN HOSTA (Slovenia/Slovenija): Introducing Logosomatics: Towards an Ethics of Bodying / Uvođenje logosomatike: prema etici tjelovljenja
- 9.15–9.30 CHRISTOPHER C. YORKE (Canada–Croatia/Kanada–Hrvatska): The Ethics of Human Bodily Modification for the Purposes of Participation in Sport / Etika ljudskih tjelesnih modifikacija u svrhu sudjelovanja u sportu
- 9.30–9.45 DEMIAN PAPO (Croatia/Hrvatska): Is It Too Late for a “New Future” for Dog Breeding? An Ethical Analysis of the Implementation of Canine Welfare Reforms / Je li prekasno za »novu budućnost« uzgoja pasa? Etička analiza implementacije reformi dobrobiti pasa
- 9.45–10.00 *Rasprava / Discussion*

DVORANA B, hotel Aurora (hrvatski) /

HALL B, Aurora Hotel (Croatian)

- 9.00–9.15 IRIS BROMAN, WALDEMAR BROMAN (Hrvatska/Croatia): Štakori i mobiteli / Rats and Mobile Phones
- 9.15–9.30 ANA OPANKOVIĆ, SLAVICA NIKOLIĆ LALIĆ (Srbija/Serbia): PTSP kod žrtava seksualnog nasilja: između utvrđivanja pravde i retraumatizacije / PTSD in Survivors of Sexual Violence: The Interplay between Seeking Justice and Retraumatization
- 9.30–9.45 MIRNA SAKS (Hrvatska/Croatia): Pitanje djece-spasitelja iz bioetičke perspektive / The Issue of Savior Siblings from a Bioethical Perspective
- 9.45–10.00 *Rasprava / Discussion*

10.00–10.30 *Pauza / Break*

**DVORANA A, hotel Aurora (engleski i hrvatski) /
HALL A, Aurora Hotel (English and Croatian)**

- 10.30–10.45 DARKO KOVAČIĆ (Croatia/Hrvatska): Defining ‘Sustainable’ in Sustainable Systems / Određenje ‘održivog’ u održivim sustavljima
- 10.45–11.00 JAN DEFRANČESKI (Croatia/Hrvatska): An Ecolinguistic Analysis of Moral (A)symmetry Narratives in Environmental Philosophy / Ekolingvistička analiza narativa moralne (a)simetrije u filozofiji okoliša
- 11.00–11.15 DANIELA KATUNAR, JAN DEFRANČESKI (Croatia/Hrvatska): Aspects of Folk Meteorology as Elements of Wittgenstein’s Language Games / Aspekti pučke meteorologije kao elementi Wittgensteinovih jezičnih igara
- 11.15–11.30 *Rasprava / Discussion*
- 11.30–11.45 *Pauza / Break*
- 11.45–12.00 IVO DŽINIĆ (Hrvatska/Croatia): Bioetičke implikacije Cassirerove teorije kulture / Bioethical Implications of Cassirer’s Theory of Culture
- 12.00–12.15 NEVIA RAOS (Hrvatska/Croatia): Između onto-epistemološke otvorenosti i dokumentalitetu: problem subjekta u novoj epohi / Between Onto-Epistemological Openness and Documentality: The Problem of the Subject in a New Epoch
- 12.15–12.30 JOSIP MARKOTIĆ (Hrvatska/Croatia): Od bioetike do algoretike: koncept »digitalne vrste« kao izazov antropološkom razumijevanju čovjeka / From Bioethics to Algorithethics: The Concept of a “Digital Species” as a Challenge to the Anthropological Understanding of the Human Being
- 12.30–12.45 *Rasprava / Discussion*

**DVORANA B, hotel Aurora (hrvatski) /
HALL B, Aurora Hotel (Croatian)**

- 10.30–10.45 DANIJELA DE MICHELI VITTURI (Hrvatska/Croatia): Starost nije bolest / Advancing Years Are Not a Disease
- 10.45–11.00 VELIMIR TERZIĆ, MARIA MAGDALENA TERZIĆ (Hrvatska/Croatia): LUTS – medikamentozno liječenje / LUTS – Pharmacological Treatment

- 11.00–11.15 IVANA TRESKA, NATAŠA DUMBOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Etičke dileme kada je u pitanju autonomija bolesnika nasuprot sigurnosti i dobrobiti / Ethical Dilemmas When It Comes to Patient Autonomy Versus Safety and Well-Being
- 11.15–11.30 MARIJANA CAR, JELENA BILIĆ (Hrvatska/Croatia): Autonomija ili dobročinstvo u palijativnoj skrbi? / Autonomy or Beneficence in Palliative Care?
- 11.30–11.45 NATAŠA DUMBOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Ljudskost na pragu smrti u domu bolesnika kao bioetičkom prostoru / Humanity on the Brink of Death in the Patient's Home as a Bioethical Space
- 11.45–12.15 *Rasprava / Discussion*
- 12.15–12.30 *Pauza / Break*
- 12.30–12.45 JOSIP PERIŠA (Hrvatska/Croatia): Odnos etike, estetske vrijednosti i ontologije na primjeru Sofoklove *Antigone* / The Relationship between Ethics, Aesthetic Value and Ontology in Sophocles' *Antigone*
- 12.45–13.00 IVANA BULJAN (Hrvatska/Croatia): Brinuti ili ne brinuti? Paradoks tjeskobe u klasičnoj konfucijanskoj filozofiji / To Worry or Not to Worry? The Paradox of Anxiety in Early Confucian Philosophy
- 13.00–13.15 EDUARD PAVLOVIĆ, VESNA PEŠIĆ (Hrvatska/Croatia): Proces kanonizacije kao prikaz životnih modela/ The Canonization Process as a Representation of Life Models
- 13.15–13.30 *Rasprava / Discussion*

13.30 *Ručak / Lunch*

**DVORANA C, hotel *Vespera*: Studentska bioetička radionica /
HALL C, *Vespera* Hotel: Student Bioethics Workshop**

- 15.00–16.30 *Studentska likovna radionica »Tijelo kao platno emancipacije« /
Student Art Workshop "The Body as a Canvas of Emancipation"*
- 15.00–16.30 *Studentski kviz »Sapere aude – usudi se misliti o tijelu« /
Student Quiz "Sapere aude – Dare to Think about the Body"*
- 16.30–16.45 *Pauza / Break*

16.45–17.45 *Seminarska rasprava (»Cranium«, »Os«, »Radius«, »Pectus«, »Spina«) / Seminar discussion (“Cranium”, “Os”, “Radius”, “Pectus”, “Spina”)*

17.45–18.00 *Pauza / Break*

18.00–19.00 *Istraživački inovatorij: uvod u pisanje interdisciplinarnog rada / Research Inovatorium: Introduction into Writing an Interdisciplinary Paper*

19.00 *Večera / Dinner*

SRIJEDA, 20. svibnja 2026. / WEDNESDAY, May 20, 2026

9.00–9.45 DVORANA A, hotel *Aurora* / HALL A, *Aurora* Hotel

**Studentska bioetička radionica (*Ne*)Tijelo: Ja, Ti, Drugi:
svečana dodjela priznanja /
Student Bioethics Workshop (*Non*)Body: *The Self, the Thou, the
Other*: Acknowledgment ceremony**

10.00–12.30 DVORANA A, hotel *Aurora* (hrvatski) /
HALL A, *Aurora* Hotel (Croatian)

**Okrugli stol »Plavi svijet – globalna pitanja i odgovori lokalne
zajednice« /
Round table “Blue World – Global Questions and Answers from the
Local Community”**

- JELENA BASTA, predsjednica udruge *Plavi svijet – Institut za istraživanje i zaštitu mora*, Veli Lošinj / president of the organisation *Blue World – Institute of Marine Research and Conservation*, Veli Lošinj
- GRGUR PLESLIĆ, direktor znanstveno-istraživačkog programa udruge *Plavi svijet – Institut za istraživanje i zaštitu mora*, Veli Lošinj / director of the scientific research program of the organisation *Blue World – Institute of Marine Research and Conservation*, Veli Lošinj
- DALIBOR CVITKOVIĆ, direktor Turističke zajednice Grada Malog Lošinja / director of the Tourist Board of the Town of Mali Lošinj

12.30 *Ručak / Lunch*

Odlazak sudionika / Departure of participants

sažeci izlaganja

paper abstracts

Simpozij
INTEGRATIVNA BIOETIKA I NOVA EPOHA

Plenarna sesija posvećena
Michelu Foucaultu (1926. – 1984.) i
Ivanu Illichu (1926. – 2002.)

Symposium
INTEGRATIVE BIOETHICS AND NEW EPOCH

Plenary session dedicated to
Michel Foucault (1926–1984) and Ivan Illich (1926–2002)

EVA D. BAHOVEC

Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija

FOUCAULT'S BIOPOLITICS RECONSIDERED
THROUGH SIMONE DE BEAUVOIR'S CRITIQUE

Michel Foucault's notion of *biopolitics*, as developed in his *History of Sexuality*, examines how modern power operates through the regulation of life/bodies, health, and sexuality. Power functions not primarily through repression, but also through shaping social norms, sexual identities, and what is considered as natural and biologically given. Foucault investigates the historical emergence of these norms and their embeddedness in relations of power, as imposed on individuals and populations. Simone de Beauvoir's *The Second Sex* complements this perspective by demonstrating how sexual difference should be introduced, with a particular focus on the subjection of women. Her analysis shows how femininity has been historically shaped, positioning women as the Other in relation to men, and how this "situation" exploits their bodies, reproductive capacities, and their embeddedness in their role of the mother. This paper brings these two perspectives together by showing how the second sex is governed through biopolitical mechanism, particularly by social norm surrounding reproduction and sexuality. It concludes by arguing that both Foucault and Beauvoir expose the ways in which biopower naturalizes inequality

and domination, making it a potential target of critique and resistance. However, Beauvoir explicitly emphasizes that women's bodies are more subjected to what Foucault analyses as biopolitics, with significant implications for her ethics of ambiguity – not for the human condition in general, but for the female “condition” as such.

FOUCAULTOVA BIOPOLITIKA PONOVO PROMIŠLJENA KROZ KRITIKU SIMONE DE BEAUVOIR

Pojam *biopolitika*, koji je Michel Foucault razvio u svojoj *Povijesti seksualnosti*, istražuje kako moderna moć djeluje kroz regulaciju života/tijela, zdravlja i seksualnosti. Moć ne funkcionira primarno kroz represiju, nego i kroz formiranje socijalnih normi, spolnih identiteta i onoga što se smatra prirodnim i biološki danim. Foucault istražuje povijesno pojavljivanje tih normi i njihove uključenosti u odnose moći nad pojedincima i populacijama. Simone de Beauvoir u svojoj knjizi *Drugi spol* dopunjuje ovu perspektivu i pokazuje kako bismo trebali uključiti spolnu razliku s posebnim fokusom na podređivanje žena. Njezina analiza pokazuje da je ženskost povijesno formirana, a žene pozicionirane kao Drugi u odnosu spram muškaraca te kako ta »situacija« iskoristiava njihova tijela, reproduktivne kapacitete i njihovu potisnutost u ulogu majke. U ovom se izlaganju povezuju obje perspektive i pokazuje se kako se drugim spolom vlada na osnovi mehanizama biopolitike, posebno uz pomoć društvenih normi vezanih za reprodukciju i seksualnost. U zaključku se konstatira da oboje, Foucault i Beauvoir, ističu načine na koje biomoć naturalizira nejednakost i dominaciju te čine od nje potencijalnu metu kritike i otpora. Međutim, samo Beauvoir eksplicitno ističe da su ženska tijela podređenija onome što Foucault analizira kao biopolitiku, što ima značajne implikacije za njezinu etiku dvosmislenosti – ne za čovjekov položaj uopće, nego za ženski »položaj« kao takav.

DORA BUKOVAC

*Dom zdravlja Osječko-baranjske županije, Osijek, Hrvatska /
Osijek-Baranja County Health Centre, Osijek, Croatia*

SESTRINSKA NEMEZA: ILLICHEVA KRITIKA MEDICINE IZ PERSPEKTIVE SESTRINSTVA

Suvremena medicina suočava se s dubokom krizom koja nadilazi tehničke i organizacijske okvire te zahvaća njezinu svrhu i društvenu funkciju. Ta se kriza očituje u procesima medikalizacije života, dehumanizacije pacijenata i merkantilizacije zdravlja. U tom kontekstu Ivan Illich u djelu *Medicinska Nemeza* razvija kritiku medicine kroz koncepte kliničke, društvene i strukturne jatrogeneze, ukazujući na proizvodnju štete, ovisnosti i gubitka autonomije. Polazeći od tih uvida, uvodi se pojam »sestrinske Nemeze« kao analitičkog okvira očitovanja navedenih procesa u sestrinskoj praksi na tehničkoj, institucionalnoj i egzistencijalnoj razini. U središtu ostaje zahtjev za obnovom autonomije i odgovornosti, pri čemu se sestrinska praksa pojavljuje kao mjesto napetosti između institucionalne logike medicine i mogućnosti drugačijeg razumijevanja zdravlja i bolesti.

NURSING NEMESIS: ILLICH'S CRITIQUE OF MEDICINE FROM A NURSING PERSPECTIVE

Contemporary medicine is facing a profound crisis that goes beyond technical and organizational frameworks and affects its purpose and social function. This crisis manifests itself in the processes of medicalization of life, dehumanization of patients, and mercantilization of health. In this context, Ivan Illich, in his work *Medical Nemesis*, develops a critique of medicine through the concepts of clinical, social, and structural iatrogenesis, pointing to the production of harm, addiction, and loss of autonomy. Based on these insights, the concept of "nursing Nemesis" is introduced as an analytical framework for the manifestation of the aforementioned processes in nursing practice at the technical, institutional, and existential levels. The demand for the restoration of autonomy and responsibility remains at the centre, with nursing practice appearing as a place of tension between the institutional logic of medicine and the possibility of a different understanding of health and illness.

HRVOJE JURIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

BIOETHICS AND BIOPOLITICS – INTEGRATIVE BIOETHICS AND FOUCAULT

Although biopolitical theory and bioethical theory emerged approximately at the same time, initiated by similar concerns, they are often considered to be radically different projects, if not implacably opposed to each other, for example, on the line of distinction progressive/conservative, left/right, etc. However, this view is wrong and reveals an ignorance of either biopolitics or bioethics, or both. In this paper we will try to show some of the intersections between biopolitics and bioethics, as well as to prove that their encounters could enhance the consideration of both biopolitical and bioethical issues, including basic concepts such as *life* and *power*. Michel Foucault's initial contributions to biopolitical theory and his potential contributions to bioethical discussions, and even a "Foucauldian (integrative) bioethics", are the subjects of this presentation.

BIOETIKA I BIOPOLITIKA – INTEGRATIVNA BIOETIKA I FOUCAULT

Premda su se biopolitička teorija i bioetička teorija pojavile približno u isto vrijeme, potaknute sličnim problemima, često se smatraju radikalno različitim projektima, ako ne i nepomirljivo suprotstavljenima jedna drugoj, primjerice, na liniji razlikovanja progresivno/konzervativno, lijevo/desno itd. Međutim, to je gledište pogrešno i svjedoči o nepoznavanju bilo biopolitike ili bioetike, ili obiju. U ovom izlaganju pokušat ćemo ukazati na neka od presjecišta biopolitike i bioetike te dokazati da bi njihovi susreti mogli poboljšati razmatranje i biopolitičkih i bioetičkih pitanja, uključujući osnovne pojmove poput *života* i *moći*. Tema ovog izlaganja bit će inicijalni doprinos Michela Foucaulta biopolitičkoj teoriji i njegovi potencijalni doprinosi bioetičkim raspravama, pa čak i jedna »foucaultovska (integrativna) bioetika«.

TOMISLAV KRZMAR

*Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia*

MISAO IVANA ILLICHA KAO INSPIRACIJA OBRAZOVNIM DJELATNOSTIMA

Stogodišnjica rođenja Ivana Illicha (1926. – 2002.) donosi obavezu ponovnog promišljanja Illichevih intelektualnih dosega i njegovih značajnih dijagnoza vremena. Mnogi stavovi koje je u svom vremenu Illich iznio, a koji su tada bili nekonvencionalni, danas se pokazuju kao utemeljeni. Illich je dao, u okrilju kritike industrijskog društva i njegovih učinaka na pojedinca, kritiku brojnih područja čovjekova djelovanja kao što su medicina, odnos prema okolišu, oblikovanje lokalnih zajednica, izgradnja ekonomskih nejednakosti, odnos prema društvenim institucijama i sl. Illich je dao sliku lošeg djelovanja suvremenog čovjeka. Dao je i moguću alternativu tim postupcima, što se, po našem sudu, najbolje ogleda u Illichevoj kritici struktura obrazovanja. Ovo izlaganje usmjerit će se na Illichev kritiku institucije obrazovanja kao zastarjelog proizvodnog procesa. Istovremeno, nastojat ćemo ukazati na one dijelove Illicheve misli koji mogu biti inspiracija u izgradnji osmišljenih načina učenja i obrazovanja, koji osnažuju pojedinca i daju mu djelatnu ulogu u društvu.

IVAN ILLICH'S THOUGHT AS AN INSPIRATION FOR EDUCATIONAL ACTIVITIES

The one hundredth anniversary of the birth of Ivan Illich (1926–2002) brings the obligation to rethink Illich's intellectual achievements and his significant diagnoses of the times. Many of the views that Illich expressed in his time, which were unconventional at the time, are now proven to be well-founded. Illich provided, within the framework of a critique of industrial society and its effects on the individual, a critique of numerous areas of human activity. For example, medicine, the relationship to the environment, the formation of local communities, the construction of economic inequalities, the relationship to social institutions, etc. Illich presented a picture of the bad actions of modern man. He also provided a possible alternative to these actions, which, in our opinion, is best reflected in Illich's critique of educational structures. This presentation will focus on Illich's critique of the institution of education as

an outdated production process. At the same time, we will try to point out those parts of Illich's thought that can be an inspiration in the construction of thoughtful ways of learning and education, which empower the individual and give him an active role in society.

Simpozij
INTEGRATIVNA BIOETIKA I NOVA EPOHA
Sekcijska izlaganja

Symposium
INTEGRATIVE BIOETHICS AND NEW EPOCH
Section Papers

NEVENA ALJINOVIĆ

*Fakultet za forenzičke znanosti, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Forensic Sciences, University of Split, Croatia*

**NALIČJE MEĐUNARODNOG SUROGATNOG MAJČINSTVA:
U »LIMBU NACIONALNOSTI« I PRAVNE NESIGURNOSTI**

Suvremene metode potpomognute oplodnje omogućile su realizaciju roditeljstva parovima koji se bore s neplodnošću, ali i ponudile alternativni način ostvarenja roditeljstva onima koji ne mogu ili ne žele iznijeti trudnoću bilo zbog medicinskih ili bioloških razloga. Surogatno majčinstvo najstroženiji je medicinsko-pravno-(bio)etički oblik začeća koji kolidira s presumpcijom da je djetetova majka žena koja ga je rodila, čime podriva tradicionalne paradigme o srodstvu, roditeljstvu i majčinstvu. Upravo zbog svoje ambivalentnosti, pojedine zemlje eksplicitno zabranjuju surogatno majčinstvo, što za posljedicu može imati da se namjeravani roditelji odlučuju za realizaciju roditeljstva u inozemstvu, u zemljama u kojima je praksa surogatnog majčinstva dopuštena. Međunarodno surogatno majčinstvo je najizazovniji nusprodukt medicinski potpomognute oplodnje, koji koincidira s problematikom uskraćivanja državljanstva tako rođenoj djeci dovodeći ih u stanje »limba« i pravne nesigurnosti. Navedenom se problematikom bavio i Europski sud za ljudska prava (ESLJP), a recentno i Ustavni sud Republike Hrvatske. Potonji je, pozivajući se na praksu ESLJP, priznao hrvatsko državljanstvo djetetu rođenom u inozemstvu posredstvom surogatne majke iako je takva praksa eksplicitno zabranjena u Hrvatskoj, što je izazvalo brojne kontroverze u javnom diskursu. Upravo su istaknute odluke ESLJP u kontekstu međunarodnog surogat majčinstva, kao i

nedavna odluka Ustavnog suda RH kojoj se predbacuje da je »otvorila vrata zaobilaženju pravnog sustava« predmet ovog izlaganja.

THE CHALLENGES OF INTERNATIONAL SURROGACY: “NATIONALITY LIMBO” AND LEGAL UNCERTAINTY

Advancements in assisted reproductive technologies have enabled parenthood for couples experiencing infertility and have provided alternative pathways for individuals unable or unwilling to carry a pregnancy for medical or biological reasons. Surrogacy represents the most complex intersection of medical, legal, and bioethical considerations, challenging the traditional presumption that the mother of a child is the woman who gives birth, and disrupting established paradigms of kinship, parenthood, and motherhood. Due to its ambivalence, some countries explicitly prohibit surrogacy, which may result in intended parents deciding to seek surrogacy arrangements abroad where the practice is permitted. International surrogacy is the most challenging by-product of medically assisted fertilization, coinciding with the issue of denying citizenship to children born through such arrangements, placing them in a state of “nationality limbo” and legal uncertainty. This issue has been addressed by the European Court of Human Rights (ECHR) and, more recently, by the Constitutional Court of the Republic of Croatia. The latter, referencing the jurisprudence of the ECHR, granted Croatian citizenship to a child born abroad via surrogacy, despite the explicit prohibition of surrogacy in Croatia, thereby generating significant controversy in public discourse. The ECHR’s key decisions on international surrogacy, along with the recent Constitutional Court of the Republic of Croatia ruling, which has been criticized for “allegedly enabling circumvention of the legal system”, will be the focus of this presentation.

MARIO BEBEK

*Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, Hrvatska /
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Croatia, Zagreb, Croatia*

MENTALNO ZDRAVLJE OSOBA S TJELESNIM INVALIDITETOM: BIOETIČKI IZAZOVI IZMEĐU DOSTOJANSTVA, AUTONOMIJE I KVALITETE ŽIVOTA

Život s tjelesnim invaliditetom ne oblikuje samo tijelo, već duboko zahvaća i mentalno zdravlje osobe. Psihološka dimenzija invaliditeta često ostaje zanemarena u filozofskoj i bioetičkoj refleksiji, iako pitanja autonomije, dostojanstva, subjektivnosti i socijalne inkluzije imaju ključnu ulogu u kvaliteti života. Ovaj rad analizira ključne bioetičke izazove mentalnog zdravlja osoba s tjelesnim invaliditetom, uključujući principe pravde, dobročinstva i neškodljivosti, u kontekstu ranjivosti, načela supsidijarnosti, društvene stigmatizacije i paternalizma. Kroz vlastito životno iskustvo progovara se o unutarnjim borbama, egzistencijalnim pitanjima i procesu pronalaska smisla unatoč ograničenjima, u svjetlu egzistencijalne i personalističke bioetike te logoterapijske perspektive. Rad naglašava potrebu cjelovitog, interdisciplinarnog i etički reflektirajućeg pristupa koji integrira tjelesnu i mentalnu dimenziju osobe, aktivno promičući poštivanje intrinzičnog dostojanstva, jačanje autonomije i socijalnu inkluziju.

MENTAL HEALTH OF PERSONS WITH PHYSICAL DISABILITIES: BIOETHICAL CHALLENGES BETWEEN DIGNITY, AUTONOMY, AND QUALITY OF LIFE

Living with a physical disability shapes not only the body but deeply affects a person's mental health. The psychological dimension of disability is often overlooked in philosophical and bioethical reflection, although issues of autonomy, dignity, subjectivity, and social inclusion play a key role in quality of life. This paper analyzes the main bioethical challenges of mental health in people with physical disabilities, including the principles of justice, beneficence, and non-maleficence, in the context of vulnerability, the principle of subsidiarity, social stigma, and paternalism. Through personal life experience, it addresses inner struggles, existential questions, and the process of finding meaning despite limitations, in light of existential and personalist bioethics

and a logotherapy perspective. The study highlights the need for a comprehensive, interdisciplinary, and ethically reflective approach that integrates both the physical and mental dimensions of the person, actively promoting respect for intrinsic dignity, strengthening autonomy, and fostering social inclusion. obstacles and build a fulfilling and authentic life. The aim of this presentation is to emphasize that the human ego cannot be reduced to instinctivity because instincts themselves cannot be controlled and suppressed. Man has a conscience, which is the voice of God within him, it is the support and solid wall on which man can lean. The meaning of man's life is made up of will and feelings. It is precisely logotherapy that helps in the fight for the betterment of life and the realization of love for life. Thus, knowledge from logotherapy strengthens a person to rejoice in the fruits of his work.

IRIS BROMAN, WALDEMAR BROMAN

*Medicinski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Faculty of Medicine, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia*

ŠTAKORI I MOBITELI

Mobiteli se koriste globalno kroz sve generacije, desetljećima. Prema statističkim podacima, 2026. mobitel koristi 70,1 % populacije. Utjecaj štetnosti zračenja mobitela ispituje se na laboratorijskim glodavcima, kako bi se dobili rezultati za komparativnu primjenu. Većinski korisnici mobitela su djeca i mlada populacija. Različite starije studije na pokusnim glodavcima dokazale pojavu genotoksičnosti na DNK, onkološke promjene, utjecaj zračenja na spolne organe, te značaj provođenja studija prema spolnim razlikama. Studije vode globalne institucije (WHO, OECD, NTP). Nove studije pobijaju stare, pomoću biostatistike i poboljšanja pokusa kroz dobru laboratorijsku praksu.

RATS AND MOBILE PHONES

Mobile phones have been used globally throughout all generations, for decades. According to statistics, in 2026, 70.1% of the population are users of mobile phone. The effect of the harmfulness of cell phone radiation is examined on laboratory rodents, in order to obtain results for comparative use. The majority of mobile phone users are children and the young population. Various older studies on experimental rodents have proven the occurrence of genotoxicity on DNA, oncological changes, the effect of radiation on the sexual organs, and the importance of conducting studies according to sex differences. Studies are led by global institutions (WHO, OECD, NTP). New studies refute old ones, using biostatistics and improving experiments with good laboratory practice.

IVANA BULJAN

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

BRINUTI ILI NE BRINUTI? PARADOKS TJESKOB E U KLASIČNOJ KONFUCIJANSKOJ FILOZOFIJI

Iako se tjeskoba često smatra modernom kategorijom, klasični kineski tekstovi opisuju iskustva koja se mogu razumjeti kao njezini filozofski ekvivalenti. U *Analektima* se pojavljuje napetost: Konfucije tvrdi da je briga obilježje nekultivirane ličnosti, ali istodobno priznaje da plemenita osoba »brine oko Puta«. Rad polazi od pitanja kako razumjeti ovaj paradoks. Analizom *Analekata* te kasnijih konfucijanskih tekstova (Mencije, Xunzi) pokazuje se da konfucijanska misao razlikuje između neuređene tjeskobe i etički usmjerene brige. Dok prva označava moralnu manjkavost, druga može djelovati kao poticaj samokultivaciji. Time se tjeskoba ne odbacuje, nego reinterpreтира kao ambivalentan, ali konstitutivan element ranokonfucijanskog etičkog i političkog diskursa.

TO WORRY OR NOT TO WORRY? THE PARADOX OF ANXIETY IN EARLY CONFUCIAN PHILOSOPHY

Although anxiety is often regarded as a modern category, classical Chinese texts describe experiences that can be understood as its philosophical counterparts. In the *Analects*, a tension emerges: Confucius presents worry as a sign of a lack of self-cultivation, yet also admits that the noble person “worries about the Way”. This paper examines how this apparent paradox can be resolved. Through an analysis of the *Analects* and later Confucian texts (Mencius, Xunzi), it argues that early Confucian thought distinguishes between disordered anxiety and ethically grounded concern. While the former reflects moral deficiency, the latter can function as a stimulus for self-cultivation. The paper thus shows that anxiety is not simply rejected, but reinterpreted as an ambivalent yet constitutive element of early Confucian ethical and political discourse.

MARIJANA CAR¹, JELENA BILIĆ²

*¹ Dom zdravlja Karlovačke županije, Karlovac, Hrvatska /
Karlovac County Health Centre, Karlovac, Hrvatska*

*² Dom zdravlja Zagreb-Istok, Zagreb, Hrvatska /
Zagreb-East Health Centre, Zagreb, Croatia*

AUTONOMIJA ILI DOBROČINSTVO U PALIJATIVNOJ SKRBI?

Autonomija i dobročinstvo temelj su donošenja etičkih odluka u medicini, a posebno u palijativnoj skrbi gdje se zdravstveni djelatnici svakodnevno suočavaju s kompleksnim situacijama vezanim uz donošenje odluka o liječenju, o sudjelovanju u planiranju skrbi o donošenju odluka o završetku života. Sukob autonomije i dobročinstva česta je dilema između poštivanja odluka pacijenta ili vlastite profesionalne odgovornosti. Autonomija naglašava pravo pacijenta da samostalno donosi odluke, dok dobročinstvo podrazumijeva djelovanje u najboljem interesu za pacijenta. Poštivanje autonomije omogućuje palijativnim pacijentima da ostvare osjećaj kontrole nad vlastitim životom i zadrže dostojanstvo na završetku života. Autonomija u palijativnoj skrbi može biti ograničena zbog kognitivnog oštećenja, prisutne boli ili same bolesti pacijenta, stoga ulogu o donošenju odluka preuzima član obitelji ili skrbnik. Zdravstveni radnici bi trebali prilagoditi pristup i nastojati razumjeti potrebe takvog pacijenta. Važno je razumjeti razloge zbog kojih se donose određene odluke te pokušati naći rješenje kojim će se poštivati želje, ali i osigurati najbolja moguća skrb.

AUTONOMY OR BENEFICENCE IN PALLIATIVE CARE?

Autonomy and beneficence are the basis for ethical decision-making in medicine, especially in palliative care, where healthcare professionals are faced with complex situations related to treatment decisions, participation in care planning, and end-of-life decisions. The conflict between autonomy and beneficence is a frequent dilemma between respecting the patient's right to make decisions independently, while beneficence implies acting in the best interest of the patient. Respecting autonomy allows palliative patients to achieve a sense of control over their own lives and maintain dignity at the end of life. Autonomy in palliative care may be limited due to cognitive impairment, on-

going pain, or the patient's illness itself, so a family member or caregiver takes on the decision-making role. Healthcare professionals should adapt their approach and strive to understand the needs of such a patient. It is important to understand the reasons why certain decisions are made and try to find a solution that will respect wishes, but also ensure the best possible care.

JAN DEFRANČESKI

*University Centre for Integrative Bioethics, University of Zagreb, Croatia /
Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

AN ECOLINGUISTIC ANALYSIS OF MORAL (A)SYMMETRY NARRATIVES IN ENVIRONMENTAL PHILOSOPHY

This presentation explores moral (a)symmetry in environmental philosophy through an ecolinguistic perspective, focusing on how language shapes non-reciprocal relations within the biotic community. It argues that moral asymmetry is not only a structural feature of human and non-human relations, but also a narrative effect produced through discourse. Environmental narratives often reproduce asymmetry by assigning agency, value, and moral considerability unevenly, privileging human perspectives while marginalizing non-human entities. The analysis identifies key strategies such as anthropocentric framing and abstraction of ecological systems (e.g., non-human animals in the more-than-human world). At the same time, the presentation examines emerging narratives that challenge such asymmetries by emphasizing interdependence and ethical responsiveness beyond reciprocity. By integrating ecolinguistics with philosophical analysis of non-reciprocal relations, the presentation contributes to a clearer understanding of the normative implications of (a)symmetry in sustainability discourse.

EKOLINGVISTIČKA ANALIZA NARATIVA MORALNE (A)SIMETRIJE U FILOZOFIJI OKOLIŠA

Ovo izlaganje istražuje moralnu (a)simetriju u filozofiji okoliša iz ekolinguističke perspektive, s naglaskom na način na koji jezik oblikuje neregularne odnose unutar biotičke zajednice. Polazi se od teze da moralna asimetrija nije samo strukturno obilježje odnosa između ljudskih i ne-ljudskih bića, nego i narativni učinak proizveden kroz diskurs. Okolišni narativi često reproduciraju asimetriju neravnomjernom raspodjelom kapaciteta za djelovanje, vrijednosti i moralne obzirnosti, pritom privilegirajući ljudske perspektive i marginalizirajući neljudske entitete. Analiza identificira ključne strategije poput antropocentričnog uokvirivanja i apstrakcije ekoloških sustava (npr. ne-ljudske životinje u više-nego-ljudskom svijetu). Istodobno, izlaganje razmatra nove narative koji dovode u pitanje takve asimetrije naglašavajući međuovisnost i etičku odgo-

vornost izvan okvira reciprociteta. Integriranjem ekolingvistike s filozofskom analizom nerecipročnih odnosa, izlaganje doprinosi jasnijem razumijevanju normativnih implikacija (a)simetrije u diskursu održivosti.

DANIJELA DE MICHELI VITTURI

Split, Hrvatska /

Split, Croatia

ETIČKI I DEMOGRAFSKI IZAZOVI U OBITELJSKIM CIKLUSIMA

Obiteljski ciklusi su dinamični događaji kroz koje prolazi obitelj tijekom života od vremena osnivanja obitelji do smrti. Tijekom života u njima se izmjenjuju međusobni odnosi supružnika, roditelja, djece, rodbine, prijatelja i društva. Izazovi dolaze iznutra i izvana. Pravovremenom pripremom može se ublažiti ili izbjeći niz stresnih stanja u odlučnim izazovima života: osnivanje obitelji, rođenje prvoga i svakoga novog djeteta, odlazak djeteta u vrtić, školu, na studije, napuštanje doma zbog posla, ženidbe, smrti članova obitelji, teške bolesti, financijske krize, posljedica rata i raznih nesreća. Supružnicima je važan dogovor oko osnovnih pitanja rađanja, odgoja djece, zdravlja, liječenja bolesti, umiranja. Niska rodnost, negativni prirodni prirast stanovništva, suvremeni trendovi u odnosu prema braku i obitelji, kontraceptivni i abortivni mentalitet, porast broja rastavljenih parova, kasnije stupanje u brak, odgoda rađanja zbog raznih razloga, neplodnost parova, iseljavanje mladih obitelji – neizostavno utječu na demografsku sliku Hrvatske. Kroz obiteljske cikluse može se razmotriti koji poticajni čimbenici utječu na rađanje, koji su razlozi odgode rađanja te poticati obitelji na razmišljanje i o svom osobnom doprinosu demografskoj obnovi Hrvatske jer su rađanje djece i briga za cjelovito zdravlje pojedinca, obitelji i društva osnovni čimbenik demografske obnove.

ETHICAL AND DEMOGRAPHIC CHALLENGES IN FAMILY LIFE CYCLES

Family cycles are dynamic stages through which a family passes from its formation until the end of life. Throughout these cycles, relationships between spouses, parents, children, relatives, friends, and society continuously evolve. Challenges arise both from both inside and outside. With timely preparation, many stressful situations can be mitigated or avoided during crucial life milestones: starting a family, the birth of the first and each subsequent child, children starting kindergarten or school, leaving for university, or moving away for work or marriage. This also applies to difficult transitions such as the death

of family members, severe illness, financial crises, and the consequences of war or various accidents. It is essential for spouses to reach an agreement on fundamental issues regarding childbearing, upbringing, health, medical treatment, and end-of-life care. Several factors inevitably impact the demographic landscape of Croatia: low birth rates and negative natural population growth; modern trends regarding marriage and family; a “contraceptive and abortive” mentality; an increase in divorce rates; late marriage and delayed childbearing; infertility and the emigration of young families. By examining family cycles, we can identify the incentives that encourage childbearing and the reasons for its delay. This process encourages families to reflect on their personal contribution to Croatia’s demographic renewal, as the birth of children and care for the holistic health of the individual, the family, and society remain the cornerstones of demographic recovery.

DANIJELA DE MICHELI VITTURI

Split, Hrvatska /

Split, Croatia

STAROST NIJE BOLEST

Starenje je prirodni proces koji ne mora dovesti do fizičke propasti ili socijalne smrti. Uzrok starenja je prirodna, spontana i progresivna promjena životnog ciklusa. Taj proces je programiran u genima. Počinje od začeca i traje do smrti. Ono je jedinstven način da se stekne poštovanje mlađih članova zajednice. Nekada davno starenje je imalo pozitivno značenje stjecanja zrelosti i mudrosti, a starost je bila povezana s moralnim autoritetom. Ljudi su se za savjete i smjernice obraćali starcima. Suprotno tome, suvremeno zapadno društvo rijetko povezuje starost s bilo kakvim pozitivnim svojstvima. Stariji se odbacuju kao zastarjeli i nevažni ljudi, čije arhaične poglede treba zanemariti. Stariji ljudi se smatraju nedostojnim poštovanja koje druge grupe u društvu imaju. Glavni problem starije osobe je usamljenost. Važno je ostati u kontaktu s prijateljima i nikada ne gubiti kontrolu nad svojim životom. Čovjek nije star onoliko koliko ima godina nego glede toga kako se odnosi prema njima. Bolest i zdravlje u starosti se prepliću: bolest treba liječiti, a starost prihvatiti kao izazov. Svaki čovjek stari na za sebe svojstven način. Starost nije stvar godina, već stanje uma!

ADVANCING YEARS ARE NOT A DISEASE

Ageing is a natural process that need not lead to physical decline or social isolation. The essence of the process is a natural, spontaneous, and progressive shift in the life cycle, programmed within our very genes; it begins at conception and continues until the end. It offers a unique path to gaining the respect of younger generations. In times past, the process of maturing carried a positive weight, signifying the attainment of wisdom, while seniority was synonymous with moral authority. People looked to their elders for guidance and perspective. In contrast, modern Western society rarely associates later life with such virtues. Older individuals are often dismissed as obsolete, their "archaic" views cast aside as irrelevant. There is a sense that they are no longer afforded the dignity and respect granted to other social groups. The greatest burden of advancing years is often loneliness. It is vital to maintain social

bonds and never relinquish agency over one's own life. A person's age is defined not by the date on their birth certificate, but by their attitude toward it. Health and frailty often intertwine in later life: illness should be treated, but the passage of time should be embraced as a challenge. Every individual journeys through this stage in their own unique way. Ultimately, seniority is not a matter of years, but a state of mind!

NATAŠA DUMBOVIĆ

*Dom zdravlja Varaždinske županije, Varaždin, Hrvatska /
Varaždin County Health Care Centre, Varaždin, Croatia*

LJUDSKOST NA PRAGU SMRTI U DOMU BOLESNIKA KAO BIOETIČKOM PROSTORU

Prateći razvoj suvremene medicine mnogo se puta zapitamo gdje je nestala »prirodna« smrt, ona u kući. Nekada se umiralo u vlastitom domu, na istom jastuku na kojemu smo kao djeca plakali. U istoj sobi u kojoj smo prvi put stali na noge, a koja je mirisala na nas i na naše životne izazove. Sve se to počelo gubiti onoga dana kada je krenulo zagovaranje dugovječnosti pod svaku cijenu. Kako je ta ljudskost umiranja gubila utrku sa suvremenom medicinom, tako je palijativa skrb nastupila kao kočnica i povik »vratite ljudskost na prag smrti«. Smrt je prirodan proces, nije bolest, i pravo je svakoga, isprepletено s mnogim bioetičkim dilemama. Jedna od njih zasigurno je osiguravanje doma kao našeg sigurnog bioetičkog prostora do samoga kraja života. Potrebno je zapitati se gdje smo se kao društvo izgubili u mnogim godinama života zaboravljajući da je civilizacija započela u trenutku kada su ljudi s dostojanstvom počeli sahranjivati svoje pokojnike.

HUMANITY ON THE BRINK OF DEATH IN THE PATIENT'S HOME AS A BIOETHICAL SPACE

Following the development of modern medicine, we often wonder where the "natural" death, the one at home, has disappeared. We used to die in our own home, on the same pillow on which we cried as children. In the same room in which we first stood on our feet, which smelled of us and our life challenges. All of this began to be lost the day we began advocating longevity at all costs. As this humanity of dying was losing the race to modern medicine, palliative care came as a brake and a cry "restore humanity to the threshold of death". Death is a natural process, not a disease, and it is everyone's right, intertwined with many bioethical dilemmas. One of them is certainly ensuring the home as our safe bioethical space until the very end of life. We need to ask ourselves where we as a society have lost ourselves in many years of life, forgetting that civilization began at the moment when people began to bury their deceased with dignity.

IVO DŽINIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

BIOETIČKE IMPLIKACIJE CASSIREROVE TEORIJE KULTURE

Iako u Cassirerovoj filozofiji kulture i napose u njegovu konceptu logike kulturnih znanosti nema izravnoga i sustavno razrađenoga govora o etičkim ili bioetičkim pitanjima, ipak se iz njih mogu iščitati određene bioetički relevantne implikacije. U svojoj studiji pod nazivom *O logici kulturnih znanosti* Cassirer razvija svojevrstnu spoznajnu teoriju unutar kulturnih znanosti koja ima vrlo značajne konsekvence i za područje bioetike. Naime, ovdje se općenito ukazuje na nužnost da se brojna pitanja o čovjeku i svijetu trebaju pretresati i s kulturnoga te simboličkoga i interpretativnoga aspekta, a ne samo polazeći od strogo znanstvene ili prirodoznanstvene perspektive. Dakako da takav pristup onda implicira i promišljanja o različitim bioetičkim pitanjima, pa će se u planiranom izlaganju nastojati detektirati upravo te bioetički relevantne implikacije Cassirove filozofije kulture i logike kulturnih znanosti.

BIOETHICAL IMPLICATIONS OF CASSIRER'S THEORY OF CULTURE

Although Ernst Cassirer's philosophy of culture – particularly his concept of the logic of the cultural sciences – does not contain a direct or systematically developed discussion of ethical or bioethical issues, certain bioethically relevant implications can nevertheless be discerned from it. In his study entitled *On the Logic of the Cultural Sciences*, Cassirer develops a kind of theory of knowledge within the cultural sciences that has significant consequences for the field of bioethics. Specifically, he points to the necessity of examining many questions about human beings and the world not only from a strictly scientific or natural-scientific perspective, but also from cultural, symbolic, and interpretative standpoints. Such an approach certainly implies reflection on various bioethical issues. Therefore, this presentation will aim to identify precisely those bioethically relevant implications of Cassirer's philosophy of culture and his logic of the cultural sciences.

TUBA ERKOÇ BAYDAR

*School of Islamic Studies, Ibn Haldun University, Istanbul, Turkey /
Fakultet islamskih studija, Sveučilište Ibn Halduna, Istanbul, Turska*

EUTHANASIA: A RELIGIOUS PERSPECTIVE

This paper examines euthanasia from an Islamic perspective, analysing how the Qur'an, Hadith, and classical jurisprudence address the sanctity of life and the prohibition of self-harm. Islamic theology holds that life is a trust (*amanah*) from God and that only the Creator has sovereignty over death. Drawing on the positions of major Islamic scholars and legal schools (*madhabs*), the paper argues that euthanasia in all its forms is considered impermissible (*haram*) in mainstream Islamic ethics, while also exploring how Islamic bioethics addresses palliative care and the relief of suffering at the end of life.

EUTANAZIJA: RELIGIJSKA PERSPEKTIVA

U ovom se radu ispituje eutanaziju iz islamske perspektive, analizirajući kako Kur'an, hadis i klasično pravo gledaju na svetost života i zabranu samoozljeđivanja. Islamska teologija smatra da je život povjerenje (*amanet*) od Boga i da samo Stvoritelj ima suverenitet nad smrću. Oslanjajući se na stavove glavnih islamskih učenjaka i pravnih škola (*mezhebâ*), u radu se tvrdi da se eutanazija u svim svojim oblicima smatra nedopustivom (*haram*) u glavnoj islamskoj etici, a istovremeno se istražuje i kako islamska bioetika gleda na palijativnu skrb i ublažavanje patnje na kraju života.

LUKA FOTAK

*County Hospital Čakovec, Croatia /
Županijska bolnica Čakovec, Hrvatska*

PLEASE COME IN – DR. ChatGPT IS WAITING

AI chatbots are no longer a novelty, but a technology that has arrived and is here to stay, and the bioethical themes and issues that have unfolded over weeks, months, and years have now become reality. Informal sources of medical advice have become much more than that: there are numerous cases in which GPT models have rapidly provided answers to medical problems that once seemed unsolvable, but also many instances in which the risks of such “advice” have led to serious consequences, including fatal outcomes. In the future, we can expect increasing ethical tensions related to the accessibility and accuracy of medical information, advice, and treatment, while the principle of *primum non nocere* has encountered new challenges in the era of artificial intelligence. As always, new technology has solved many problems, but at the same time has created an even greater number of new ones.

UDITE – DR. ChatGPT VAS ČEKA

AI chatbotovi više nisu novitet, već tehnologija koja je došla i ostaje, a sve bioetičke teme i problemi koji su se provlačili tjednima, mjesecima i godinama sada su postali stvarnost. Neformalni izvori medicinskih savjeta postali su mnogo više od toga: postoje brojni slučajevi u kojima su GPT-modeli u kratkom roku ponudili odgovore na medicinske probleme koji su se naizgled činili nerješivima, ali i brojni primjeri u kojima su rizici takvih »savjeta« doveli do ozbiljnih posljedica, pa i smrtnih ishoda. U budućnosti nas očekuje sve više etičkih napetosti vezanih uz dostupnost i točnost medicinskih informacija, savjeta i liječenja, a načelo *primum non nocere* našlo se pred novim izazovima u eri umjetne inteligencije. Kao i uvijek, nova tehnologija riješila je velik broj problema, ali je istodobno otvorila još veći broj novih.

MICHAEL GEORGE

*Religious Studies Department, St. Thomas University, Fredericton, Canada /
Odjel za religijske studije, Sveučilište sv. Tome, Fredericton, Kanada*

HISTORY, METHOD, AND INTENTIONAL AGENCY: CONTEXTUALIZING THE PROJECT OF INTEGRATIVE BIOETHICS

Integrative Bioethics became a distinctive historical project as a response to perceived problems and limitations in the extant models of bioethics, most specifically those models that were grounded or shaped by the Georgetown/Hastings Centre model or approach. This paper intends to situate the project of Integrative Bioethics as a rethinking of the perspectives, tasks and goals found in more mainstream approaches. Specifically, the role and significance of history as a defining feature, the importance of inter- and multi-disciplinary approaches to shaping questions and responses, and the significance of the world views and philosophical perspectives of those engaged in bioethical pursuits and explorations which requires a certain critical (auto)biographical awareness, all combine to create the conditions for a reconsideration of meaning and (hence) motivation of those involved in the general project of bioethics, leading (at some distant point) to a rethinking of our social and cultural assumptions with all that that entails. I hope to identify some of the major and more immediate features of the issues/problems that currently impede a more open approach to human growth and possibility within the three areas noted above.

POVIJEST, METODA I INTENCIONALNO DJELOVANJE: KONTEKSTUALIZIRANJE PROJEKTA INTEGRATIVNE BIOETIKE

Integrativna bioetika postala je prepoznatljiv povijesni projekt kao odgovor na uočene probleme i ograničenja u postojećim modelima bioetike, a posebno u onima modelima koji su bili utemeljeni ili oblikovani georgetownskim (i s Centrom Hastings povezanim) modelom ili pristupom. U ovome radu namjerava se smjestiti projekt integrativne bioetike kao preispitivanje perspektiva, zadataka i ciljeva pronađenih u uobičajenijim pristupima. Konkretno, uloga i značaj povijesti kao definirajuće značajke, važnost interdisciplinarnih i multidisciplinarnih pristupa oblikovanju pitanja i odgovora te značaj svje-

tonazorâ i filozofskih perspektiva onih koji se bave bioetiĉkim traganjem i istraŹivanjima, Źto zahtijeva odreĊenu kritiĉku (auto)biografsku svijest, a Źto sve zajedno stvara uvjete za preispitivanje smisla i (stoga) motivacije onih koji su ukljuĉeni u opĉi projekt bioetike, Źto (u nekom udaljenom trenutku) vodi do preispitivanja naŹih druŹtvenih i kulturnih pretpostavki sa svime Źto to podrazumijeva. Nadam se da ĉu identificirati neke od glavnih i neposrednijih znaĉajki pitanjâ/problemâ koji trenutno ometaju otvoreniji pristup ljudskom rastu i moguĉnostima unutar tri gore navedena podruĉja.

SAŠA HORVAT

*Faculty of Medicine, University of Rijeka; Faculty of Health Studies,
University of Rijeka, Croatia /
Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci; Fakultet zdravstvenih studija,
Sveučilište u Rijeci, Hrvatska*

EXPERIENCE AS THE BLIND SPOT OF SCIENCE: ETHICAL IMPLICATIONS

Starting from the tension between subjective experience and the scientific pursuit of objectivity, this lecture aims to open the ethical question of the so-called “blind spot” in contemporary science. Although science historically arises from experience, it gradually replaces it with abstract models, whereby the first-person perspective is often marginalized or considered an unreliable phenomenon for measurement. This potentially gives rise to an ethical problem: what happens to the subject when their experience – the living fabric upon which they build their identity and sense of meaning – is reduced to measurable data? Drawing on examples from the neuroscience of religion, where deeply personal and existential religious experiences are studied, we will examine the possible consequences for the subject, which in turn also affect the research outcomes themselves. First, does a transformation of experience occur – do laboratory conditions, technological mediation, and the demand to reproduce experience “on demand” alter the very structure of the experience? Second, is the subject exposed to pressures (e.g., social desirability, responsibility toward the research process) that may lead to performative rather than authentic experience? Third, does the presence of experts and measuring instruments that seemingly “record every thought” undermine the privacy and intimacy of the relationship with a divine entity, and ultimately the autonomy of the subject? From this perspective, experience as the “blind spot” of science is not merely an epistemological limitation, but also an ethical challenge.

ISKUSTVO KAO SLIJEPA TOČKA ZNANOSTI: ETIČKE IMPLIKACIJE

Polazeći od napetosti između subjektivnog iskustva i znanstvene težnje prema objektivnosti, predavanje želi otvoriti etičko pitanje tzv. »slijepe točke« (eng. *blind spot*) u suvremenoj znanosti. Iako znanost povijesno proizlazi

iz iskustva, ona ga postupno nadomješta apstraktnim modelima, pri čemu se perspektiva prvog lica često marginalizira ili smatra nepouzdanim fenomenom za mjerenje. Time se potencijalno razvija etički problem: što se događa sa subjektom kada se njegovo iskustvo – živo tkivo na kojemu gradi vlastiti identitet i smisao – reducira na mjerljive informacije? Na temelju primjera iz neuroznanosti religije, gdje se proučavaju religiozna iskustva koja zahvaćuju dubinu subjektova bića, propitat ćemo moguće posljedice za subjekt, što posljedično ima utjecaja i na same rezultate istraživanja. Prvo, dolazi li do transformacije iskustva – da li laboratorijski uvjeti, tehnološka medijacija i zahtjev za reprodukcijom iskustva »na zahtjev« stručnjaka mijenjaju samu strukturu doživljaja? Drugo, je li subjekt izložen pritiscima (npr. društvena poželjnost, odgovornost prema istraživanju), koji mogu dovesti do performativnog, a ne autentičnog iskustva? Treće, da li okruženost stručnjacima i mjernim instrumentima koji »bilježe svaku misao« narušava privatnost i intimu dinamike odnosa s božanskim entitetom, a time u konačnici i autonomiju subjekta? U toj perspektivi, iskustvo kao »slijepa točka« znanosti nije samo epistemološki nedostatak, nego i etički izazov.

MILAN HOSTA

*Faculty of Health Sciences, University of Primorska, Slovenia /
Fakultet zdravstvenih znanosti, Primorsko sveučilište, Slovenija*

INTRODUCING LOGOSOMATICS: TOWARDS AN ETHICS OF BODYING

This paper introduces Logosomatics as an integrative framework for understanding human embodiment through the concept of bodying as the dynamic process by which individuals enact and interpret their bodily existence. While psychosomatic and trauma-informed approaches have advanced the understanding of regulation and embodied experience, Logosomatics proposes a complementary shift toward a meaning-centred, top-down perspective. It emphasizes how attention, interpretation, and orientation shape lived embodiment beyond mechanisms of dysregulation and repair. The paper develops a first-person epistemology of embodiment and outlines an ethical framework grounded in integrity, attunement, and coherence. Logosomatics is positioned as a complementary approach that expands current psychosomatic models by foregrounding meaning and lived experience as central to human flourishing.

UVODENJE LOGOSOMATIKE: PREMA ETICI TJELOVLJENJA

Ovaj rad uvodi *logosomatiku* kao integrativni okvir za razumijevanje ljudskog utjelovljenja putem koncepta *tjelovljenja* kao dinamičkog procesa kojim pojedinci ostvaruju i interpretiraju svoje tjelesno postojanje. Dok su psihosomatski i putem traume artikulirani pristupi unaprijedili razumijevanje regulacije i utjelovljenog iskustva, logosomatika predlaže komplementarni pomak prema perspektivi usmjerenoj na smisao, *top-down* perspektivi. Naglašava se kako pozornost, interpretacija i orijentacija oblikuju življeno utjelovljenje izvan mehanizama disregulacije i popravaka. Rad razvija epistemologiju utjelovljenja iz prvog lica i ocrtava etički okvir utemeljen na integritetu, ugođenosti i koherentnosti. Logosomatika je pozicionirana kao komplementarni pristup koji proširuje trenutne psihosomatske modele stavljajući u prvi plan smisao i življeno iskustvo kao središnje momente za ljudski prosperitet.

MUXHAHID ISMAILI

*Department of Applied Social Sciences, European University of Tirana,
Albania (PhD student) /*

*Odjel za primijenjene društvene znanosti, Europsko sveučilište u Tirani,
Albanija (doktorand)*

**INTEGRATIVE BIOETHICS IN THE NEW EPOCH:
A GEOPOLITICAL PERSPECTIVE ON POLITICS, HEALTH
AND TECHNOLOGY IN THE LIGHT OF IAN BREMMER'S
CONCEPT OF POWER**

Comprehensive bioethics, originally proposed by Van Rensselaer Potter as a link between biological knowledge and human values, has evolved into a multidisciplinary approach that is now strongly influenced by geopolitical and economic factors. In the new epoch, characterized by technological acceleration and global crises such as the COVID-19 pandemic, ethical decision-making is closely connected to power relations. This paper examines integrative bioethics from a geopolitical perspective, drawing on Ian Bremmer's concept of power. Global conflicts and the development of artificial intelligence raise critical issues concerning surveillance, data governance, and technological inequalities, which challenge principles of justice as articulated by John Rawls. The study argues that integrative bioethics must move beyond a narrowly health-centred approach and incorporate a critical analysis of power, technology, and global justice.

**INTEGRATIVNA BIOETIKA U NOVOJ EPOHI:
GEOPOLITIČKI POGLED NA POLITIKU, ZDRAVLJE I
TEHNOLOGIJU U SVJETLU
KONCEPTA MOĆI IANA BREMMERA**

Sveobuhvatna bioetika, kakvu je izvorno predložio Van Rensselaer Potter kao poveznicu biološkog znanja i ljudskih vrijednosti, razvila se u multidisciplinarni pristup koji je sada pod snažnim utjecajem geopolitičkih i ekonomskih čimbenika. U novoj epohi, koju karakteriziraju tehnološko ubrzanje i globalne krize poput pandemije COVID-19, etičko odlučivanje usko je povezano s odnosima moći. Ovaj rad ispituje integrativnu bioetiku iz geopolitičke perspek-

tive, oslanjajući se na koncept moći Iana Bremmera. Globalni sukobi i razvoj umjetne inteligencije ističu kritična pitanja povezana s nadzorom, upravljanjem podacima i tehnološkim nejednakostima, što dovodi u pitanje principe pravednosti kako ih je artikulirao John Rawls. U istraživanju se tvrdi da integrativna bioetika mora prevladati uski, na zdravlje usmjereni pristup i uključiti kritičku analizu moći, tehnologije i globalne pravednosti.

ERVIN JANČIĆ, HRVOJE CVITANOVIĆ, DAVOR HORVAT

Opća bolnica Karlovac; Veleučilište u Karlovcu; Fakultet zdravstvenih studija, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska /

Karlovac General Hospital; University of Applied Sciences in Karlovac; Faculty of Health Studies, University of Rijeka, Croatia

MIGRETICS I IZAZOVI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE NA PODRUČJU KARLOVCA

Izbor teme bioetike i migracija potaknut je položajem Karlovca na frekventnoj ruti kojom prolaze migranti bježeći od sukoba i siromaštva. Ovi pokreti stavljaju pred lokalnu zajednicu i zdravstvo složene izazove temeljene na dostojanstvu, pravednosti i solidarnosti, što oblikuje novi koncept – *migretiku*. U praksi, barijere poput jezika i nepovjerenja otežavaju skrb, dok su dermatologija i infektologija pod najvećim pritiskom. Loši uvjeti u tranzitu uzrokuju širenje svraba (*scabies*), pioderme te zahtijevaju oprez kod egzotičnih bolesti (leishmanijaza, guba). Ključni problemi su otežana komunikacija i stigmatizacija migranata kao »prijenosnika bolesti«, što vodi u socijalnu isključenost. Neophodna je kontinuirana edukacija liječnika i jačanje mjera u smještajnim centrima kako bi se zaštitilo javno zdravlje uz poštivanje univerzalnih etičkih prava svakog pacijenta.

MIGRETICS AND HEALTHCARE CHALLENGES IN THE KARLOVAC AREA

The selection of this topic is driven by Karlovac's position on a major migration route. These movements challenge the local healthcare system, necessitating a new bioethical framework known as *Migretics*, rooted in human dignity, justice and solidarity. In practice, healthcare faces barriers like language gaps and limited resources. Dermatology and infectology departments are under significant pressure due to poor hygiene in transit, leading to a surge in *scabies*, pyodermas, and the risk of exotic diseases like leishmaniasis. Beyond medical issues, migrants face double stigmatization: as undocumented foreigners and as potential disease carriers. This prejudice obstructs care and fuels social exclusion. To address this, continuous clinician education and improved conditions in collective housing are essential to protect public health while upholding the universal ethical rights of every patient.

DANIELA KATUNAR¹, JAN DEFRANČESKI²

¹ *Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia / Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

² *University Centre for Integrative Bioethics, University of Zagreb, Croatia / Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

ASPECTS OF FOLK METEOROLOGY AS ELEMENTS OF WITTGENSTEIN'S LANGUAGE GAMES

Folk meteorology is an experientially grounded, pre-theoretical understanding and knowledge of weather conditions that can serve for weather forecasting and for shaping the cultural practices of a community (cf. Sijerković 1996; Katunar and Defrančeski 2023). In a broader context, folk meteorology can also be linked to the concept of “traditional ecological knowledge”, i.e., the knowledge of local communities accumulated over hundreds of years through direct contact with the environment (Bourque *et al.* 1993). This paper provides an overview of the aforementioned fields of study and their application to the weather domain and to selected linguistic material—folk sayings related to weather phenomena. The analysis introduces the application of the philosophical-linguistic concept of “language games” by L. Wittgenstein (Wittgenstein 1953) as a key theoretical notion that connects the linguistic specificities of weather-related sayings with their contribution to the folk understanding of the domain of weather within a language community.

ASPEKTI PUČKE METEOROLOGIJE KAO ELEMENTI WITTGENSTEINOVIH JEZIČNIH IGARA

Pučka je meteorologija iskustveno utemeljeno predteorijsko razumijevanje i poznavanje vremenskih prilika koje može poslužiti za prognozu vremena i oblikovanje kulturnih praksi neke zajednice u skladu s njima (usp. Sijerković 1996; Katunar i Defrančeski 2023). U širem kontekstu, pučka se meteorologija može povezati i s pojmom »tradicionalnog ekološkog znanja«, odnosno znanja lokalnih zajednica akumuliranog tijekom stotina godina neposrednim kontaktom s okolišem (Bourque *et al.* 1993). U ovome se radu daje pregled navedenih područja proučavanja te njihova primjena na domenu meteorološkog vremena i odabranu jezičnu građu, pučke izreke vezane uz meteorološke pojavnosti. Ovoj se analizi dodaje i nova perspektiva primjenom filozofsko-lingvističkog

pojma »jezičnih igara« L. Wittgensteina (Wittgenstein 1953) kao ključnog teorijskog okvira koji povezuje jezične specifičnosti izreka vezanih uz vrijeme i njihova doprinosa pučkom poimanju domene meteorološkog vremena u jezičnoj zajednici.

KATICA KNEZOVIĆ

*Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia*

STRAH NAŠ SVAGDAŠNJI – BIOETIČKO SAGLEDAVANJE U VRIJEME PROGLAŠENE PANDEMIJE COVID-19

Vrijeme proglašene pandemije COVID-19 očitovalo je destruktivnu moć straha na ljudsko ponašanje prema sebi samome i svome okruženju, u odlukama o vlastitome zdravlju i međuljudskim odnosima. Strah od smrti i patnje, kao i od društvenoga odbacivanja – bilo iz obiteljskoga ili prijateljskoga kruga, gubitka radnoga mjesta i financijske sigurnosti – u vrijeme pandemije COVID-19 mnoge je naveo na cijepljenje tada eksperimentalnim supstancama. Političke odluke o epidemiološkim mjerama ukazivale su na zarazu SARS-CoV-2 virusom kao velikoj prijetnji i izloženosti čovječanstva njezinim posljedicama. Mediji su planetarno širili strah od zaraze i izazivali razarajuću paniku među ljudima. Iako je strah održao čovječanstvo na životu od samih njegovih početaka, u pandemiji je kao emocionalna i fiziološka reakcija na prijetnju zaraze, u jednim izazvao kritičko preispitivanje novoga narativa, a u drugim pokoravanje njemu. Razumljivo je da strah tjera na oprez, učenje i prilagodbu, a upravo se to pokazalo ključnim u odgovoru na izazov te pandemije.

OUR EVERYDAY FEAR – BIOETHICAL INSIGHT IN THE TIME OF THE DECLARED COVID-19 PANDEMIC

The time of the declared COVID-19 pandemic has revealed the destructive power of fear on human behaviour towards oneself and one's surroundings, in decisions about one's own health and interpersonal relationships. Fear of death and suffering, as well as social rejection – whether from family or friends, loss of job and financial security – during the COVID-19 pandemic led many to be vaccinated with then experimental substances. Political decisions on epidemiological measures pointed to the SARS-CoV-2 virus infection as a major threat and humanity's exposure to its consequences. The media spread fear of infection worldwide and caused devastating panic among people. Although fear has kept humanity alive since its very beginnings, in the pandemic, as an emotional and physiological reaction to the threat of infection, it has caused some to critically question the new narrative, and others to submit to it. It is understandable

that fear forces one to be cautious, learn and adapt, and this is exactly what has proven to be crucial in responding to the challenge of this pandemic.

IVNA KOCIJAN

*University of Applied Health Sciences, Zagreb, Croatia /
Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska*

BEYOND GENES: EPIGENETIC PATTERNS REDEFINE THE BIOETHICAL FRAMEWORK OF SURROGACY

Although surrogacy is commonly defined as gestational or genetic, recent insights into epigenetic patterns suggest that such a division is too simplistic. During embryonic and foetal development, environmental factors – including the psychophysical and emotional state of the mother – modify the expression of the baby's genes, with possible long-term impacts on its health, and even across generations. The concept of epigenetic kinship is based on these effects, pointing to a biological contribution of the surrogate mother even without genetic relation to the child. In addition, the disruption of the mother–child dyad through early separation raises further health, ethical, and legal questions. Current knowledge on epigenetic patterns and strong biological mother–child bond calls for an expansion of the bioethical framework of surrogacy that goes beyond its established definition.

POVRH GENA: EPIGENETSKI OBRASCI REDEFINIRAJU BIOETIČKI OKVIR ZAMJENSKOG MAJČINSTVA

Premda se surogatstvo uobičajeno definira kao gestacijsko ili genetsko, novije spoznaje o epigenetskim učincima ukazuju da je takva podjela isuviše pojednostavljena. Tijekom embrionalnog i fetalnog razvoja okolišni čimbenici, uključujući psihofizičko i emocionalno stanje trudnice, moduliraju ekspresiju djetetovih gena s mogućim dugoročnim utjecajem na njegov fenotip i zdravlje, pa i na buduće generacije. Na ovakvim epigenetskim obrascima temelji se koncept epigenetskog srodstva koji ukazuje na važan biološki doprinos zamjenske majke čak i onda kada nema genetsku vezu s djetetom. Pored toga, rani prekid dijade majka–dijete njihovim odvajanjem ubrzo po porodu otvara daljnji niz zdravstvenih, etičkih i pravnih pitanja. Suvremene spoznaje o epigenetskom srodstvu i čvrstoj biološkoj vezi majka–dijete zahtijevaju širenje bioetičkog okvira surogatstva koji će nadići njegovu ustaljenu definiciju.

DARKO KOVAČIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia
(PhD student) /*

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska (doktorand)

DEFINING ‘SUSTAINABLE’ IN SUSTAINABLE SYSTEMS

Defining ‘sustainable’ is not a bureaucratic gesture, but an act of will – a proclamation of what a being dares to become. “Sustainability” is therefore not an *ad hoc* solution to slow down the sinking into mediocrity and the erosion of the spirit, but a deliberate (re)arrangement of one’s own value system, i.e. a reassessment of what will survive and what we need to overcome. Taleb (2012) proposes a counterintuitive definition of ‘sustainable’ as that which not only does not break down in response to environmental stressors (not “robust”, like dogma; Fromm, 1947) nor, for the sake of conformity, does it return to its previous state relatively quickly (not “resilient”, like exploitative social systems; Mattei, 2026), but that in which environmental stressors stimulate allostasis, i.e. growth. Thus, based on above, goal of this exposition is to, as *genus proximus* of the any sustainable, postulate – the living.

ODREĐENJE ‘ODRŽIVOG’ U ODRŽIVIM SUSTAVLJIMA

Definirati ‘održivo’ nije birokratska gesta, već čin volje – proglas onoga što se biće usuđuje postati. »Održivost« stoga nije *ad hoc* rješenje za usporavanje potonuća u mediokritet i eroziju duha, već namjerno (pre)uređivanje sustava vlastitih vrijednosti tj. ponovnu procjenu onoga što će opstati a što nam valja prevladati. Taleb (2012.) predlaže kontrainuitivno određenje ‘održivog’ kao onoga što se od naglih promjena u okolišu ne samo ne slama (nije »robustno«, kao primjerice dogma; Fromm, 1947.) niti se, konformizma radi, relativno brzo vraća u prijašnje stanje (nije »otporno«, kao primjerice eksploativna društvena sustavlja; Mattei, 2026.) nego onoga u čemu okolišni stresori potiču alodaptaciju, tj. rast. Temeljem navedenog, cilj nam je izlaganja kao *genus proximus* ičega održivog postulirati – živo.

JANA KRSTIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska (doktorandica) /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia
(PhD student)*

PEDAGOGIJA BUDUĆNOSTI I FEMINISTIČKA REKONSTRUKCIJA NASTAVE FILOZOFIJE

U ovom radu istražuje se potencijal feministički rekonstruirane (FER) nastave filozofije za otvaranje prostora novog promišljanja budućnosti obrazovanja i društva. FER pristup podrazumijeva distanciranje od kanonskog, autoritarnog i androcentričnog modela filozofske edukacije te inzistira na ravnopravnosti, uključivosti životnog iskustva (hooks, 1994) i suvremenih problema koji nas okružuju u samu nastavu i razvijanje kritičkog mišljenja – što se smatra temeljnim ciljem nastave filozofije. Pojam budućnosti razmatramo kao otvoreni horizont etičkog i političkog obrazovanja koje ne služi reprodukciji postojećih hijerarhija, već njihovu prevladavanju. U kontekstu ubrzanih društvenih i ekoloških kriza, ovakva nastava filozofije ne postavlja samo pitanje što je istina, već i tko ima pravo sudjelovati u mišljenju o budućnosti. Analiziramo na koji način FER principi mijenjaju razumijevanje svrhe filozofskog obrazovanja te kako kroz njih možemo artikulirati kritički orijentiranu pedagogiju usmjerenu prema emancipatornim vizijama sutrašnjice.

PEDAGOGY OF THE FUTURE AND THE FEMINIST RECONSTRUCTION OF PHILOSOPHY EDUCATION

This paper explores the potential of feminist reconstructed (FER) philosophy education to open up new ways of thinking about the future of education and society. The FER approach implies a departure from canonical, authoritarian, and androcentric models of philosophical education, and insists on equality, inclusivity, the incorporation of lived experience (hooks, 1994), and contemporary social issues into the teaching process, while fostering critical thinking as the fundamental aim of philosophy education. The concept of the future is approached as an open horizon of ethical and political education that does not serve the reproduction of existing hierarchies, but rather their transformation. In the context of accelerating social and ecological crises, such an approach to philosophy teaching raises not only the question of what truth

is, but also who has the right to participate in thinking about the future. The paper analyzes how FER principles reshape the understanding of the purpose of philosophical education and how they enable the articulation of a critically oriented pedagogy directed toward emancipatory visions of the future.

JOSIP MARKOTIĆ

STE – Science Transfer Engineering, d. o. o., Split, Hrvatska /

STE – Science Transfer Engineering, LLC, Split, Croatia

**OD BIOETIKE DO ALGORETIKE:
KONCEPT »DIGITALNE VRSTE« KAO IZAZOV
ANTROPOLOŠKOM RAZUMIJEVANJU ČOVJEKA**

Razvoj naprednih sustava umjetne inteligencije (AI) i sve učestalije spominjanje prijelaza s generativne AI (GenAI) prema generalnoj AI (AGI), otvara tradicionalna etička i bioetička pitanja na novi način. Ideja kreiranja umjetnog sustava koji bi imao vlastitu memoriju, osobnost, kreativnost i vlastitu »svijest« otvorila je prostor poimanju AI kao nove digitalne vrste, digitalnog bića kojemu se želi pripisati vlastita autonomija i moralni status. Antropomorfizacija umjetne inteligencije i pripisivanje oblika svijesti AI-u kao prividno svjesnom biću (SCAI – *seemingly conscious AI*), osim što dovodi u zabludu sve više ljudi koji u sustavima AI-a vide ono što zapravo ne postoji, predstavlja ozbiljan izazov antropologiji koja ova svojstva pripisuje ekskluzivno ljudskom biću. Kao odgovor na takav izazov ovo izlaganje će pokušati ponuditi koncept algoretike, kao nove etičke discipline s ciljem zaštite ljudskog dostojanstva, slobode i odgovornosti u doba algoritama.

**FROM BIOETHICS TO ALGORETHICS:
THE CONCEPT OF A “DIGITAL SPECIES” AS
A CHALLENGE TO THE ANTHROPOLOGICAL
UNDERSTANDING OF THE HUMAN BEING**

The development of advanced artificial intelligence systems, along with the increasingly frequent discussion of a transition from generative AI (GenAI) to artificial general intelligence (AGI), is opening up traditional ethical and bioethical questions in new ways. The idea of creating an artificial system endowed with its own memory, personality, creativity, and “consciousness” has opened up the possibility of understanding AI as a new digital species, a digital being to which autonomy and moral status are attributed. The anthropomorphization of artificial intelligence and the attribution of forms of consciousness to AI as a seemingly conscious entity (SCAI – *seemingly conscious AI*), not only misleads a growing number of people who perceive in AI systems something

that does not in fact exist, but also poses a serious challenge to anthropology, which has traditionally ascribed these properties exclusively to the human being. In response to this challenge, this presentation seeks to propose the concept of Algorithethics as a new ethical discipline aimed at safeguarding human dignity, freedom, and responsibility in the age of algorithms.

MILOŠ MARKOVIĆ

*Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, Sveučilište u Beogradu, Srbija /
Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade, Serbia*

MOTIVACIJA ZA TRČANJE KOD STUDENATA I STUDENTICA

Studentska populacija često upražnjava sedentaran način života, ali malo se zna o njihovim motivima za bavljenje trčanjem, posebno prema spolu, koristeći standardizirane alate. Ova studija je ispitala razlike u motivaciji za trčanje među sveučilišnim studentima koristeći Skalu motivacije maratonaca (MOMS). U ovoj studiji presjeka, 533 studenata iz Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Sjeverne Makedonije i Slovenije (255 muškaraca, 278 žena; prosječna starost $21,75 \pm 3,2$ godine) popunilo je MOMS sa 56 stavki i prijavilo svoje trkačko iskustvo, tjedni opseg treninga i broj trka godišnje. Cronbach alfa koeficijentom procijenjena je interna dosljednost, a preko t-testova nezavisnih uzoraka uspoređivani su odgovori žena i muškarca kroz devet podskala. MOMS je pokazao dobru pouzdanost ($\alpha = 0,77-0,91$). Studentice su postigle značajno više rezultate od muškaraca u područjima Općeg zdravlja, pripadnosti, psihološkog suočavanja, samopoštovanja i životnog smisla ($p < 0,01$, mala do srednja veličina efekta), dok su muškarci prijavili veće motive za natjecanje ($p < 0,01$, srednja veličina efekta). Međutim, nisu utvrđene značajne razlike među spolovima u pogledu brige o težini, prepoznavanja ili osobnog cilja. Motivacija studentica za trčanje prvenstveno je vođena psihološkim, društvenim i zdravstvenim motivima, dok se studenti muškog spola razlikuju uglavnom po jačim natjecateljskim motivima, što ukazuje na potrebu za pristupima osjetljivim na spol u promociji trčanja na sveučilištima.

RUNNING MOTIVATION IN MALE AND FEMALE UNIVERSITY STUDENTS

University students often adopt sedentary lifestyles, yet little is known about their motivations to engage in running, particularly by sex, using standardized tools. This study examined sex differences in running motivation among university students using the Motivations of Marathoners Scale (MOMS). In this cross-sectional study, 533 students from Serbia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Croatia, North Macedonia, and Slovenia (255 males,

278 females; age 21.75 ± 3.2 years) completed the 56-item MOMS and reported running experience, weekly training volume, and number of races per year. Cronbach's alpha assessed internal consistency, and independent-samples t tests compared males and females across nine subscales. MOMS showed good reliability ($\alpha = 0.77\text{--}0.91$). Female students scored significantly higher than males on General Health, Affiliation, Psychological Coping, Self-esteem, and Life Meaning ($p < 0.01$, small to medium effect sizes), whereas males reported higher Competition motives ($p < 0.01$, medium effect size). No significant sex differences emerged for Weight Concern, Recognition, or Personal Goal. Female students' running motivation is primarily driven by psychological, social, and health-related motives, while male students are distinguished mainly by stronger competition motives, suggesting the need for sex-sensitive approaches to promoting running in university settings.

**ANTONIJA MIJATOVIĆ¹, MARIJA FRANKA ŽULJEVIĆ¹,
LUKA URSIĆ¹, NENSI BRALIĆ¹, MIRO VUKOVIĆ¹,
LILLY JANKE², BRUNO KAČER³, MARIJA ROGULJIĆ¹,
JULIA PRIESS-BÜCHHEIT², ANA MARUŠIĆ¹**

¹ *School of Medicine, University of Split, Croatia /
Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska*

² *Kiel University, Germany / Sveučilište u Kielu, Njemačka*

³ *Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska*

CAN WE DETECT IMAGE MANIPULATION IN SCIENCE?

Manipulation of digital images threatens research integrity, especially in biomedical science where visual data are crucial. To explore whether such manipulations can be detected by humans, we conducted a pen-and-paper survey with medical students and researchers, asking them to identify image duplications. A total of 831 students and 26 researchers participated. The ongoing data collection includes social science students from Kiel University and the University of Split. The results showed that participants demonstrated limited ability to detect duplications, identifying only about 30% of duplications on average, with no significant difference between students and researchers, nor across academic years. This highlights the difficulty of detecting image manipulation, suggesting a need for greater awareness, clearer guidelines, and automated screening tools. Ongoing data will inform the generalizability of these findings across disciplines.

MOŽEMO LI DETEKTIRATI MANIPULACIJU SLIKAMA U ZNANOSTI?

Manipulacija digitalnim slikama predstavlja ozbiljnu prijetnju istraživačkom integritetu, osobito u biomedicini gdje su vizualni podaci ključni. Kako bismo ispitali mogu li ljudi prepoznati takve manipulacije, proveli smo anketu na papiru među studentima medicine i istraživačima, tražeći od njih da identificiraju duplicirane slike. Sudjelovao je 831 student i 26 istraživača. U tijeku je prikupljanje podataka koje uključuje studente društvenih znanosti sa Sveučilišta u Kielu i Sveučilišta u Splitu. Rezultati pokazuju ograničenu sposobnost detekcije dupliciranja, s prosječno 30 % točnih odgovora, bez značajnih razli-

ka između studenata i istraživača ni između godina studija. Nalazi upućuju na potrebu za većom osviještenošću, jasnijim smjernicama i primjenom automatiziranih alata za provjeru.

BJÖRN NEJADAVAZ

*University of Hagen, Germany /
Sveučilište u Hagenu, Njemačka*

LIFE BEYOND OPTIMISATION – AGAMBEN AND THE BIOETHICAL QUESTION OF THE LIVING

This paper explores how Giorgio Agamben's philosophy can be made productive for contemporary bioethics. In the context of biotechnology, digital health technologies, and artificial intelligence in medicine, life increasingly appears as measurable, optimisable biological substrate. Drawing on Agamben's distinction between *zoē* and *bios*, the paper argues that modern bioethical discourse often remains embedded within the same biopolitical framework it seeks to regulate, since it treats life primarily as an object of management and protection. Against this reduction, Agamben's concepts of *form-of-life* (*forma-di-vita*) and *inoperativity* (*inoperosità*) open a critical perspective that shifts the focus from regulating biological processes toward questioning the conceptual framework that renders life governable in the first place. Agamben therefore contributes less a normative bioethics than a critical ontology of life that enables bioethics to reflect on its own presuppositions in an age of digital biopolitics.

ŽIVOT S ONU STRANU OPTIMIZACIJE – AGAMBEN I BIOETIČKO PITANJE O ŽIVOME

U ovom se radu istražuje kako se filozofija Giorgija Agambena može učiniti produktivnom za suvremenu bioetiku. U kontekstu biotehnologije, digitalnih zdravstvenih tehnologija i umjetne inteligencije u medicini, život se sve više pojavljuje kao mjerljiv biološki supstrat koji se može optimizirati. Oslanjajući se na Agambenovu razliku između *zoē* i *bios*, rad tvrdi da moderni bioetički diskurs često ostaje ugrađen u sâm biopolitički okvir koji nastoji regulirati jer život tretira prvenstveno kao objekt upravljanja i zaštite. Nasuprot toj redukciji, Agambenovi koncepti *oblika života* (*forma-di-vita*) i *inoperativnosti* (*inoperosità*) otvaraju kritičku perspektivu koja pomiče fokus s reguliranja bioloških procesa prema propitivanju konceptualnog okvira koji život uopće čini upravljivim. Agamben stoga manje doprinosi normativnoj bioetici, a više kritičkoj ontologiji života, koja omogućuje bioetici da razmišlja o vlastitim pretpostavkama u doba digitalne biopolitike.

ANA OPANKOVIĆ¹, SLAVICA NIKOLIĆ LALIĆ²

¹ Klinika za psihijatriju, Sveučilišni klinički centar Srbije, Beograd, Srbija / Clinic for Psychiatry, University Clinical Centre of Serbia, Belgrade, Serbia

² Klinika za psihijatrijske bolesti »Dr. Laza Lazarević«, Beograd, Srbija / Dr. Laza Lazarević Clinic for Psychiatric Disorders, Belgrade, Serbia

PTSP KOD ŽRTAVA SEKSUALNOG NASILJA: IZMEĐU UTVRĐIVANJA PRAVDE I RETRAUMATIZACIJE

Posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) predstavlja kompleksan psihički poremećaj koji nastaje kao odgovor na izrazito stresan, traumatski događaj ili situaciju koja nadilazi uobičajeno životno iskustvo i koje izaziva jak strah i bespomoćnost. U mirnodopskim uvjetima dva najčešća uzroka traumatizacije su prometne nezgode i seksualno nasilje. Iako je u suvremenom europskom zakonodavstvu teret dokazivanja seksualnog nasilja na pravosudnim organima, u praksi često uslijed nedovoljnog obima materijalnih dokaza, slučaj se zasniva na iskazima žrtve i osumnjičenog. Značajno mjesto u dokaznom postupku ima forenzička psihijatrijska procjena žrtve. Rad je zasnovan na narativnom pregledu literature, uz integraciju kliničkih i forenzičko-psihijatrijskih iskustava u radu sa žrtvama seksualnog nasilja. Analizirani su mehanizmi retraumatizacije tijekom sudskog postupka, kao i postojeće preporuke za trauma-informiran pristup.

PTSD IN SURVIVORS OF SEXUAL VIOLENCE: THE INTERPLAY BETWEEN SEEKING JUSTICE AND RETRAUMATIZATION

Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) is a complex psychiatric disorder arising from exposure to exceptionally distressing or traumatic events that transcend the bounds of ordinary human experience, causes intense fear and helplessness. In civilian setting, traffic accidents and sexual violence are the two most prevalent causes of traumatization. Although modern European legislation mandates the burden of proof for sexual violence rests on judicial authorities. In practice, due to a lack of physical evidence, cases often rely heavily on the testimonies of the victim and the suspect. Forensic psychiatric assessment of the victim plays a crucial role in the evidentiary proceedings. Based on a narrative review with clinical and forensic psychiatric expertise, this paper analyzed the mechanisms of retraumatization during legal proceedings, as well as existing recommendations for a trauma-informed approach.

DEMIAN PAPO

*Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia /*

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

IS IT TOO LATE FOR A “NEW FUTURE” FOR DOG BREEDING? AN ETHICAL ANALYSIS OF THE IMPLEMENTATION OF CANINE WELFARE REFORMS

The recent clarion call for a “new future” for dog breeding, articulated in a paper by Proschowsky et al. (2025), advocates comprehensive reforms that prioritize health, genetic diversity, and the abandonment of extreme conformational traits. This paper critically examines the extent to which these recommendations are reflected in institutional responses and whether they have resulted in adequate measures to safeguard canine welfare. The analysis focuses on the *Impact Review: A New Future for Dog Breeding*, the *Breeding for Health Framework*, and *The Dog People’s Manifesto* of the Royal Kennel Club. Through a comparative approach, the paper investigates whether the translation of these recommendations into policy occurs only partially and in a strategically limited manner, thereby preserving existing breeding structures and practices. Finally, the paper questions whether recent, incremental and selective reforms can meaningfully address systemic canine welfare problems, or whether such efforts arrive too late to yield ethically justified and sustainable outcomes.

JE LI PREKASNO ZA »NOVU BUDUĆNOST« UZGOJA PASA? ETIČKA ANALIZA IMPLEMENTACIJE REFORMI

Nedavni snažan poziv na »novu budućnost« uzgoja pasa, iznesen u članku Proschowsky i sur. (2025), zagovara sveobuhvatne reforme koje daju prednost zdravlju, genetskoj raznolikosti i napuštanju ekstremnih konformacijskih obilježja. U izlaganju ću kritički ispitati u kojoj se mjeri te preporuke odražavaju u institucionalnim odgovorima te jesu li iz njih proizašle odgovarajuće mjere za očuvanje dobrobiti pasa. U središte izlaganja postavit ću dokument *Impact Review: A New Future for Dog Breeding*, plan *Breeding for Health Framework* i kampanju *The Dog People’s Manifesto* Royal Kennel Cluba. Komparativnom analizom utvrdit ću odvija li se prijenos preporuka iz članka u politike djelo-

mično i strateški ograničeno, čime se nastoje očuvati postojeće uzgojne strukture i prakse. Naposljetku, propitat ću mogu li nedavne, postupne i selektivne reforme uopće smisljeno odgovoriti na sustavne probleme dobrobiti pasa ili takvi naponi dolaze prekasno da bi polučili etički opravdane i održive ishode.

EDUARD PAVLOVIĆ¹, VESNA PEŠIĆ²

¹ Opatija, Hrvatska / Opatija, Croatia

² Rijeka, Hrvatska / Rijeka, Croatia

PROCES KANONIZACIJE KAO PRIKAZ ŽIVOTNIH MODELA

Pozadina: Sluga Božji i Službenica Božja su naslovi za osobe za koje se vjeruje da su bili pobožni u svojoj vjeri. *Cilj:* Vidjeti koliko je ljudima na određenom prostoru znan postupak pokretanja procesa beatifikacije za određene osobe. *Osobe i metode:* Rabili su se različiti izvori informacija. Rezultati anketne su deskriptivno analizirani. *Rezultati:* U uvjetima anonimnosti, dragovoljnosti i punoljetnosti anketirano je tijekom ožujka 2026. godine 20 osoba (m-10, ž-10) na širem riječkom i pulskom području. Izdvojene su dvije Službenice Božje i četvorica Slugu Božjih: Tarsilla Host-Ivešić (6), s. Marija Krucifiksa Kozulić (15), Egidije Bulešić (7), fra Ante Tomičić (17), dr. Antun Mahnić (15) i fra Ivo Peran (15). Većina anketiranih, nasumce odabranih, odgovorilo je da znaju za takve postupke. Riječanima su poznatiji Peran i Tomičić, a Puljanima Bulešić. *Umjesto zaključka:* Izgleda da ne samo Crkva nego i laički svijet dosta dobro zamjećuju herojske i kreposne živote pojedinaca, napose franjevacu.

THE CANONIZATION PROCESS AS A REPRESENTATION OF LIFE MODELS

Background: Servant of God is the title for persons who are believed to have been devout in their faith. *Objective:* To see how much people in a certain area know about the procedure for initiating the beatification process for certain persons. *Persons and methods:* Various sources of information were used. The survey results were analyzed descriptively. *Results:* Under conditions of anonymity, voluntariness and legal age, 20 persons (m-10, f-10) in the wider Rijeka and Pula area were surveyed during March 2026. Two female Servants of God and four male Servants of God were singled out: Tarsilla Host-Ivešić (6), Sr. Marija Krucifiksa Kozulić (15), Egidije Bulešić (7), Fr. Ante Tomičić (17), Dr. Antun Mahnić (15) and Fr. Ivo Peran (15). Most of the respondents, randomly selected, answered that they knew about such actions. Peran and Tomičić are better known to the people of Rijeka, and Bulešić to the people of

Pula. *Instead of a conclusion:* It seems that not only the Church but also the lay world quite well notices the heroic and virtuous lives of individuals, especially the Franciscans.

JOSIP PERIŠA

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

ODNOS ETIKE, ESTETSKE VRIJEDNOSTI I ONTOLOGIJE NA PRIMJERU SOFOKLOVE *ANTIGONE*

Cilj izlaganja predstaviti je kompleksan odnos etike, estetske vrijednosti i ontologije na primjeru jedne od najpoznatijih tragedija u povijesti književnosti, Sofoklove *Antigone* čime se otvaraju duboki problemi poglavito u spektru filozofije i teorije književnosti. Polazište za etičku problematiku književnosti bit će Aristotelova *Poetika* s naglaskom na nužna odredbena poetička načela *mimesisa* i *katarsisa*, tj. kako bi grčka tragedija trebala, u smislu etičke norme, utjecati na grčkoga gledatelja iako se radi o nužno fikcionalnome diskursu. Zatim, slijedi dovođenje u vezu navedenih Aristotelovih poetičkih načela, koja se primarno tiču etike, s ontološkim odrednicama književnoga teksta koje je predstavio Jonathan Culler kao što su: isticanje jezičnoga izraza, integracija jezika, fikcija, estetski objekt i autoreferencijalnost gdje presudnu važnost imaju problemi poput toga je li moguće i zašto proizvoditi etičke norme iz fikcionalnoga i autoreferencijalnoga teksta te estetskoga objekta što će se pokušati utvrditi na primjeru *Antigone*. Naposljetku, potrebno je vidjeti iz čega proizlazi estetska vrijednost *Antigone* s obzirom na njene etičke norme prema poetičkim načelima te njen ontološki status kao primarno fikcionalnoga teksta.

THE RELATIONSHIP BETWEEN ETHICS, AESTHETIC VALUE AND ONTOLOGY IN SOPHOCLES' *ANTIGONE*

The aim of this presentation is to present the complex relationship between ethics, aesthetic value and ontology through the example of one of the most famous tragedies in the history of literature, Sophocles' *Antigone*, thereby opening questions primarily within the spectrum of philosophy and literary theory. The starting point for the ethical issues of literature will be Aristotle's *Poetics*, with an emphasis on the essential formative poetic principles of mimesis and catharsis; namely, how Greek tragedy should, in the sense of ethical norm, impact and influence Greek public despite being a necessarily fictional discourse. Furthermore, these Aristotelian poetic principles, which primarily concern ethics, will be linked to the ontological characteristics of the literary text as

presented by Johnatan Culler, such as the language expression, the integration of language, fiction, the aesthetic object, and auto-referentiality. Crucial problems are problems such as wheter is possible, and why, to derive ethical norms from a fictional and auto-referential literary text as an aesthetic object, which this analysis will atempt to determine using the *Antigone*. Finally, it is necessary to examine the source of *Antigone*'s aesthetic value in relation to its ethical norms, according to poetic principles, and its ontological status as a primarily fictional text.

IVAN PERKOV

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

IZMEĐU SUKOB I DIJALOGA: KULTURNI RATOVI KAO BIOETIČKI PROBLEM

Rad polazi od pretpostavke da se suvremeni kulturni ratovi ne mogu razumjeti isključivo kao politički ili ideološki sukobi, nego kao duboki vrijednosni i moralni konflikti koji oblikuju društvenu polarizaciju. Oslanjajući se na Weberovu analizu vrijednosnih sukoba, kulturni ratovi tumače se kao sudari konkurentskih svjetonazora i etičkih pozicija koje strukturiraju javni diskurs. U sociološkoj perspektivi oni se analiziraju i kao procesi uspostavljanja simboličkih granica te borbe za legitimaciju značenja i vrijednosti, u okviru Bourdieuovih koncepata simboličke moći i distinkcije. Poseban naglasak stavlja se na etičke dimenzije tih sukoba, uključujući pitanja moralnog pluralizma, granica tolerancije i mogućnosti javnog dijaloga, pri čemu se koristi Habermasov koncept komunikativnog djelovanja. U okviru integrativne bioetike razmatra se mogu li se kulturni ratovi razumjeti kao bioetički problem koji zahtijeva pluriperspektivni pristup te artikulaciju zajedničkih normativnih orijentira u uvjetima dubokih društvenih podjela.

BETWEEN CONFLICT AND DIALOGUE: CULTURE WARS AS A BIOETHICAL PROBLEM

The paper starts from the assumption that contemporary culture wars cannot be understood solely as political or ideological conflicts, but as deep value-based and moral disputes shaping social polarization. Drawing on Weber's analysis of value conflicts, culture wars are interpreted as clashes between competing worldviews and ethical positions that structure public discourse. From a sociological perspective, they are further analysed as processes of boundary-making and struggles over the legitimization of meanings and values, within the framework of Bourdieu's concepts of symbolic power and distinction. Special emphasis is placed on the ethical dimensions of these conflicts, including questions of moral pluralism, the limits of tolerance, and the possibility of public dialogue, drawing on Habermas's concept of communicative action. Within the framework of integrative bioethics, the paper explores

whether culture wars can be understood as a bioethical problem requiring a pluriperspectival approach and the articulation of shared normative orientations capable of sustaining dialogue in deeply divided societies.

MIRJANA RADAN

*Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Philosophy and Religious Studies, University of Zagreb, Croatia*

ZAMJENSKO MAJČINSTVO – ETIČKA PROSUDBA

Radi ispravne cjelokupne etičke prosudbe zamjenskoga majčinstva (ZM) te donošenja utemeljenih i jasnih zaključaka vezanih za njegovu primjenu, nužno je promišljati o čovjeku – biću savjesti koje ju uporabom zdravog razuma može i mora ispravno oblikovati. Sagledani su, danas nam poznati, svi učinci ZM-a na zdravlje zametaka, djece, žena, muškaraca, kao i njihov mogući utjecaj na bračnu, obiteljsku i rodbinsku stabilnost, na zajednicu u kojoj žive, društvo u cjelini, odnosno buduće generacije. Svrha je rasprave u svjetlu istine na temelju činjenica, provedenih istraživanja i plodova koje su postigle različite znanosti, cjelovito razmatrati sabrana znanja, sažeti i odvagnuti pozitivne i negativne zaključke o ZM-u, a sve radi dobre znanstvene prosudbe i oblikovanja ispravnih etičkih stajališta o njihovoj primjeni u ljudskoj reprodukciji. Rasprava pridonosi sagledavanju omjera između vrlo maloga broja dobitaka i višestruko većega broja gubitaka koje ZM nameću svojim sudionicima, zajednici u kojoj žive kao i društvu u cjelini.

SURROGATE MOTHERHOOD – THE ETHICAL EVALUATION

A comprehensive ethical evaluation of surrogate motherhood (SM), with substantiated and clear conclusions regarding their use, must be subject to the dictates of conscience and reason. All the currently known effects of surrogate motherhood on the health of embryos, children, women and men, as well as its potential impact on the stability of the marriage, family, family ties, community and society, now and in the future, were analyzed. The intention of this discussion is to shine the light of truth on the fundamental facts, research and findings in various scientific fields, take everything into account, and then summarize and weigh the positive and negative conclusions regarding surrogate motherhood, in order to arrive at a fair scientific assessment and form sound ethical positions on their applications in human reproduction. The ratio between the very few benefits and the many times greater harms incurred by the participants in surrogate motherhood, the community in which they live and the society as a whole is considered.

NEVIA RAOS

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

IZMEĐU ONTO-EPISTEMOLOŠKE OTVORENOSTI I DOKUMENTALITETA: PROBLEM SUBJEKTA U NOVOJ EPOHI

Posthumanistička paradigma dekonstrukcijom antropocentrizma i biocentrizma širi pojam subjektiviteta, a vlastitu metodologiju, proisteklu iz postmoderne kritike objektivnog znanja i apsolutne istine, kako pokazuje Francesca Ferrando, zadržava dinamičnom i kontingentnom, čime se otvaraju nova etička i bioetička pitanja. U polemici s postmodernom i njezinim kasnijim razvojem, Maurizio Ferraris uvodi dokumentalitet kao temelj novog realizma, nudeći i novu teoriju subjekta temeljenog na zapisu. Cilj je ovoga izlaganja pokazati kako se pitanje subjekta kao nositelja etičke odgovornosti u novoj epohi javlja u napetosti između onto-epistemološke otvorenosti posthumanizma i dokumentaliteta novog realizma.

BETWEEN ONTO-EPISTEMOLOGICAL OPENNESS AND DOCUMENTALITY: THE PROBLEM OF THE SUBJECT IN A NEW EPOCH

The posthumanist paradigm, through its deconstruction of anthropocentrism and biocentrism, expands the notion of subjectivity. Its methodology, derived from the postmodern critique of objective knowledge and absolute truth, remains, as Francesca Ferrando shows, dynamic and contingent. This gives rise to new ethical and bioethical questions. In opposition to postmodernism and its later developments, Maurizio Ferraris introduces documentality as the foundation of New Realism and, with it, a new theory of the subject grounded in inscription and registration. This paper aims to show how the question of the subject as the bearer of ethical and bioethical responsibility in a new epoch emerges within the tension between the onto-epistemological openness of posthumanism and the documentality of New Realism.

MIRNA SAKS

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Freiburgu, Njemačka (doktorandica) /
Faculty of Humanities, University of Freiburg, Germany (PhD student)*

PITANJE DJECE-SPASITELJA IZ BIOETIČKE PERSPEKTIVE

Braća-spasitelji (djeca začeta kako bi spasila teško bolesnog brata ili sestru) predstavljaju duboke bioetičke izazove. Iako je medicinski napredak omogućio ovu praksu i povećao njezino prihvaćanje, i dalje postoji zabrinutost oko autonomije, identiteta i potencijalne instrumentalizacije te djece. Iz deontološke perspektive, namjerno začeće djeteta dijelom kao sredstva za preživljavanje druge osobe postavlja pitanja o tome ugrožava li to intrinzičnu vrijednost pojedinca. Istovremeno, postavljaju se pitanja o pristanku, roditeljskoj namjeri i moralnoj težini obiteljske odgovornosti. Utilitaristički okvir može opravdati praksu naglašavajući smanjenje patnje i očuvanje života, no takvo razmišljanje riskira previdjeti moralni značaj tretiranja osoba kao svrha po sebi. U konačnici, etička prihvatljivost braće-spasitelja ovisi o tome jesu li njihovo dostojanstvo, djelovanje i dugoročni prosperitet istinski podržani, a ne podređeni potrebama drugih.

THE ISSUE OF SAVIOR SIBLINGS FROM A BIOETHICAL PERSPECTIVE

Savior siblings (children conceived to save a seriously ill sibling) pose profound bioethical challenges. While medical advances have enabled this practice and increased its acceptance, concerns remain about the autonomy, identity, and potential instrumentalization of these children. From a deontological perspective, the deliberate conception of a child partly as a means to another's survival raises questions about whether this compromises the intrinsic worth of the individual. At the same time, questions arise about consent, parental intention, and the moral weight of familial responsibility. A utilitarian framework may justify the practice by emphasizing the reduction of suffering and the preservation of life, yet such reasoning risks overlooking the moral significance of treating persons as ends in themselves. Ultimately, the ethical acceptability of savior siblings depends on whether their dignity, agency, and long-term flourishing are genuinely upheld, rather than subordinated to the needs of others.

HRVOJE SERTIĆ¹, ANITA DUČKIĆ SERTIĆ²

*¹ Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Kinesiology, University of Zagreb, Croatia*

*² Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska /
Croatian Catholic University, Zagreb, Croatia*

RAPIDNO SKIDANJE KILOGRAMA U BORILAČKIM SPORTOVIMA: ETIČKA DILEMA IZMEĐU NATJECATELJSKE PREDNOSTI I ZDRAVSTVENOG RIZIKA

Rapidno skidanje kilograma u borilačkim sportovima predstavlja čestu, ali zabrinjavajuću praksu koja često započinje već u adolescenciji. Sportaši smanjuju tjelesnu masu kako bi se natjecali u nižim kategorijama, iako znanstveni dokazi ne potvrđuju jasnu natjecateljsku prednost, dok su zdravstveni rizici značajni. Uobičajene metode uključuju restrikciju hrane i tekućine, povećani intenzitet treninga te dehidraciju putem sauna ili nepropusne odjeće. Takve strategije mogu narušiti snagu, izdržljivost i koncentraciju te dovesti do ozbiljnih zdravstvenih problema. Prisutne su i psihološke posljedice poput stresa, anksioznosti i poremećaja u prehrani. Time se otvara etičko pitanje opravdanosti ugrožavanja zdravlja radi sportskog uspjeha. Preporučuje se postupno smanjenje tjelesne mase kroz uravnoteženu prehranu i pravilno planiran trening, čime se štiti zdravlje i dugoročno poboljšava sportska izvedba.

RAPID WEIGHT CUTTING IN COMBAT SPORTS: AN ETHICAL DILEMMA BETWEEN COMPETITIVE ADVANTAGE AND HEALTH RISK

Rapid weight cutting in combat sports represents a widespread yet concerning practice, often initiated during adolescence. Athletes commonly reduce body mass to compete in lower weight categories, assuming a competitive advantage, although current scientific evidence does not consistently support this claim. Typical methods include caloric and fluid restriction, increased training intensity, and dehydration through saunas or impermeable clothing. Such practices may impair strength, endurance, and cognitive performance, and in severe cases lead to serious health complications, including cardiovascular and renal dysfunction. In addition to physiological risks, notable psychological effects include elevated stress, anxiety, irritability, and the development of

disordered eating behaviors. These findings raise a significant ethical concern regarding the justification of health risks in pursuit of athletic success, particularly among youth populations. A more appropriate approach involves gradual weight management through balanced nutrition and structured training, promoting both athlete health and long-term performance outcomes.

NIKOLA SAMARDŽIĆ¹, NEVENA DIVAC²

*¹ Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Beogradu, Srbija*

*² Faculty of Medicine, University of Belgrade, Serbia /
Medicinski fakultet, Sveučilište u Beogradu, Srbija*

RESOURCES OF HISTORY AND IMAGINING BIOLOGICAL FUTURE: A POPPERIAN PUZZLE

Over the last 250 years the average lifespan has doubled, with a tendency to grow, and the number of humans on the planet is increasing rapidly. How to support the increasingly massive social layers that do not produce economic profit? How to support the increasingly expensive treatment of an aging population? Should we expect a collapse of global resources? Karl Popper (1902–1994) argued that history cannot impose any liability for the future. So, how to include the heritage buried in the past while facing dilemmas deprived of historical and ethical precedent? Popper pointed to the advantages of evolving scientific knowledge that brings a general good, convinced that a reasonable discussion about metaphysical ideas, moral values, or even purposes is possible. Eventually, history may become the basis of ethical reflection, instead of a list of pseudohistorical priorities.

RESURSI POVIJESTI I ZAMIŠLJANJE BIOLOŠKE BUDUĆNOSTI: POPPEROVA ZAGONETKA

Tijekom posljednjih 250 godina prosječni životni vijek se udvostručio, s tendencijom rasta, a broj ljudi na planetu brzo se povećava. Kako podržati sve masovnije socijalne slojeve koji ne proizvode ekonomsku dobit? Kako podržati sve skuplje liječenje stanovništva koje je u prosjeku sve starije? Trebamo li očekivati kolaps globalnih resursa? Karl Popper (1902.–1994.) tvrdio je da povijest ne može nametnuti nikakvu odgovornost za budućnost. Dakle, kako uključiti baštinu zakopanu u prošlosti, a istovremeno se suočiti s dilemama lišenim povijesnog i etičkog presedana? Popper je ukazao na prednosti razvoja znanstvenog znanja koje donosi opće dobro, uvjeren da je moguća razumna rasprava o metafizičkim idejama, moralnim vrijednostima ili čak ciljevima. Na kraju, povijest može postati osnova etičkog promišljanja, umjesto popisa pseudopovijesnih prioriteta.

DINA ŠIMUNIĆ

*Faculty of Electrical Engineering and Computing, University of Zagreb,
Croatia /*

Fakultet elektrotehnike i računarstva, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

**BRIDGING DISCIPLINES:
INTEGRATIVE BIOETHICS AND THE ETHICAL
CHALLENGES OF WIRELESS TECHNOLOGIES
IN THE 5G/6G ERA**

The rapid rollout of 5G and emerging 6G technologies – featuring terahertz frequencies, Integrated Sensing and Communication (ISAC), and AI-native networks – raises profound ethical questions beyond technical performance and biomedical safety. This symposium adopts an integrative bioethics framework that bridges bioethics, engineering, environmental science, public health, law, philosophy, and social sciences. Emphasizing pluriperspectivism and the interconnectedness of human, animal, and ecosystem health, it explores key themes: potential RF-EMF impacts (thermal and non-thermal), equitable access and the digital divide, privacy, data sovereignty, cybersecurity, environmental sustainability (energy use, e-waste, ecological effects), vulnerability of sensitive populations (children, pregnant people, EHS), informed consent, public trust, and the ethics of surveillance and brain-computer interface augmentation. Drawing on scientific evidence, ICNIRP guidelines, and case studies, the discussion examines opportunities in remote healthcare, precision agriculture, and disaster response alongside ethical risks such as conflicts of interest, precautionary principles, and intergenerational justice. Through interdisciplinary dialogue, it seeks actionable pathways for responsible 6G innovation that prioritize human flourishing, environmental integrity, and sustainable development.

**POVEZIVANJE DISCIPLINA:
INTEGRATIVNA BIOETIKA I ETIČKI IZAZOVI
BEŽIČNIH TEHNOLOGIJA U ERI 5G/6G**

Brza proliferacija bežičnih tehnologija – od široke primjene 5G do razvoja 6G sustava s terahertz frekvencijama, integriranim osjetilima i komunikacijom (ISAC) te AI-nativnim mrežama – postavlja duboka etička pitanja koja nadila-

ze tehničke performanse i biomedicinsku sigurnost. Ovaj simpozij usvaja integrativni bioetički okvir koji povezuje više disciplina (bioetiku, inženjerstvo, znanost o okolišu, javno zdravstvo, pravo, filozofiju i društvene znanosti) kako bi potaknuo holističku, promišljenu i inkluzivnu etičku analizu. Integrativna bioetika naglašava pluriperspektivizam, međusobnu povezanost zdravlja ljudi, životinja i ekosustava te stvaranje orijentacijskog znanja za odgovorno donošenje odluka. Ključne teme uključuju: potencijalne biomedicinske utjecaje radiofrekvencijskih elektromagnetskih polja (RF-EMF), uključujući toplinske i netoplninske mehanizme; ravnopravni pristup i digitalni jaz; privatnost, suverenitet podataka i kibernetičku sigurnost u hiper-povezanim okruženjima; održivost okoliša (potrošnja energije, elektronički otpad, ekološki utjecaji); ranjivost osjetljivih skupina (djeca, trudnice, osobe s elektromagnetskom preosjetljivošću) te šire društvene implikacije poput informiranog pristanka, javnog povjerenja i etike sveprisutnog nadzora ili augmentacije mozga putem bežičnih *brain-computer* sučelja. Sudionici će, oslanjajući se na aktualne znanstvene dokaze, regulatorne okvire (npr. ICNIRP smjernice) i stvarne slučajeve, istražiti prilike (kao što su napredak u telemedicini, preciznoj poljoprivredi i odgovoru na katastrofe) te etičke rizike, uključujući sukobe interesa, načelo opreza i međugeneracijsku pravdu. Cilj rasprave je pronaći konkretne putove za odgovornu inovaciju koja stavlja u središte ljudski napredak, integritet okoliša i društvenu dobrobit u prijelazu na 6G i dalje.

ŽARKO ŠPERANDA

*Dom zdravlja Slavonski Brod, Slavonski Brod, Hrvatska /
Slavonski Brod Health Centre, Croatia*

RAZDVAJANJE SPOLNOSTI I REPRODUKCIJE – DOKLE SMO STIGLI?

Naputak o poštivanju ljudskog života u nastanku i o dostojanstvu rađanja, *Donum Vitae* govori o potrebnoj neraskidivosti između bračnog čina i čina rađanja. Trenutkom neprihvatanja toga koncepta nastaje raskid između bračnog čina i čina rađanja te se otvara prostor za manipulacije s plodnošću. S jedne strane omogućena je kontracepcija koja vremenom zauzima sve više prostora u životu žene. Početak kontracepcije kreće 60-ih godina 20. stoljeća i od tada se uporaba širi. S druge strane dvadeset godina kasnije kreću razne »in vitro« tehnike. Naime, kontracepcijom nastaje odgoda rađanja, za kasne fertile godine, a time se drastično smanjuje plodnost i povećava neplodnost. Rezultat takvog života su mnoge loše nuspojave, kako u društvenom, tako i u medicinskom pogledu. Konačni rezultat je veliki porast stanovništva koje ne rađa, slijedi depopulacija, a njezino rješavanje bi trebalo zauzimati centralno strategijsko mjesto u većini europskih država danas.

DISSOCIATION OF SEXUALITY AND REPRODUCTION – HOW FAR HAVE WE COME?

The instruction on respect for human life at its origin and on the dignity of procreation, *Donum Vitae*, speaks of the necessary inseparability between the marital act and the act of procreation. The moment this concept is rejected, a separation arises between the marital act and the act of procreation, opening up space for the manipulation of fertility. On the one hand, contraception is enabled, and, over time, occupies an increasingly larger place in a woman's life. The beginnings of contraception date back to the 1960s, and since then its use has continued to spread. On other hand, about twenty years later, various "in vitro" techniques emerged. Contraception leads to the postponement of childbirth into later fertile years, which drastically reduces fertility and increases infertility. The result of such a way of life is many negative side effects, both socially and medically. The final outcome is a significant increase in the population that does not have children, followed by depopulation, the

resolution of which should occupy a central strategic position in most European countries today.

VELIMIR TERZIĆ¹, MARIA MAGDALENA TERZIĆ²

¹ *Opća županijska bolnica Vinkovci; Medicinski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /*

County General Hospital Vinkovci; Faculty of Medicine, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

² *Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska /*

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

LUTS – MEDIKAMENTOZNO LIJEČENJE

LUTS (eng. *lower urinary tract symptoms*), u prijevodu *simptomi donjeg mokraćnog sustava* simptomi su povezani s mokrenjem različitog intenziteta i u različitim kombinacijama. Dijelimo ih na simptome pohrane, simptome mokrenja i postmikijske simptome. Učestalost LUTS-a raste s dobi te su simptomi u nekom vidu prisutni u više od trećine muškaraca starijih od šezdeset i pet godina. S obzirom na to da navedeni simptomi nisu povezani samo s prostatom nego i poremećajima koji zahvaćaju ostatak donjeg urinarnog sustava, potrebno je učiniti odgovarajuću dijagnostiku, nakon koje liječenje može varirati od preporuke higijensko-dijetetskih mjera preko medikamentozne do operacijske terapije. U ovome izlaganju bit će prikazana medikamentozna terapija LUTS-a.

LUTS – PHARMACOLOGICAL TREATMENT

Lower urinary tract symptoms (LUTS) represent a group of symptoms associated with urination varying in intensity and occurring in different combinations. We divide them into storage symptoms, urination symptoms, and post-micturition symptoms. The prevalence of LUTS increases with age – more than a third of men over the age of sixty-five experience these symptoms. Since the mentioned symptoms are not only related to the prostate but also to disorders affecting the rest of the lower urinary tract, it is necessary to establish an appropriate diagnosis. Treatment often ranges from recommendations of specific hygienic and dietary measures to pharmacological and surgical therapy. The pharmacotherapy of LUTS is discussed in this presentation.

TIJANA TRAKO POLJAK

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**EKOLOŠKA PRAVDA U HRVATSKOJ:
IZMEĐU ZELENIH POLITIKA I
SOCIJALNO-EKOLOŠKIH NEJEDNAKOSTI**

Rad analizira ekološku pravdu u Hrvatskoj. Polazi od pretpostavke da ekološki problemi nesrazmjerno pogađaju različite zajednice te da zelene politike ne uzimaju uvijek u obzir njihove specifične uvjete. Korištenjem okvira socijalno-ekoloških sustava (SES) i pristupa ekološke pravde, analiza se usmjerava na odnose moći, raspodjelu okolišnih tereta i koristi te uključenost različitih aktera u procese odlučivanja. Postavlja se pitanje tko ima pravo na okoliš i tko snosi posljedice njegova korištenja. Kroz tri studije slučaja (ruralno zagađenje, urbani okolišni problemi i nepravda prema neljudskim bićima) istražuje se epistemička pravda, odnosno čiji se glasovi i znanja priznaju u oblikovanju okolišnih politika, kao i ontološki pluralizam, koji otvara prostor uključivanju neljudskog svijeta. Ovaj rad je nastao u okviru institucionalnoga istraživačkog projekta »EKOPRAVDA« (NPOO 581-990-1054) Filozofskog fakulteta u Zagrebu koji financira Europska unija – NextGenerationEU.

**ENVIRONMENTAL JUSTICE IN CROATIA:
BETWEEN GREEN POLICIES AND
SOCIAL-ECOLOGICAL INEQUALITIES**

The paper examines environmental justice in Croatia. It argues that environmental problems disproportionately affect different communities and that green policies do not always take into account their specific conditions. Using the social-ecological systems (SES) framework and the environmental justice approach, the analysis focuses on power relations, the distribution of environmental burdens and benefits, as well as the inclusion of various actors in decision-making. It asks who has the right to the environment and who bears the consequences of its use. Through three case studies (rural pollution, urban issues, and non-human beings), it explores epistemic justice, i.e. whose knowledge and voices are recognized in shaping environmental policies, and ontological pluralism, opening the space for the non-human world. This paper was

written as part of the institutional research project “ECOJUSTICE” (NPOO 581-990-1054) at the University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences; funded by the European Union – NextGenerationEU.

IVANA TRESKA¹, NATAŠA DUMBOVIĆ²

¹ Županijska bolnica Čakovec, Hrvatska /

County Hospital Čakovec, Croatia

² Dom zdravlja Varaždinske županije, Varaždin, Hrvatska /

Varaždin County Health Care Centre, Varaždin, Croatia

ETIČKE DILEME KADA JE U PITANJU AUTONOMIJA BOLESNIKA NASUPROT SIGURNOSTI I DOBROBITI

U svakodnevnom radu susrećemo se s raznim dvosmjernim situacijama koje dovode do izazova u donošenju ispravnih odluka. Etička načela zagovraju autonomiju bolesnika u odlučivanju o prihvatanju medicinske pomoći i liječenju. Nasuprot odbijanja pomoći ili želje za ostankom u uvjetima koji su nesigurni osobito dolazi do izražaja kod starijih osoba. Tu se javlja dilema da li poštovati bolesnikovo pravo na samoodređenje, čak i ako donosi »loše« odluke ili intervenirati protiv njegove volje radi njegove sigurnosti. Teško je procijeniti radi li se o slobodnom izboru stila života ili o padu kognitivnih sposobnosti koji zahtijeva prisilnu intervenciju. Sve to otvara mnoga pitanja koja treba riješiti prije donošenja krajnje odluke. A ujedno javlja se strah od vlastite nemoći, tj. moralni stres.

ETHICAL DILEMMAS WHEN IT COMES TO PATIENT AUTONOMY VERSUS SAFETY AND WELL-BEING

In our daily work, we encounter various two-way situations that lead to challenges in making the right decisions. Ethical principles advocate the autonomy of patients in deciding whether to accept medical help and treatment. In contrast, refusing help or wanting to remain in unsafe conditions is particularly evident in the elderly. Here, the dilemma arises of whether to respect the patient's right to self-determination, even if they make "bad" decisions or to intervene against their will for the sake of their safety. It is difficult to assess whether this is a free choice of lifestyle or a decline in cognitive abilities that requires forced intervention. All of this raises many questions that need to be resolved before making a final decision. At the same time, there is a fear of one's own helplessness, i.e. moral stress.

CHRISTOPHER C. YORKE

*Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia /
Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

THE ETHICS OF HUMAN BODILY MODIFICATION FOR THE PURPOSES OF PARTICIPATION IN SPORT

There is a general moral intuition that modifying the human body with enhancements for the purposes of gaining an advantage in sporting competitions is immoral. Typically, this intuition is grounded in attachments to the principles of fairness and safety. There is, however, a separate moral intuition that intentionally injuring or downgrading the human body surgically, or with controlled force, for the purposes of qualifying to participate in disabled sport is also immoral. Justifying this second intuition on the basis of fairness and safety is much less theoretically defensible. In this paper, I contend that the concept of perfectionism – the idea that moral value is derived from the expression of uniquely human capacities – is a unifying philosophical position that can explain why in both the situations of enhancing or injuring the human body, many come to equally negative moral appraisals.

ETIKA LJUDSKIH TJELESNIH MODIFIKACIJA U SVRHU SUDJELOVANJA U SPORTU

Postoji opća moralna intuicija da je modificiranje ljudskoga tijela s poboljšanjima u svrhu stjecanja prednosti u sportskim natjecanjima nemoralno. Tipično, ta se intuicija temelji na privrženosti načelima pravednosti i sigurnosti. Međutim, postoji i zasebna moralna intuicija da je namjerno ozljeđivanje ili degradiranje ljudskog tijela kirurškim putem ili kontroliranim silom, u svrhu kvalificiranja za sudjelovanje u sportu za osobe s invaliditetom, također nemoralno. Opravdavanje ove druge intuicije na temelju pravednosti i sigurnosti mnogo je teže teorijski braniti. U ovom radu tvrdim da je koncept perfekcionizma – ideja da moralna vrijednost proizlazi iz izražavanja jedinstveno ljudskih sposobnosti – ujedinjujuća filozofska pozicija koja može objasniti zašto u obje situacije, poboljšanja ili ozljeđivanja ljudskog tijela, mnogi dolaze do jednako negativnih moralnih procjena.

SAŠA ZAVRTNIK¹, IVANA GRČIĆ¹, DAMIR ŽUBČIĆ²

¹ *Geotehnički fakultet u Varaždinu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska / Faculty of Geotechnical Engineering in Varaždin, University of Zagreb, Croatia*

² *Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska / Faculty of Veterinary Medicine, University of Zagreb, Croatia*

EKOLOŠKI I BIOETIČKI ASPEKTI ZBRINJAVANJA POSMRTNIH OSTATAKA LJUDSKIH TIJELA

Promišljanja o kriogenim i drugim metodama zbrinjavanja posmrtnih ostataka ljudskih tijela kao alternativa krematorijima danas su prešla iz teorijske u praktičnu sferu. Počevši od više tisuća godina starog biblijskog retka iz Knjige Postanka – *prah si i u prah ćeš se vratiti* – koji govori o vremenitosti ljudskoga života i raspadljivosti tijela, dobro je s ekološke, a svakako i bioetičke platforme raspraviti o dostupnim metodama postupanja s mrtvim ljudskim tijelima. Jedan od aspekata zasigurno je utjecaj na okoliš, a drugi, obuhvatniji, jest značaj bioetičkog konteksta za ovu problematiku. On uključuje humanu i duhovnu stranu dotičući se pitanja dostojanstva ljudskoga tijela nakon smrti. U našem kulturnom krugu gdje dominira ukop, nekoć je sumnje izazivalo kremiranje, a danas to čini pretvorba u dijamant, kompostiranje, pretvorba u vodu, smrzavanje i kriomacija. U tom je smislu, s obzirom na većinski vjerski deklarirano stanovništvo, korisno podsjetiti i na kršćanski stav o odnosu prema ljudskim posmrtnim ostacima. Naše osobno gledanje na smrt ovisi o tome kako gledamo sami na sebe.

ECOLOGICAL AND BIOETHICAL ASPECTS OF HANDLING HUMAN REMAINS

Reflections on cryogenic and other methods of handling human remains as alternatives to crematoria have today moved from the theoretical to the practical sphere. Starting from a thousands of years old Biblical verse from the Book of Genesis – *dust you are and to dust you shall return* – which speaks of the temporality of human life and the perishability of the body, it is good from an ecological and certainly also bioethical platform to discuss the available methods of dealing with dead human bodies. One aspect is certainly the environmental impact, and another, broader, is the significance of the bioethical con-

text for this issue. It includes the humane and spiritual component, questioning the dignity of the human body after death. In our cultural circle, where burial predominates, cremation once raised doubts, and today it is transformation into a diamond, composting, conversion into water, freezing, and cryomation. In this sense, considering the predominantly religious declared population, it is useful to also recall the Christian view on the treatment of dead human bodies. Our personal view on death depends on how we see ourselves.

**Studentska bioetička radionica
(NE)TIJELO: JA, TI, DRUGI**

**Student Bioethics Workshop
(NON)BODY: THE SELF, THE THOU, THE OTHER**

ANAARAČIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

ZAČARANI KRUG GENETSKOG INŽENJERINGA

Genetski inženjering sve se češće predstavlja kao tehnologija koja bi mogla proizvesti zdravije, inteligentnije i sposobnije generacije. Takva vizija, pak, otvara bitno sociološko i bioetičko pitanje, a to je: »Tko ima pravo definiranja što znači ‘bolji’ čovjek?« Ideja stvaranja »najboljih« neizbježno podrazumijeva i postojanje onih koji će biti označeni kao »lošiji«, a to će reći da je prisutan začarani krug stratifikacije koja u društvu postoji i bez genetskog inženjeringa. Ovo izlaganje neće nastojati suzbiti pozitivne činjenice o genetskom inženjeringu, već će nastojati objasniti da će čak i s njim postojati normalna raspodjela prema sposobnostima kao što to pokazuje Gaussova krivulja.

THE VICIOUS CYCLE OF GENETIC ENGINEERING

Genetic engineering is increasingly presented as a technology that could produce healthier, more intelligent, and more capable generations. However, such a vision raises a fundamental sociological and bioethical question: “Who has the right to define what a ‘better’ human being means?”. The idea of creating the “best” inevitably implies the existence of those who will be labelled as “worse”, which shows a vicious cycle of stratification is present in society even without genetic engineering. This presentation will not focus on disputing the positive aspects of genetic engineering, but rather on attempting to explain that even with it a normal distribution according to abilities will inevitably exist, as illustrated by the Gaussian curve.

LUCIJA BAKALAR, VANJA MATANOVIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

JA IZVAN SVOG TIJELA

Interakcija psihe i tjelesnih funkcija može se promatrati kao međusobno povezano djelovanje mentalnih procesa i tjelesnih stanja. Posebnu ulogu ima mozak koji u suradnji s tijelom oblikuje osjećaj identiteta i cjelovitosti osobe. U uvjetima visokog stresa može doći do narušavanja tog jedinstva, odnosno diskonekcije između psihičkog i tjelesnog iskustva. Takva stanja očituju se kroz fenomene poput derealizacije, depersonalizacije i tjelesne dismorfije, pri čemu se osoba može doživljavati distancirano i imati poteškoće u povezivanju s vlastitim tijelom i stvarnošću.

ME OUTSIDE MY BODY

The interaction of the psyche and bodily functions can be viewed as the interconnected workings of mental processes and bodily states. The brain plays a special role, which, in cooperation with the body, shapes the sense of identity and wholeness of a person. In conditions of high stress, this unity can be disrupted, or a disconnection can be created between the psychic and bodily experience. Such states manifest themselves through phenomena such as derealization, depersonalization, and body dysmorphia, in which a person may feel distant from themselves and can have difficulty connecting with their own body and reality.

TALIA BENČIĆ, HANA CVETKOSKI

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**TEHNOLOGIJE SEBSTVA
U SUVREMENOJ LITERaturi ZA SAMOPOMOĆ –
ANALIZA DJELA JORDANA PETERSONA I MEL ROBBINS**

Zbog stalnog društvenog pritiska na pojedinca da neprestano napreduje i radi na sebi, ljudi se sve više okreću literaturi takve vrste. Pojedini autori pritom preuzimaju stoičke ideje i smještaju ih u kapitalistički kontekst. Za stoičke najveća je vrijednost bila vrlina, dok se danas često naglašava uspjeh. Stoicizam tako postaje motivacijski alat unutar industrije produktivnosti. U sustavu kasnog kapitalizma, tijelo i subjekt postaju stalni objekt optimizacije i rada na sebi. U djelima Jordana Petersona i Mel Robbins analizirat ćemo tehnologije sebstva, odnosno načine na koje autori oblikuju subjektivnost te kojim se tehnikama pritom služe, oslanjajući se na teorije Michela Foucaulta i Pierrea Hadota.

**TECHNOLOGIES OF THE SELF
IN CONTEMPORARY SELF-HELP LITERATURE –
AN ANALYSIS OF THE WORKS OF
JORDAN PETERSON AND MEL ROBBINS**

Due to the constant social pressure on individuals to continuously improve and work on themselves, people are increasingly turning to that type of literature. Some of these authors take Stoic ideas and place them in a capitalist context. For the Stoics, the greatest value was virtue, while today, success is often emphasized. Stoicism thus becomes a motivational tool within the productivity industry. In the system of late capitalism, the body and the subject become a perpetual object of optimization, constantly working on themselves. Through the works of Jordan Peterson and Mel Robbins, we will analyze technologies of the self, that is, how these authors shape subjectivity and the techniques they use, relying on the theories of Michel Foucault and Pierre Hadot.

DORA BIČANIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

SMRT KAO ASKETSKA PRAKSA – JAINISTIČKO RAZUMIJEVANJE TIJELA U SALLEKHANĀ

U okviru jainističke filozofije tijelo se razumije kao privremena i karmički uvjetovana manifestacija duše (jīva) čija je konačna svrha oslobođenje od materijalnih vezanosti. Jedna od najradikalnijih asketskih praksi u toj tradiciji jest *sallekhanā*, ritualni post do smrti kojim se nastoji postupno napustiti tijelo i umanjiti karmičke naslage. Ovo izlaganje analizira praksu *Sallekhanā* u kontekstu jainističkog razumijevanja tijela, askeze i smrti. Posebna pažnja posvećuje se pitanju na koji način ta praksa preispituje odnos između tjelesnosti i duhovnog oslobođenja, kao i granice između religijske discipline i etičkih problema vezanih sa svojsvom odricanja od tijela u tradiciji jainizma.

DEATH AS AN ASCETIC PRACTICE – THE JAINIST UNDERSTANDING OF THE BODY IN SALLEKHANĀ

Within the framework of Jain philosophy, the body is understood as a temporary and karmically conditioned manifestation of the soul (jīva), whose ultimate purpose is liberation from material attachments. One of the most radical ascetic practices in this tradition is *Sallekhanā*, a ritual fast unto death through which the practitioner seeks to gradually abandon the body and reduce accumulated karma. This presentation analyzes the practice of *Sallekhanā* in the context of the Jain understanding of the body, asceticism, and death. Special attention is paid to the question of how this practice reexamines the relationship between corporeality and spiritual liberation, as well as the boundaries between religious discipline and the ethical issues related to the renunciation of the body within the Jain tradition.

JAKOV BIRKO

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

LOŠE TI SE PIŠE – DEKONSTRUKCIJA TAROTA KROZ ANTIPSIHIJATRIJSKO KVIR GLEDIŠTE

Ovo će se izlaganje baviti tarotom – ne kao alatom za proricanje budućnosti, već kao terapijskim pomagalom koristeći se antipsihijskim i kvir gledištem. Po mišljenju C. G. Junga, tarot je reflektivno pomagalo koje koristi arhetipske simbole u otkrivanju nesvjesnog. U skladu s tom interpretacijom, tarot nije magijsko sredstvo, nego simbolički jezik arhetipova koji može pomoći u razumijevanju nesvjesnih procesa. Prateći tijek svijesti sveprisutne homofobije unutar zdravstvenog sustava, izlaganje će se pozabaviti alternativnom metodom u kvir pojedinaca – tarotom.

NOT IN THE CARDS FOR YOU – DECONSTRUCTING TAROT THROUGH AN ANTI-PSYCHIATRIC QUEER PERSPECTIVE

This presentation will deal with tarot – not as a tool for predicting the future, but rather as a therapeutic aid, using an anti-psychiatric and queer perspective. According to C. G. Jung, tarot is a reflective tool that uses archetypal symbols to reveal the unconscious. According to this interpretation, tarot is not a magical device but rather a symbolic language of archetypes that can help in understanding unconscious processes. Following the stream of consciousness of the pervasive homophobia within the healthcare system, the presentation will focus on an alternative method of psychotherapy in queer individuals – tarot.

PETRA BUDIMIR-BEKAN

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

TIJELO KAO MEHANIZAM DRUŠTVENOG NAPRETKA

O tijelu se uvijek govorilo i ono se nerijetko promatra iz društvenog aspekta. Ljudi su, tijekom povijesti, kao i danas, često bili bolesni i pokušavali su se izliječiti na različite načine, što je društvu donosilo pozitivne rezultate. Tijelo tako postaje dio društvenog napretka i promjene uopće jer svako otkrivanje novog lijeka nije tek pojedinčev uspjeh, već i dio društvenog napretka. Neke stvari koje su tada bile etične sada nisu, no pitanje je radi li čovjek danas iste stvari kao prije. Što se događa kad čovjek postane sveden samo na tijelo i mehanizam društvenog napretka?

THE BODY AS A MECHANISM OF SOCIAL PROGRESS

The body has always been a topic of discussion, and it is often viewed from a social perspective. Throughout history, as well as today, people have often been sick and have tried to heal themselves in various ways, which in turn brought positive results to society. Thus, the body has become a part of society's progress and change, because every discovery of a new medicine is not only an individual's success, but is also part of societal progress. Some things that were ethical then are not ethical now, but the question is whether people do the same things today as they did before? What happens when a person is reduced to just a body and a mechanism for social progress?

KARLO CEILINGER¹, DOMAGOJ DEŽDEK²

¹ Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

² Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Kinesiology, University of Zagreb, Croatia

TIJELO SPORTAŠA KAO ROBA

Profesionalni sportaš u sportu prestaje biti nositelj vlastitog identiteta – on postaje objektom, a njegovo tijelo robom. Sportaš je ekonomski resurs koji je pod stalnim nadzorom sustava kako bi se osigurala korisnost njegova tijela tržištu i sustavu. Tijelo se, dakle, transformira u kapital, objekt ulaganja i optimizacije radi iskoristivosti. Rehabilitacija i biotehnoška sredstva funkcioniraju kao čimbenici očuvanja investicije, a ozljeda predstavlja pad tržišne vrijednosti i postaje teret klubu ili sponzorima, dok sportaš postaje zamjenjiv. Na taj se način otvara mogućnost za našu analizu ovih problema pomoću ideja i konceptata koje izlažu Karl Marx i Michel Foucault: otuđenje rada i biomoć.

THE ATHLETE'S BODY AS A COMMODITY

In sport, a professional athlete stops being the bearer of his own identity – he becomes an object, and his body a commodity. The athlete functions as an economic resource under constant surveillance by the system to ensure that his body remains useful to the market and the system. Thus, the body is transformed into capital, an object of investment and optimization for the sake of usability. Rehabilitation and biotechnological interventions serve as mechanisms for preserving this investment, while injury represents a drop in market value and becomes a burden for the club or sponsors, and with that, the athlete becomes replaceable. This opens the possibility of analyzing these issues through the ideas and concepts presented by Karl Marx and Michel Foucault: alienated labor and biopower.

OLGA ČEGAR

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Beogradu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia*

IZMEĐU BIOLOGIJE I ISKUSTVA – TIJELO KAO RELACIJA

Suvremena medicina često najavljuje »kraj bolesti«, čime se ne mijenja samo medicinska praksa, već i ontološki status tijela. Polazeći od Langove teze o transformaciji medicine, izlaganje predlaže pomak od klasične slike čovjeka kao bića definiranog primarno umnošću, a zatim tjelesnošću prema razumijevanju čovjeka kao bića relacije. Ako je relacija osnovna metafizička kategorija ljudskog postojanja, onda tijelo više nije stabilan biološki supstrat, već mjesto odnosa između organizma i iskustva. U tom okviru, »nove bolesti« označavaju nove medicinske dijagnoze, ali i promjenu u načinu na koji medicina prepoznaje poremećaje u mreži relacija koje tvore ljudsko tijelo.

BETWEEN BIOLOGY AND EXPERIENCE – THE BODY AS A RELATION

Contemporary medicine often announces the “end of disease”, which transforms not only medical practice but also the ontological status of the body. Drawing on Lang’s thesis on the transformation of medicine, this presentation proposes moving away from the classical image of the human being as defined primarily by rationality and only secondarily by corporeality, towards an understanding of a human being as a being of relation. If relation is the fundamental metaphysical category of human existence, the body can no longer be understood as a stable biological substrate, but rather as a site of relation between organism and experience. Within this framework, “new diseases” designate new medical diagnoses, but also a shift in how medicine recognizes disturbances within the network of relations that constitute the human body.

JURE ĆUK

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

PERSONA DE IURE – BIOETIKA JURISPRUDENCIJE

U ovome će se izlaganju predstaviti problem *osobe* u zakonodavstvu. Pojam *osobe* analizirat će se ontološki te će se istražiti njegov opseg u kontekstu pravnog subjekta – drugim riječima, tko je i što je sve osoba i zašto je to bitno u definiranju pravnog subjekta. Sadržaj izlaganja uključuje primjere iz pravnih dokumenata poput Ustava Republike Hrvatske te povijesno bitnih sudskih procesa poput *Roe v. Wade*. Cilj je izlaganja dovesti u pitanje samorazumljivost pravnog subjekta i pokazati kako nas to isto pitanje vodi u (bio)etičke dileme poput eutanazije, pobačaja itd.

PERSONA DE IURE – BIOETHICS OF JURISPRUDENCE

This presentation will demonstrate the problem of *personhood* in legislation. The concept of *personhood* will be analyzed ontologically and explored in the context of a legal subject – in other words, who and what is a person, and why does that matter in defining a legal subject. The content of the presentation includes examples from legal documents such as the Constitution of the Republic of Croatia and landmark court cases like *Roe v. Wade*. The goal of the presentation is to question the self-explanatory nature of the legal subject and show how that same question leads us to (bio)ethical dilemmas like euthanasia, abortion, and so on.

MELANI DORIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

USPOREDBA ASIMILACIJE U HRVATSKOJ I BRAZILU

Asimilacija je kulturni proces koji se događa po cijelom svijetu. U slučaju Republike Hrvatske, fokusirat ću se na sadašnje stanje i dojmove stranih radnika u Hrvatskoj, dok ću Brazil promotriti iz perspektive prošlosti i usmjeriti se na dolazak Nijemaca. Strani radnici krenuli su dolaziti u Hrvatsku zbog velikih iseljavanja hrvatskog stanovništva i radi ostvarenja boljeg života. Neke su od razlika i poteškoća s kojima su se susreli rasa, nepoznavanje jezika, njihove životne navike i sl., a ni domaće ih stanovništvo nije u potpunosti prihvatilo. Nijemci su u Brazil prvi put došli nakon što je Brazil postao slobodan, a tijekom Drugog svjetskog rata krenuli su i problemi: nisu postavljeni kao etnička manjina, već su promatrani kao jedno s Brazilcima.

COMPARISON OF ASSIMILATION IN CROATIA AND BRAZIL

Assimilation is a cultural process that takes place all over the world. In the case of the Republic of Croatia, I will focus on the present situation and the experiences of foreign workers in Croatia, while Brazil will be observed from a historical perspective, with an emphasis on the arrival of Germans. Foreign workers began arriving in Croatia due to significant emigration of the Croatian population and in order to achieve a better quality of life for themselves. Some of the differences and difficulties they encountered include race, lack of language knowledge, and their lifestyle habits, among others. They also did not experience full acceptance from the local population. Germans first arrived in Brazil after the country became independent. During the Second World War, problems began to emerge: they were not recognized as an ethnic minority, but were instead viewed as part of the Brazilian population.

ANASTASIJA ĐUKIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Beogradu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia*

***JA SAM TE RODILA, JA ĆU TE I UBITI –
ISPITIVANJE POJMA SAMOPOSJEDOVANJA***

Pitanje vlasništva nad tijelom pojavljuje se u filozofskim, pravnim i društvenim raspravama koje sežu od samoubojstva i abortusa do prava na samoopredjeljenje i nadležnosti države. U ovom ćemo izlaganju ispitati temelj takvih diskusija analizom pojma samoposjedovanja u libertarijanskoj teoriji Roberta Nozicka. Prema tom shvaćanju, osoba posjeduje svoje tijelo i proizvode vlastita rada. Ipak, taj princip postaje posebno problematičan kada se primijeni na odnos majke i djeteta: djetetovo tijelo, kako određeni autori smatraju, izravna je posljedica rada majke, pa se otvara pitanje je li moguće uklopiti posjedovanje sebe i plodova svog rada u okvir jedne teorije?

***I BROUGHT YOU INTO THIS WORLD, AND
I WILL TAKE YOU OUT OF IT –
EXAMINING THE NOTION OF SELF-POSSESSION***

The question of ownership over the body appears in philosophical, legal, and social debates, ranging from debates about suicide and abortion to the right to self-determination and the authority of the state. This presentation examines the foundations of such discussions through an analysis of the concept of self-ownership in the libertarian theory of Robert Nozick. According to this perspective, a person owns their body as well as the products of their own labor. However, this principle becomes particularly problematic when applied to the relationship between mother and child: the child's body, as some authors argue, is a direct result of the mother's labor, which raises the question of whether self-possession and the fruits of one's labor can coherently be reconciled within a single theoretical framework?

KARLO EKMEČIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ESTETIKA I LICEMJERJE – LJUDSKO TIJELO

»Ne sudi knjigu po koricama« često je upozorenje upućeno onima koji prebrzo sude bez da spoznaju samu srž stvari. Ako su knjige žrtve takve nepravde, ne čudi da će i sâm čovjek biti prosuđivan na temelju ljepote njegove vanjštine. Odijelo ne čini čovjeka, nego tek dojam o njemu, stoga nijedan sud utemeljen na takvim predrasudama ne može biti donesen čistim rasuđivanjem. Namjera je ovoga izlaganja prikazati licemjerje u ponašanju i osudi onoga Drugog na temelju izgleda i ljepote, tj. onoga izvanjskog koje nipošto ne prikazuje nutrinu ljudskoga bića. Različito ponašanje s obzirom na »ljepotu« Drugoga prikazat ću analizom različitih međuljudskih odnosa i dinamika moći, ako ih ima, sagledavajući ih, između ostaloga, i iz perspektive seksualnosti.

AESTHETICS AND HYPOCRISY – THE HUMAN BODY

“Don’t judge a book by its cover” is a common warning to those who are too quick to judge without knowing the true nature of the matter. If books are victims of such injustice, it is not surprising that a person will also be judged based on the beauty of their exterior. Clothes do not make the man, but only an impression of him, and therefore, no judgment based on such prejudices can be made by pure reasoning. This presentation aims to show the hypocrisy in the behavior towards and judgment of the Other based on appearance and beauty, i.e., the external, which in no way reflects the inner essence of a human being. I will show the difference in behavior depending on the “beauty” of the Other by analyzing different interpersonal relationships and power dynamics, if there are any, viewing them, among other things, from the perspective of sexuality.

TIN FRESL

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**ZAŠTO NISMO NORMALNI?
DEGRADACIJA HUMANISTIKE
KAO METODA INSTITUCIONALNE KONTROLE**

Institucije moći vrše klasifikaciju pojmova ludila i normalnosti. Medikalizacija svake sfere postojanja oblikuje način na koji percipiramo sebstvo i drugost. Rezultat je toga dihotomija pojmova ludila i normalnosti, pri čemu se normalnost izjednačava s konzumerizmom, eksploatacijom i učestalim oslanjanjem na tehnološke inovacije. S druge strane, ludilo postaje svaki pokušaj emancipacije ili kritičkog mišljenja i odnosi se na diskurse koji nisu materijalno isplativi poput humanistike. Primjenjujući Foucaultovu teoriju ludila, nastojat ću pokazati na koje sve načine postajemo »luđaci« u doba tehnokracije i konzumerizma. Poseban će fokus biti na analizi uzroka trenutnog stanja humanistike.

**WHY AREN'T WE NORMAL?
THE DEGRADATION OF HUMANITIES
AS A METHOD OF INSTITUTIONAL CONTROL**

Institutions of power classify the concepts of madness and normality. The medicalization of every sphere of existence shapes the way we perceive the self and otherness. The result is a dichotomy between madness and normality, where normality equals consumerism, exploitation, and frequent reliance on technological innovations. On the other hand, madness becomes any attempt at emancipation or critical thinking, and it comes to refer to discourses that are not materially profitable, such as the humanities. By applying Michel Foucault's theory of madness, I will attempt to demonstrate the various ways in which we become "madmen" in an age of technocracy and consumerism. Special focus will be put on analyzing the causes of the current state of the humanities.

LARISSA HORVAT

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

DRUGA ČAKRA – SVADHISTHANA

Prema istočnjačkoj tradiciji, čakre su energetski centri u tijelu kroz koje prolazi životna energija, povezane su s tijelom, emocijama i umom. Druga čakra, Svadhisthana, nalazi se u području zdjelice i kontrolira kreativnost, emocije, zadovoljstvo i seksualnost. Simbolizira je narančasta boja i element vode koja predstavlja promjenu i osjećaje. Osobe s uravnoteženom drugom čakrom emotivno su stabilne, prepuštaju se kreativnom izražavanju i imaju zdrav odnos sa svojom seksualnošću. Međutim, osobe s neuravnoteženom drugom čakrom često se mogu mučiti sa strahom od užitka, frigidnošću, pretjeranim seksualnim potrebama i osjećajem krivnje.

SECOND CHAKRA – SVADHISTHANA

According to Eastern tradition, chakras are energetic centres in the body through which life energy flows; they're connected to the body, emotions and the mind. The second chakra, Svadhisthana is located near the pelvis and it controls our creativity, emotions, satisfaction and sexuality. It's symbolized by the orange colour and the water element which represents change and feelings. People with balanced second chakra are emotionally stable, indulge in creative expression and have a healthy relationship with their sexuality. However, people with an unbalanced second chakra can often struggle with the fear of pleasure, frigidity, excessive sexual needs, and feelings of guilt.

ANA ILIEVSKA

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ŠTO JE ČOVJEK BEZ BRKOVA?

Čovjek se definira kao misaono, društveno, duhovno, socijalno i biološko biće. No, što definira čovjeka? Proizlazi li ljudsko jastvo iz tijela, mozga, duše ili pak čega neodredivog? Ovo će izlaganje predstaviti ljudsko tijelo kao sredstvo izražavanja pojedinca, odnosno način na koji jastvo izvire iz čovjeka kroz umjetničku ekspresiju. Uz to, u obzir će se uzeti historijski kolektiv i duh vremena te preispitivanje identiteta u području umjetnosti kroz komparativan pregled filozofskih teorija o sebi, jastvu i razvitka prikaza tijela u likovnoj umjetnosti.

WHAT IS A MAN WITHOUT A MUSTACHE?

A human being is defined as a thinking, social, spiritual, cultural, and biological entity. But what actually defines a human? Does human selfhood arise from the body, the brain, the soul, or perhaps from something more indeterminate? This presentation will examine the human body as a means of individual expression, that is, as a way in which the self emerges through artistic expression. In addition, it will take into account the historical collective and the spirit of the time, as well as the questioning of identity in the field of art through a comparative overview of philosophical theories of the self and the development of representations of the body in visual art.

UNA ISAJBEGOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

NESPORAZUM NOVOVJEKOG MATERIJALIZMA I NJEGOV UTJECAJ NA POSTMODERNO POIMANJE TIJELA

Ovo izlaganje propituje način na koji je novovjeko materijalističko poimanje tijela bilo posredovano i shvaćeno u narednim razdobljima kao svojevrsni pad duha, matematizacija prirode i otuđenje, od G. W. F. Hegela preko E. Husserla do M. Foucaulta, te ističe pretpostavke koje počivaju na takvom tumačenju i reperkusije koje ono donosi današnjem poimanju tijela. Pritom, primarni novovjeki oslonac predstavljaju *Strasti duše* Renéa Descartesa, a ponovno razbistrivanje pojma tijela u materijalizmu stvara oslonac otporu postvarenja tijela koji stoga može biti koristan kako u marksističkoj tako i u feminističkoj i postkolonijalnoj kritici.

THE MISUNDERSTANDING OF MODERN MATERIALISM AND ITS INFLUENCE ON THE POSTMODERN CONCEPT OF THE BODY

This presentation aims to question the way the modern materialistic conception of the body was mediated and understood in subsequent periods as a kind of spiritual decline, mathematization of nature and alienation, from G. W. F. Hegel to E. Husserl and finally M. Foucault; the presentation also points out the presumptions that emerge from such an interpretation as well as the repercussions that this interpretation has on today's understanding of the body. In doing so, the primary modern support to this interpretation is Descartes' *Passions of the Soul*, and the benefits of re-clarifying the materialistic conception of the body are in support of the resistance to the reification of the body, in both Marxist, feminist, and postcolonial criticism.

MARINA JURČIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**TIJELO KAO SUBJEKT –
KADA UMJETNIČKI IZRAZ POSTAJE ONTOLOŠKI
PROSTOR PONOVNOG SUSRETA SA SOBOM**

Izlaganje se oslanja na djelo *The Body Keeps the Score* Bessela van der Kolk i polazi od teze da trauma nije samo psihički fenomen nego duboko utjelovljeno iskustvo koje ostavlja fiziološke tragove. Budući da je trauma preverbalna i narušava centre za govor, ekspresivne terapije omogućuju obradu onoga što izmiče jeziku. Time se otvara prostor filozofskoga promišljanja susreta sa sobom te bioetička implikacija prema kojoj tijelo nije objekt terapije, već subjekt iskustva.

**THE BODY AS A SUBJECT – WHEN ARTISTIC EXPRESSION
BECOMES AN ONTOLOGICAL SPACE
FOR A RE-ENCOUNTER WITH ONESELF**

This presentation draws on *The Body Keeps the Score* by Bessel van der Kolk and argues that trauma is not merely a psychological phenomenon but a deeply embodied experience that can have physiological consequences. As trauma is preverbal and disrupts brain areas responsible for speech, expressive therapies enable the processing of that which escapes language. This leaves room for philosophical reflection on the concept of a self-encounter and a bioethical claim that the body is not an object of treatment, but rather a subject of experience.

ROKO KAKARIGI

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

FAŠIZAM I ZGRAŽANJE NAD TIJELOM

Pri zgražanju nad tijelom, tjelesna različitost i autentična tjelesna ekspresija percipiraju se kao »ono Drugo«. Ta percepcija jača performiranjem istog zgražanja, što potiče stvaranje neformalnih i formalnih društvenih struktura koje propagiraju sistemsku supresiju ekspresije. Posljedice tog procesa sagledat će se u kontekstu obilježja fašizma, istodobno bivajući sjeme i gorivo mržnje na kojoj isti preživljava. Supresija tjelesne ekspresije prisutna je u kulturnom duhu generacije Z koja je odrasla uz val internetske kulture u kojoj je ekspresija često nešto susramno. Taj oblik zgražanja, procesom analognog gorenja, pridonosi popularnosti radikalno desnih političkih stavova među mladima.

FACISM AND REVULSION TOWARDS THE BODY

During revulsion towards the body, physical diversity and authentic bodily expression are seen as “the Other”. This perception strengthens as the act of revulsion is performed, fostering the creation of informal and formal structures that propagate systemic expression suppression. The consequences of this process will be examined within the context of traits ascribed to fascism, acting simultaneously as the seed and the fuel for the hatred on which it survives. This suppression of bodily expression is present in Gen Z’s cultural zeitgeist, being the generation raised in an internet culture where earnest expression is often deemed as “cringe”. Through an analogous process, this revulsion contributes to the popularity of radical right-wing political views among youth.

EVA KAMBER BARTOLOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**CALL OF DUTY –
BIOETIČKA ANALIZA DIGITALNE MILITARIZACIJE
KROZ *FIRST-PERSON SHOOTER* IGRICE**

Kada nasilje počinimo u virtualnom svijetu, ono ne ostavlja fizičke posljedice na stvarna tijela. No, ostavlja li posljedice na nas kao moralna bića? »Ja« u *first-person shooter (FPS)* igrama biva često reduciran samo na nišanjenje, a »Drugi« na metu. Ovim se načinom na ideološki pasivan način oblikuje naše shvaćanje (ne)tijela nas samih pa i onih Drugih. Iako ne pozivaju otvoreno na rat, normaliziraju se militarizacija i dehumanizacija. Ovo izlaganje propitat će ulogu *FPS* igara kao svojevrsnog »digitalnog vojnog rok« i načina na koji one formiraju etičko iskustvo tijela i odgovornost prema Drugom.

**CALL OF DUTY –
A BIOETHICAL ANALYSIS OF DIGITAL MILITARIZATION
THROUGH *FIRST-PERSON SHOOTER* GAMES**

When we commit violence in the virtual world, it leaves no physical consequences on real bodies. However, does it leave consequences on us as moral beings? The “I” in first-person shooter (*FPS*) games is often reduced merely to aiming, and the “Other” to a target. In this way, our understanding of the (non) body of ourselves and of Others is shaped in an ideologically passive manner. Although they do not openly call for war, militarization, and dehumanization become normalized. This presentation will question the role of *FPS* games as a kind of “digital military service” and how they shape the ethical experience of the body and responsibility towards the Other.

MATKO KIPKE

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

IDENTITET I UMJETNA INTELIGENCIJA – UNUTARNJE RASPRAVE U TRANSHUMANIZMU

Transhumanizam je filozofska ideja koja predlaže ljudski napredak putem integracije novih tehnologija u okvir ljudskog tijela. Takav pokret također ima svoju suprotnost u obliku biokonzervativizma koji zagovara ostavljanje tjelesnih ograničenja s jednim od ciljeva očuvanja ljudskog identiteta. Ta se problematika identiteta danas razvija s dolaskom umjetne inteligencije i sučelja mozak-računalo oko čega se stvaraju neslaganja i među transhumanistima. Iako još nije došlo do stvarne podjele u ovom pokretu, postoje autori koji zagovaraju prioritiziranje tjelesnih i/ili genskih unapređenja i oni koji predlažu mentalna unapređenja kao krajnji cilj transhumanizma te posthumanizma općenito.

IDENTITY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE – INTERNAL DEBATES ON TRANSHUMANISM

Transhumanism is a philosophical idea that proposes human advancement through the integration of new technologies into the framework of the human body. This movement also has its opposite in the form of bioconservatism, which advocates maintaining bodily limitations with the goal of preserving human identity. This issue of identity is further developing today with the advent of artificial intelligence and brain-computer interfaces, which create disagreements even among transhumanists. Although a real split within the movement has not yet occurred, there are authors who advocate prioritizing bodily and/or genetic enhancements, and others who propose mental enhancements as the end goal of transhumanism and posthumanism in general.

FRAN KOVAČIĆ

*Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Economics and Business, University of Zagreb, Croatia*

**BIOPOLITIKA ZDRAVLJA –
TKO JE »JA«, A TKO »DRUGI« U EKONOMIJI BOLESTI?**

Odnos »Ja« i »Drugi« u suvremenoj ekonomiji zdravlja polazi od koncepta biopolitike Michela Foucaulta. Zdravlje se konstruira kao preduvjet produktivnosti, dok se bolesna, siromašna i marginalizirana tijela pozicioniraju kao ekonomski teret. U kontekstu privatizacije i tržišne racionalnosti, pristup liječenju sve više ovisi o kupovnoj moći. Bolest funkcionira kao mehanizam društvene i ekonomske hijerarhizacije tijela i ljudi. Zbog toga se biopolitička moć preoblikuje u tržišni instrument koji vrednuje život prema njegovoj ekonomskoj isplativosti.

**HEALTH BIOPOLITICS –
WHO AM “I” AND WHO IS THE “OTHER”
IN THE ECONOMY OF DISEASE?**

The relationship between the “Self” and the “Other” in the contemporary economy of health is grounded in the concept of biopolitics developed by Michel Foucault. Health is constructed as a precondition of productivity, while sick, poor, and marginalized bodies are positioned as an economic burden. In the context of privatization and market rationality, access to treatment increasingly depends on purchasing power. Thus, illness functions as a mechanism of social and economic hierarchization of bodies and people. Consequently, biopolitical power is reshaped into a market instrument that values life according to its economic profitability.

JANA KRNIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

**GRANICE ČOVJEKA I ŽIVOTINJE U
SUVREMENOJ BIOTEHNOLOGIJI –
»ŠTO AKO ŽIVOTINJA POSTANE VIŠE OD ŽIVOTINJE?«**

Izlaganje analizira jedno od najaktualnijih biotehnoloških istraživanja – ugrađivanje ljudskih neurona u mozak miševa i promišlja o mogućnosti životinja da razviju određene ljudske osobine. Takvi eksperimenti otvaraju temeljna pitanja o tome gdje završava jedna vrsta, a počinje druga i što zapravo znači biti »osoba«. Iz sociološke perspektive razmotrit ću kako se oblikuje odnos između znanosti i društva te kako se regulira biotehnologija.

**THE BOUNDARIES BETWEEN HUMAN AND ANIMAL
IN MODERN BIOTECHNOLOGY –
“WHAT IF AN ANIMAL BECOMES
MORE THAN AN ANIMAL?”**

This presentation analyzes one of the most currently relevant areas of biotechnological research – the integration of human neurons into the brains of mice and considers the possibility that animals may develop certain human traits. Such experiments raise fundamental questions about where one species ends, and another begins, and what it truly means to be a “person”. From a sociological perspective, I will examine how the relationship between science and society is shaped and how biotechnology is regulated.

JAN KRUHAK

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

»BOLJE U ŠAKICU« – OTUĐENJE I SEKSUALNOST

Seks je nekoć slovio kao intimni čin neodvojiv od tijela. Danas stvari nisu toliko bjelodane. Najrecentnija seksološka literatura, u jeku digitalizacije i prodiranja kuriranog seksualnog sadržaja u modernu svakodnevicu, pokazuje kako učestalost takve izloženosti narušava senzibilitet pojedinca za stvarna seksualna iskustva, rezultirajući otuđenjem od vlastita i tuđeg tijela. Na tragu marksističke analize, povlačeći paralele s ekonomskom razinom, ovo će se izlaganje fokusirati na seksološku dimenziju otuđenja čovjeka od vlastita tijela u hiperkapitaliziranoj današnjici. Kritika će dodatno uporište pronaći u konceptima represivne desublimacije Herberta Marcusea i biopolitike Michela Foucaulta.

“BETTER INTO A LITTLE FIST” – ALIENATION AND SEXUALITY

Sex was once considered an intimate act inseparable from the body. Today, things are not so clear-cut. The most recent sexological literature, in the context of digitalisation and the increasing presence of curated sexual content in everyday modern life, shows that frequent exposure to such material can erode an individual's sensitivity to real sexual experiences, resulting in alienation from one's own body and the bodies of others. Drawing on a Marxist analysis and establishing parallels with the economic level, this presentation will focus on the sexological dimension of human alienation from the body in today's hyper-capitalist society. The critique will further be grounded in Herbert Marcuse's concept of repressive desublimation and Michel Foucault's theory of biopolitics.

LORENA MIHAELA LADAN

*Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Philosophy and Religious Studies, University of Zagreb, Croatia*

PSIHOLOŠKE I ETIČKE POSLJEDICE DIGITALNOG »NE-TIJELA«

U digitalnom prostoru »ne-tijelo« označava idealiziranu, filtriranu sliku sebe koja odstupa od stvarnosti. Korištenje filtera može narušiti mentalno zdravlje jer pojedinac počinje vjerovati u nerealnu verziju vlastita izgleda, što dovodi do nezadovoljstva i pada samopouzdanja. Suočavanje sa stvarnim izgledom može izazvati osjećaj razočaranja i unutarnjih rana. Osim toga, takvi prikazi stvaraju pritisak na druge namećući nerealne standarde ljepote. Time se potiče usporedba i gubi autentičnost, a individualna posebnost sve se više zamjenjuje težnjom za »savršenim« izgledom.

PSYCHOLOGICAL AND ETHICAL CONSEQUENCES OF THE DIGITAL “NON-BODY”

In the digital space, the “non-body” refers to an idealized, filtered image of oneself that differs from reality. The use of filters can negatively affect mental health, as individuals may begin to believe in an unrealistic version of their own appearance, which leads to dissatisfaction and lower self-esteem. Confronting one’s real appearance can cause feelings of disappointment and inner emotional harm. Moreover, such representations put pressure on others by imposing unrealistic beauty standards. This encourages comparison and leads to a loss of authenticity, where individual uniqueness is increasingly replaced by the pursuit of a “perfect” appearance.

DOMAGOJ MAJKIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**INDUSTRIJA BRZINE –
RAD, TIJELO I KAPITAL U FORMULI 1**

Izlaganje kritički razmatra obrasce eksploatacije u vrhunskom sportu na primjeru Formule 1 kao paradigme ekstremne koncentracije kapitala i klasne ekskluzivnosti. Polazeći od Marxove teorije radne vrijednosti, analizira se hijerarhijska distribucija rada, odgovornosti i profita unutar sustava: inženjerski kadar, kao nositelj tehnološko-proizvodnog procesa, ostaje relativno potplaćen u odnosu na vozače, dok upravljačke strukture i krovne organizacije akumuliraju disproporcionalne profite. Takva konfiguracija razotkriva duboku asimetriju između rada i nagrade, čime se Formula 1 afirmira kao reprezentativan model kapitalističke komodifikacije tijela, rada i performansa.

**THE INDUSTRY OF SPEED –
WORK, BODY AND CAPITAL IN FORMULA 1**

This presentation critically examines the patterns of exploitation in top sport using the example of Formula 1 as a paradigm of extreme capital concentration and class exclusivity. Starting from Marx's theory of labor value, I will analyze the hierarchical distribution of work, responsibility, and profit within the system: the engineering staff, as the bearers of the technological-production process, remain relatively underpaid compared to the drivers, while management structures and umbrella organizations accumulate disproportionate profits. Such a configuration exposes the deep asymmetry between work and reward, thereby affirming Formula 1 as a representative model of the capitalist commodification of the body, work, and performance.

JOSIP MAJSEC

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

UTJELOVLJENA LJUBAV – MERLEAU-PONTY I ISKUSTVO LJUBAVI KROZ TJELESNOST

U promišljanju ljubavi, mnogi su joj autori tijekom povijesti pridavali izrazitu emocionalnu komponentu suprotstavljenu racionalnosti. Međutim, već kod Platona možemo čitati o ljubavi kao iskustvu koje se doživljava izuzetno tjelesno, u vidu raznih reakcija koje tijelo doživljava i koje potiču žudnju kod ljubavnika. Ovo će se izlaganje baviti analizom tjelesnosti kao važnog fenomena u ljubavi i seksualnosti. Polazeći od Merleau-Pontyjeva fenomenološkog pristupa tijelu, prikazat ću kako tijela predstavljaju dinamično polje odnosa subjekt–objekt u ljubavnim odnosima te da ne možemo analizirati ljubav i seksualnost bez promišljanja o dubinskoj utjelovljenosti tih fenomena.

EMBODIED LOVE – MERLEAU-PONTY AND THE EXPERIENCE OF LOVE THROUGH CORPOREALITY

In reflecting on love, many authors throughout history have attributed to it a pronounced emotional component opposed to rationality. However, from as early as Plato, we can read about love as an experience that is felt in an exceptionally corporal way, in the form of various reactions the body undergoes that stimulate desire in the lover. This presentation will deal with an analysis of corporeality as an important phenomenon in relation to love and sexuality. Starting from Merleau-Ponty's phenomenological approach to the body, I will show how bodies constitute a dynamic field of subject–object relations in romantic relationships, and that we cannot analyze love and sexuality without considering how deeply these phenomena are embodied.

KORANA MAKSUMIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**MOJE TIJELO, MOJA PRAVILA?
TRANSRODNOST, INTERSPOLNOST I
DRUŠTVENA REGULACIJA TIJELA**

Ovo izlaganje analizirat će tijelo kao prostor sukoba između vlastita identiteta i društvenih očekivanja. Društvena regulacija pojma »prihvatljivog tijela« predstavlja svaku devijaciju od te konvencije kao abnormalnost ili grešku. U izlaganju fokusirat ću se na transrodna i interpolna tijela te ću kroz teorijske okvire Jules Gleeson, Sophie Lewis i Michela Foucaulta razmotriti kako društvene norme, moć i diskurs oblikuju našu percepciju vlastita tijela. Izlaganje će se primarno usredotočiti na fenomen rodne disforije, postupke rodno-afirmativne skrbi i medicinske procedure promjene spola s ciljem otkrivanja do koje je mjere naše tijelo uistinu naše, a do koje mjere društvo ima posljednju riječ.

**MY BODY, MY RULES?
TRANSGENDERNESS, INTERSEXUALITY AND
SOCIAL REGULATION OF THE BODY**

This presentation will analyze the body as a conflict zone between personal identity and societal expectations. The social regulation of the concept of the “acceptable body” presents any deviation from this convention as an abnormality or a mistake. In this presentation, I will focus on transgender and intersex bodies, and through the theoretical frameworks of Jules Gleeson, Sophie Lewis, and Michel Foucault, I will aim to examine how societal norms, power, and discourse shape our perception of our own bodies. The presentation will primarily focus on the phenomenon of gender dysphoria, practices of gender-affirming care, and medical procedures of sex reassignment, all with the aim of exploring to what extent our bodies are truly our own, and to what extent society has the final say.

NIKA MARINOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ETIKA ANTROPOMORFIZACIJE I ILUZIJA RAZUMIJEVANJA U UMJETNOJ INTELIGENCIJI

Napretkom umjetne inteligencije javlja se etička dilema oko njezina pravilna korištenja. Alan Turing 1950. u članku »Computing Machinery and Intelligence« uводи test imitacije stroja da u komunikaciji oponaša ljudsku inteligenciju. Analizira se način na koji suvremeni generativni modeli potiču antropomorfizaciju te stvaraju iluziju razumijevanja i empatije kod korisnika. Ističe se i problem korištenja umjetne inteligencije za emocionalnu podršku i razlike između stvarnog razumijevanja i statističkog predviđanja obrazaca. Cilj je izlaganja prikazati kako iluzija proizlazi iz strukture treniranosti generativnih modela, čime otvara niz bioetičkih pitanja vezanih s povjerenjem, odgovornosti i granicama.

THE ETHICS OF ANTHROPOMORPHIZATION AND THE ILLUSION OF UNDERSTANDING IN ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The advancement of artificial intelligence raises ethical questions about its proper use. In 1950, Alan Turing introduced the imitation game in his article "Computing Machinery and Intelligence", proposing a test in which a machine imitates human intelligence in communication. This article analyzes how modern generative models encourage anthropomorphizing and create an illusion of understanding and empathy in users. It addresses the use of artificial intelligence for emotional support and the difference between genuine understanding and statistical pattern prediction. The goal of this presentation is to show how this illusion emerges from the structure of generative model training, which raises a number of bioethical questions about trust, responsibility, and limits.

FILIP MENĐUŠIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ŽIVOTINJE KAO MEDIJSKI SADRŽAJ – ETIČNOST U DIGITALNOJ KULTURI

U današnjem su digitalnom dobu životinje učestala tema medijskog sadržaja. Veliki dio takvih videozapisa bezazlen je i ne šteti snimanoj životinji ili pak služi u edukativne svrhe podizanja svijesti o dobrobiti životinja i brizi o njima. Međutim, dio medijskog sadržaja prikazuje životinje u situacijama u kojima su vidno razdražene i stavljene u neugodan položaj. Takav je medijski sadržaj u mnogim slučajevima repetitivan i njima digitalni kreator pokušava doći do profita ili medijske popularnosti. U ovom bih izlaganju predstavio pozitivne i negativne strane medijskog sadržaja o životinjama i ukazao na potencijalne probleme koje gledatelji nerijetko znaju zanemariti.

ANIMALS AS MEDIA CONTENT – ETHICS IN DIGITAL CULTURE

In today's digital age, animals are a frequent subject of media content. A large number of such videos are harmless and do not negatively affect the recorded animal, or they serve educational purposes by raising awareness about animal welfare and care. However, some media content shows animals in situations where they are visibly irritated or placed in uncomfortable positions. Such content is often repetitive, as digital creators attempt to gain profit or media popularity. In this presentation, I will discuss the positive and negative aspects of animal-related media content and highlight potential issues that audiences tend to overlook.

ENA MIKOLČIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

TIJELO KAO SIROVINA DIGITALNOGA KAPITALIZMA

U digitalnom okruženju tijelo nije isključivo biološka danost, već podatkovna struktura algoritamskih predikcija i bihevioralnih obrazaca. Polazeći od teorije nadzornog kapitalizma Shoshane Zuboff, analiza transformacije tijela u virtualnom prostoru potrebna je u kontekstu bioetičke rasprave o suverenosti tijela. Po Zuboffinu mišljenju, suvremeni kapitalizam ne eksploatira samo rad, već i ljudsko iskustvo kao sirovinu. Pritom subjekt postaje »izvor podataka«, a tijelo putem klikova, pokreta, biometrijskih senzora i digitalnih interakcija prelazi u oblik koji se može pratiti, analizirati i monetizirati. Cilj je izlaganja približavanje odgovoru na pitanje o tome gdje završava subjektova autonomija.

THE BODY AS A RAW MATERIAL OF DIGITAL CAPITALISM

In the digital environment, the body is no longer exclusively biological, but rather a data structure composed of algorithmic predictions and behavioral patterns. Drawing on the theory of surveillance capitalism developed by Shoshana Zuboff, analyzing the transformation of the body in virtual space is essential for bioethical debates on bodily sovereignty. In Zuboff's opinion, contemporary capitalism no longer exploits only labor, but also human experience as a raw material itself. Within this process, the subject becomes a "data source", and the body, through clicks, movements, biometric sensors, and digital interactions, transforms into a form that can be tracked, analyzed, and monetized. This presentation aims to approach the answer to the question of where the autonomy of the subject ends?

LUCIJAN MOFARDIN

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

MEDIKALIZACIJA TIJELA I LOGIKA DRUŠTVENOG KAPITALA

Živimo u vremenu u kojem sve više ljudi poseže za medicinskim intervencijama ne bi li izgledali »bolje« i pritom usklađenije s aktualnim društvenim normama i trendovima. Iza individualnih odluka o kozmetičkim zahvatima krije se šira društvena logika u kojoj tijelo prestaje biti tek fizička dimenzija čovjeka i postaje dugoročni projekt. Ovo izlaganje propitkuje kako dosezi suvremene medicine sve češće služe kao alat oblikovanja tijela prema normama društvene poželjnosti. Kroz prizmu medikalizacije i koncepta tjelesnog kapitala, izlaganje postavlja nužno pitanje o tome je li optimizacija tijela slobodan izbor ili odgovor na društveni pritisak koji tijelo vrednuje kao resurs.

MEDICALIZATION OF THE BODY AND THE LOGIC OF SOCIAL CAPITAL

We live in a time when more and more people resort to medical interventions to look “better” and more in line with current social norms and trends. Behind individual decisions about cosmetic procedures lies a broader social logic in which the body ceases to be just a physical dimension of a person and rather becomes a long-term project. This presentation questions how modern medicine is increasingly used as a tool for shaping the body according to the norms of social desirability. Through the prism of medicalization and body capital, this presentation raises a necessary question about whether the optimization of the body is a free choice or a response to societal pressure that values the body as a resource?

LEA MRAZ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

TIJELO BEZ RAZUMA, GLAS BEZ GOVORA – U IŠČEKIVANJU UMJETNOSTI OSLOBAĐANJA

Idejni i strukturni pomaci u suvremenim filozofskim i umjetničkim sustavima usmjereni na potkopavanje ustaljenih i fiksiranih dihotomija razuma i tijela, jastva i drugotnosti otvaraju prostor promišljanju inverzije statusa glasa i jezika. Na trgu psihoanalitičkih i poststrukturalističkih teorija u ovom će se izlaganju osamostaljeni i oslobođeni glas i neobuzdano tijelo nastojati pokazati kao nužna karika u prokazivanju drugotnosti jezika i racionalnosti u korist apologije tjelesnog, nepojmljivog i nesvjesnog kao neposrednog i autentičnog. Pritom će se suvremene umjetničke prakse u područjima glazbe i književnosti pokazati kao najprikladniji medij oslobađanja sebstva oslobađanjem tijela.

BODY WITHOUT REASON, VOICE WITHOUT SPEECH – IN ANTICIPATION OF THE ART OF LIBERATION

Conceptual and structural shifts in contemporary philosophical and artistic systems, aimed at undermining established and fixed dichotomies of reason and body, self and otherness, open up space for reflecting on the inversion of the status of voice and language. Drawing on psychoanalytic and poststructuralist theories, this presentation seeks to demonstrate the autonomous and liberated voice, as well as the unrestrained body, as a necessary link in exposing the otherness of language and rationality, in favor of an apology of the corporal, the incomprehensible, and the unconscious as immediate and authentic. In doing so, contemporary artistic practices in the fields of music and literature will be shown as the most suitable medium for the liberation of the self through the liberation of the body.

KLARA PAVELIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

SUROGATNO MAJČINSTVO – TJELESNA AUTONOMIJA ILI ISKORIŠTAVANJE TIJELA

Surogatno majčinstvo predstavlja odnos u kojemu žena nosi i rađa dijete paru ili jednoj osobi, a osobe se najčešće odlučuju za surogatnu majku zbog nemogućnosti začeća. Cilj je izlaganja dati uvid i u druge razloge surogatnog majčinstva te izložiti bioetičku dilemu navedenog odnosa, pri čemu će se prvenstveno osvrnuti na dva stajališta koja čine temelj neslaganja oko etičnosti surogatnog majčinstva. U izlaganju će se istaknuti zastupanje i pravo na osobnu autonomiju, a navest će se i moguća problematika koja počiva na argumentima komodifikacije djece i iskorištavanju ženskog tijela.

SURROGACY – BODILY AUTONOMY OR EXPLOITATION OF THE BODY

Surrogacy represents a relationship in which a woman carries and gives birth to a child for a couple or a single person, most often due to their inability to conceive on their own. This presentation also aims to provide insight into other reasons for surrogacy and to present the bioethical dilemma of that relationship, primarily by focusing on the two points of view that form the basis of disagreement regarding the ethics of surrogacy. The presentation will highlight the right to personal autonomy and will also list possible issues based on arguments about the commodification of children and the exploitation of the female body.

HENA PAVIČIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

***NO EXCUSE FOR ANIMAL ABUSE –
PROBLEM NASILJA NAD KONJIMA U KONJIČKIM
SPORTOVIMA***

Sportske discipline koje uključuju životinje često prema njima pristupaju neetično, a to je posebno izraženo na primjeru konjičkih sportova. Neke od nasilnih praksi koje se vrše nad konjima jesu: elektrošokovi, izgladnjivanje, dehidriranje, socijalna izolacija, prekomjerno iscrpljivanje i nedostatak sveopće brige. Ovim ću izlaganjem nastojati prikazati razne oblike nasilja u konjičkim sportovima, a poseban će fokus biti na specifičnim primjerima iz raznih konjičkih disciplina. Ukazat ću i na neadekvatne sankcije prijestupnicima i predložiti potencijalna rješenja za navedene probleme.

***NO EXCUSE FOR ANIMAL ABUSE –
THE PROBLEM OF VIOLENCE AGAINST HORSES
IN EQUESTRIAN SPORTS***

Sport disciplines that involve animals treat them unethically, and this is especially evident in the example of equestrian sports. Some of the abusive practices inflicted on horses include: electric shocks, starvation, dehydration, social isolation, excessive exhaustion, and a lack of overall care. In this presentation, I will aim to demonstrate various forms of abuse in equestrian sports, with a special focus on specific examples from different equestrian disciplines. I will highlight the inadequate sanctions imposed on offenders and propose potential solutions to the aforementioned problems.

IVAN POCEDULIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

DON GIOVANNI S DERRIDOM – MUŠKA HISTERIJA, GRANIČNI POREMEĆAJ LIČNOSTI I DEPRESIJA

Don Giovanni zavodi tako što svojim vršnjakinjama drži narcističko ogledalo u kojem se identificiraju sa svojom uzor-slikom. One ne vraćaju njegov odraz premda ih je progutao kako bi bio onaj koji uživa, a ne onaj koji je ljubomoran na svoje vršnjake. Don Giovanni čini sve ni zbog čega, što je međusobno uvjetovano njegovom prisilom ponavljanja i, kao što ćemo pokazati, depresijom. Svako novo pražnjenje donosi sve veću neugodu i pojačava prisilu ponavljanja paranoično stremeći k beskonačnosti. Don Giovanni ne uspijeva postići savršeno preklapanje, ne može pronaći svoj odraz i vratiti se u prvobitno stanje – ne može pronaći objekt.

DON GIOVANNI WITH DERRIDÁ – MALE HYSTERIA, BORDERLINE PERSONALITY DISORDER AND DEPRESSION

Don Giovanni seduces by holding up a narcissistic mirror to his female peers in which they identify with their model-image. They do not return his reflection, even though he has swallowed them so that he may be the one who enjoys, not the one jealous of his peers. Don Giovanni does everything for nothing, which is mutually conditioned by his compulsion to repeat and, as this presentation will show, by depression itself. Each new discharge brings greater discomfort and intensifies the compulsion to repeat, paranoically striving towards infinity. Don Giovanni fails to achieve perfect overlap, he cannot find his reflection and return to his original state – he cannot find the object.

IVANA RELJANOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

POIMANJE ŽENSKOGA TIJELA U SECESIJI

Secesija, umjetnički pravac koji se javio koncem 19. stoljeća, u središte je zbivanja postavila čovjeka, a naročito je zanimljiv prikaz žene, odnosno ženskoga tijela koje je nadahnulo mnoga slikarska dostignuća toga stila. S jedne strane, žena se prikazuje kao sveto biće, ogledalo istine, donositeljica proljeća i novoga života, dok ubrzo dolazi do korijenite transformacije, pri čemu je žensko tijelo poprimilo formu utvare, demonskoga bića čija prolazna ljepota postaje znakom sigurne propasti i smrti. U ovome ću izlaganju nastojati prokknuti u razloge spomenute promjene i ilustrirati dvojako poimanje ženskoga tijela na razini estetskoga objekta i djelatnoga entiteta koji zastrašuje.

THE PERCEPTION OF THE WOMAN'S BODY IN SECESSION

Secession, an artistic movement that emerged at the end of the 19th century, placed man at the center of events, and what is particularly interesting is its depiction of women, or rather the female body, which inspired many of the artistic achievements of this style. On one hand, women are portrayed as sacred beings, mirrors of truth, bringers of spring and new life, then a radical transformation occurs, in which the female body takes on the form of a ghost, a demonic being whose fleeting beauty becomes a sign of certain doom and death. In this presentation, I will attempt to delve into the reasons for the aforementioned change and illustrate the dual understanding of the female body at the level of an aesthetic object and an active entity that intimidates.

MAGDALENA RIČKO

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

MORALNOST BRUTALNOSTI NA PRIMJERU VON TRIEROVA STVARALAŠTVA

Pojam brutalnosti jedan je od etički najnegativnijih pojmova. Najčešće se spominje u suprotnosti s onim moralnim. Prebaci li se moment brutalnosti u umjetnost, on može poprimiti sasvim novo značenje, što se vidi na primjeru danskog redatelja Larsa von Triera koji svojim prikazom brutalnosti često izaziva negativne reakcije publike i zabranjivanja njegovih djela. S druge strane, upravo je taj brutalan prikaz bio redateljev izlaz iz depresije, pa bi njegov rad mogao pomoći ljudima u sličnoj situaciji. U ovom ću izlaganju ispitati koji je to moment prisutan u samoj brutalnosti da u potpunosti promijeni svoje karakteristike prilikom prelaska u drugi medij.

THE MORALITY OF BRUTALITY AS EXEMPLIFIED BY VON TRIER'S WORK

The concept of brutality is one of the most ethically negative concepts. It is most often mentioned in opposition to morality. If we transfer the moment of brutality into art, it can take on a completely new meaning. We can see this through the example of the Danish director Lars von Trier, who, with his depiction of brutality, quite often causes negative reactions from the audience, sometimes leading to the ban of his works. On the other hand, it was this brutal depiction that served as the director's way out of depression, so in this sense, his work could help people in a similar situation. In this presentation, I will examine what moment is present in brutality itself to be able to completely change its characteristics when moved to another medium.

BRUNO SALAMON

*Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Philosophy and Religious Studies, University of Zagreb, Croatia*

ESTETSKA INDUSTRIJA I »NE-TIJELO« – IZMEĐU SAMOKREACIJE I OTUĐENJA

Estetska industrija oblikuje tijelo kao projekt stalne optimizacije, pri čemu se ono sve više promatra kao objekt, a ne kao dio vlastita iskustva. Pod utjecajem društvenih normi i vizualnih ideala, subjekt internalizira vanjske kriterije ljepote i razvija odnos prema tijelu kao prema nečemu što treba neprestano poboljšavati. U tom procesu nastaje »ne-tijelo« – tijelo koje gubi svoju neposrednost i postaje slika. Iako estetske prakse mogu biti izraz samokreacije, one istodobno nose rizik otuđenja jer granica između slobode i prilagodbe ostaje nejasna.

AESTHETICS INDUSTRY AND THE “NON-BODY” – BETWEEN SELF-CREATION AND ALIENATION

The aesthetics industry shapes the body as a project of constant optimization, whereby it is increasingly viewed as an object rather than as part of lived experience. Under the influence of social norms and visual ideals, the subject internalizes external standards of beauty and develops a relationship to the body as something that must be continuously improved. In this process, the “non-body” emerges – a body that loses its immediacy and becomes an image. Although aesthetic practices can be an expression of self-creation, they also carry the risk of alienation, as the boundary between freedom and conformity remains unclear.

PETAR STEVANOVIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Beogradu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia*

**»TI« KAO »JA« U »DRUGOM« –
DRUGOST I SEBSTVO U ETICI ARTHURA
SCHOPENHAUERA**

Polazeći od etike Arthura Schopenhauera, izlaganje razmatra odnos »Ja – Ti – Drugi« kroz prepoznavanje sebe u Drugom kao temelja moralnog djelovanja. Suosjećanje koje, po Schopenhauerovu mišljenju, čini jedan od faktora moralno relevantnog postupanja, počiva upravo na tom odnosu. Razmatranje odnosa prema Drugom unutar Schopenhauerove deskriptivne etike počiva na indijskoj religijskoj misli i ideji transmigracije. Izlaganje najprije rekonstruira deskriptivnu strukturu te etike, a zatim ukazuje na njeno ograničenje: iz takve analize ne slijedi jasno formulirana normativna etika. Na kraju, u izlaganju će se pokušati ponuditi prikaz mogućeg rješenja i izgradnje takve normativne etike.

**“YOU” AS “I” IN THE “OTHER” –
OTHERNESS AND SELF IN
ARTHUR SCHOPENHAUER’S ETHICS**

Starting from Arthur Schopenhauer’s ethics, this presentation examines the “I – You – Other” relationship through the recognition of oneself in the Other as the basis of moral action. Compassion, which, according to Schopenhauer, constitutes one of the factors of morally relevant action, rests precisely on this relationship. The consideration of the relationship towards the Other within Schopenhauer’s descriptive ethics rests on Indian religious thought and the idea of transmigration. This presentation will first reconstruct the descriptive structure of this ethics, only to then point out its limitation: such an analysis does not result in a clearly formulated normative ethics. Finally, this presentation will attempt to offer an overview of a possible solution and the construction of such normative ethics.

HANA ŠARIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

SLIKA O VLASTITU TIJELU PRIJE I POSLIJE REDOVITOG BAVLJENJA FIZIČKOM AKTIVNOŠĆU

Svatko ima sliku o sebi i svom tijelu, često popraćenu nesigurnostima. Neki ljudi počnu redovito vježbati kako bi promijenili izgled ili poboljšali zdravlje. Htjela bih istražiti kako se slika o tijelu mijenja nakon uvođenja redovite fizičke aktivnosti, osobito kod onih koji nisu vježbali u djetinjstvu i adolescenciji i to usporediti s osobama koje vježbaju cijeli život i osobama koje nikad ne vježbaju kako bih utvrdila utjecaj vježbanja na percepciju tijela. Tema je osobito važna zbog toga što se njezini zaključci mogu primijeniti u svakodnevnom životu.

BODY IMAGE BEFORE AND AFTER REGULAR PHYSICAL ACTIVITY

Everyone has a perception of their own self and their own body that is often accompanied by insecurities. Some people start exercising regularly to change their appearance or improve their health. In this presentation, I would like to explore how our body image changes after introducing regular physical activity, especially in those individuals who did not exercise during childhood and adolescence, which I will then compare to individuals who have exercised their entire lives, as well as those who never exercise, all in an attempt to determine the impact of exercise on the perception of our own body. The topic is especially relevant because its findings can be applied in everyday life.

ROMAN ŠIMUNOVIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia*

**(NE)TIJELO I ODBACIVANJE IDENTITETA –
POVIJESNI PRIMJERI RADIKALNE
DISOCIJACIJE SEBSTVA**

U izlaganju polazim od pojma »ne-tijela« kao prekida između tjelesnosti, identiteta i društveno priznatog sebstva. Kroz filozofsko-povijesnu analizu, razmotrit ću povijesne primjere radikalne disocijacije identiteta, osobe kod kojih tijelo prestaje biti stabilno uporište. Analizirat će se američki propovjednik Public Universal Friend, osoba koja u potpunosti odbacuje ime, rod i gramatičko sebstvo te Karlo VI. Ludi, koji je svoje tijelo percipirao kao krhko staklo, neljudsku supstancu. Naposljetku, kritički ću se osvrnuti na šire implikacije analiziranih primjera, povezujući ih s bioetičkim pitanjima normalnosti, institucionalne kontrole tijela te granica autonomije »normalnog« subjekta.

**(NON)BODY AND REJECTION OF IDENTITY –
HISTORICAL EXAMPLES OF RADICAL
DISSOCIATION OF THE SELF**

In this presentation, I will start from the concept of the »non-body« as a break between corporeality, identity, and the socially recognized self. Through a philosophical-historical analysis, I will consider historical examples of radical dissociation of identity of persons for whom the body ceases to be a stable foothold. I will analyze The American preacher Public Universal Friend, a person who completely rejects name, gender, and grammatical self, as well as Charles VI. The Mad, who perceived his body as fragile glass, an inhuman substance. Finally, I will critically reflect on the broader implications of the analyzed examples, connecting them to bioethical questions of normality, institutional control of the body, and the limits of the autonomy of the “normal” subject.

NIKA TESAR

*Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Academy of Fine Arts, University of Zagreb, Croatia*

SOMATIKA KROZ ZVUK – TIJELO KAO ALAT MIKROOTPORA

Suvremeno društvo obilježeno je ubrzanom temporalnošću i imperativom stalne produktivnosti. Unutar te realnosti, tijelo se sve češće promatra kao resurs koji treba optimizirati, disciplinirati i učiniti učinkovitijim. Michel Foucault pojmom »docilnog tijela« otvara diskurs u kojem ljudsko iskustvo postaje automatizirana funkcija, lišena refleksije o psihofizičkoj prisutnosti i stvarnim potrebama društva. Kroz fenomenologiju Mauricea Merleau-Pontyja i istraživanje koncepata poput »Deep Listening« Pauline Oliveros, cilj je propitati kako jačanje somatske svijesti može utjecati na odnose pojedinačnog tijela, zajedničkog prostora i promišljanja strukturne dinamike kapitalističkog sustava.

SOMATICS THROUGH SOUND – THE BODY AS A TOOL OF MICRO-SUPPORT

Today's society is characterized by accelerated temporality and the imperative of constant productivity. Within this reality, the body is increasingly viewed as a resource that needs to be optimized, disciplined, and made more efficient. With the concept of the "docile body", Michel Foucault opens a discourse in which human experience becomes an automated function, devoid of reflection on psychophysical presence and the real needs of society. Through Maurice Merleau-Ponty's phenomenology and the exploration of concepts such as Pauline Oliveros' "Deep Listening," the aim is to question how the strengthening of somatic awareness can influence the relationship between the individual body, the common space, and the reflection on the structural dynamics of the capitalist system.

JULIA VANJHARD TRUŠČEK

*Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia*

RADIKALNO SAMOLJUBLJE KAO PROTUOTROV PATRIJARHATU

Izlaganje će predstaviti ideje iz knjige *The Body Is Not an Apology: The Power of Radical Self-Love* autorice Sonye Renee Taylor. Kombinirajući samopomoć i društvenu pravdu, Sonya Renee Taylor kritizira društvene norme kojima je tijelo podvrgnuto i nudi radikalno samoljublje kao put prema osobnome oslobođenju i društvenoj transformaciji. Radikalno samoljublje smatra balzomom za rane koje nanose nasilni sustavi. Ovo izlaganje usredotočit će se na patrijarhat i nasilje nad ženskim tijelom koje je njime omogućeno i ponuditi praktična rješenja i prakse koje možemo uvesti u svakodnevicu kao otpor patrijarhatu.

RADICAL SELF-LOVE AS AN ANTIDOTE TO THE PATRIARCHY

This presentation will introduce ideas from the book *The Body Is Not an Apology: The Power of Radical Self-Love* by the author Sonya Renee Taylor. By combining self-help and societal justice, Taylor critiques societal norms to which the body is subjected and offers radical self-love as a pathway towards both personal liberation and societal transformation. To Taylor, radical self-love is the balm that heals wounds inflicted by violent systems. This presentation will focus on the patriarchy and the violence against the female body it allows, as well as offer practical solutions and practices that we can incorporate in our everyday life as a form of resistance towards the patriarchy.

DEJAN ZEBIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Beogradu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia*

OSOBNI IDENTITET U OKVIRU POJMOVA GLOBALIZMA, KAPITALIZMA I INDIVIDUALIZMA

Izlaganje ispituje odnos između suvremenog globalnog poretka i ideje individualizma, s fokusom na način na koji se danas razumije pojedinačeva sloboda i njegov moralni razvoj. Polazeći od liberalne tradicije, posebno od misli Johna Stuarta Milla, individualizam se razmatra kao uvjet razvoja autonomne ličnosti i moralnog napretka. Izlaganje zatim pokazuje kako se ovo shvaćanje mijenja u suvremenom neoliberalnom kontekstu gdje se pojedinac sve više promatra kao »poduzetnik« samog sebe. Posebna pažnja posvećena je vezi između individualizma i potrošačke kulture, kao i pitanju predstavlja li suvremeni individualizam pojedinačevu emancipaciju ili oblik njegove integracije u globalnim strukturama moći.

PERSONAL IDENTITY WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CONCEPTS OF GLOBALISM, CAPITALISM, AND INDIVIDUALISM

This presentation examines the relationship between the contemporary global order and the idea of individualism, focusing on how an individual's freedom and moral development are understood today. Starting from the liberal tradition, especially the thought of John Stuart Mill, individualism is analyzed as a condition for the development of an autonomous personality and moral progress. This presentation then shows how this understanding changes in the contemporary neoliberal context, where the individual is increasingly perceived as an "entrepreneur" of themselves. Special attention is given to the relationship between individualism and consumer culture, as well as to the question of whether contemporary individualism represents the individual's emancipation or rather a form of integration into global structures of power.

BERNARDA ZORIČIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

TIJELOM DO (NE)TIJELA – INDIJSKI PLESOVI KAO PRIKAZ BOŽANSKOG

U kontekstu indijskih plesova, kathaka i bharatanatyama, izlaganje otvara sljedeća pitanja: »može li tijelo biti medij nečega što nije tjelesno«, pitanje reduciranja subjekta (plesaća) na objekt i pitanje »kako je reduciranje tijela na (ne)tijelo, odnosno instrument, jedna od najljudskijih pojava u današnjem društvu«. Cilj je izlaganja predstaviti duhovne poruke i značaj izdvojenih indijskih plesova, odgovoriti na navedena pitanja te prikazati razloge aktualnosti plesa i potrebu očuvanja procesa prelaska u (ne)tijelo za održavanje ljudskosti.

FROM BODY TO (NON)BODY – INDIAN DANCES AS A REPRESENTATION OF THE DIVINE

In the context of Indian dances, Kathaka and Bharatanatyam, this presentation raises the following questions: “can the body be a medium for something that is not corporeal”, the question of reducing the subject (dancer) to an object, and the question “how is reducing the body to a (non)body, or rather an instrument, one of the most human phenomena in today’s society”. This presentation aims to present the spiritual messages and significance of the selected Indian dances, to answer the aforementioned questions, and to show the reasons for the relevance of dance and the need to preserve the process of transitioning into a (non)body to maintain humanity.

**DORA BIČANIĆ, TIN FRESL, KORANA MAKSUMIĆ,
LEA MRAZ, IVANA RELJANOVIĆ**

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**Studentska radionica
»ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ – TIJELO KAO MEDIJ
SAMOSPOZNAJE«**

Na Apolonovu hramu u Delfima nalazi se natpis »Γνῶθι σεαυτόν« koji pretpostavlja samorefleksiju kao optimalni put do samorealizacije. Spoznati samoga sebe, u svim sferama jastva, znači osvijestiti svoju duševnost, ali i tjelesnost. Po mišljenju M. Merleau-Pontyja, tijelo nije samo pasivni objekt nego i medij kojim spoznajemo svijet oko sebe, kao i sebe same. Ova radionica poslužit će kao pokušaj Samoosvješćivanja oslanjajući se na razne vježbe fokusirane na pokret i tjelesnost.

**Student Workshop
“ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ – THE BODY AS
A MEDIUM OF SELF-KNOWLEDGE”**

At the Temple of Apollo in Delphi, there is an inscription »Γνῶθι σεαυτόν« which assumes self-reflection as the optimal path to self-realization. To know oneself, in all spheres of the self, means to become aware of one's spirituality, but also of one's physicality. According to M. Merleau-Ponty, the body is not only a passive object, but also a medium through which we understand the world around us, as well as ourselves. This workshop will serve as an attempt at self-awareness, relying on various exercises focused on movement and physicality.

**DORA BIČANIĆ, TIN FRESL, KORANA MAKSUMIĆ,
LEA MRAZ, IVANA RELJANOVIĆ**

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Studentski kviz

»SAPERE AUDE – USUDI SE MISLITI O TIJELU«

Ovogodišnje će izdanje kviza znanja biti fokusirano na razna viđenja tijela i ne-tijela, kao i na mnoge manifestacije tjelesnosti. Kombinirajući poznate i nepoznate činjenice o tijelu, zajedno sa spoznajama koje će izroditi grupna izlaganja, kviz će se sastojati od dvaju temeljnih oblika pitanja. Prva skupina pitanja obuhvaćat će pitanja procjene koja se dotiču šokantnih podataka o tijelu i tjelesnosti s ciljem osvještavanja neugodnih i ugodnih istina o tijelu. Drugi će oblik pitanja biti usredotočen na sadržaj grupnih izlaganja. Temeljna ideja radionice jest razbijanje raznih tabua o tjelesnosti, seksualnosti i srodnim temama. Tako ćemo pokazati da se »usudimo misliti«.

The Student Quiz

“SAPERE AUDE – DARE TO THINK ABOUT THE BODY”

This year’s edition of the quiz will focus on various perspectives on the body and non-body, as well as on the many manifestations of corporeality. Combining known and unknown facts about the body, along with insights that will emerge from group presentations, the quiz will consist of two fundamental types of questions. The first type of questions will include assessment questions that have to do with shocking information about the body and corporeality, to raise awareness of unpleasant and pleasant truths about the body. The second type of questions will focus on the contents of group presentations. The basic idea of this workshop is to break various taboos about corporeality, sexuality, and related topics. In this way, we will show that we “dare to think”.

**DORA BIČANIĆ, TIN FRESL, KORANA MAKSUMIĆ,
LEA MRAZ, IVANA RELJANOVIĆ**

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

**Studentska likovna radionica
»TIJELO KAO PLATNO EMANCIPACIJE«**

Uloga je umjetnosti, po Adornovu viđenju, dvojaka. Umjetnik mora nastojati biti društveno angažiran, a pritom izbjeci redukciju umjetnosti na puki politički akt. Umjetnost je autonomna, njezina je uloga prikazati i zaoštriti kontradikcije svijeta, no njezina je svrha djelovanje i kritika. Koristeći tijelo lutke kao prikaz vlastita tijela, nastojat ćemo utjeloviti umjetnost. Tijelo, koje je stoljećima bilo pod lancima institucija, oslobodit ćemo oštrim rezovima kista, a svaki će ubod biti podsjetnik na to da umjetnost ne smije biti utjeha i konformizam jer je njezina najveća snaga u djelovanju i društvenom angažmanu.

**The Student Art Workshop
“THE BODY AS A CANVAS OF EMANCIPATION”**

The role of art, according to Adorno, is twofold. The artist must strive to be socially engaged, all while avoiding the reduction of art to a mere political act. Art is autonomous, its role is to depict and highlight the contradictions of the world, but its purpose is action and criticism. Using the body of a doll as a representation of our own body, we will strive to embody art itself. The body, which has been shackled by the chains of institutions for centuries, will be freed with sharp strokes of the brush, each one a reminder that art must not be comfort and conformity, because its greatest strength lies in action and social engagement.

Okrugli stol
PLAVI SVIJET – GLOBALNA PITANJA I
ODGOVORI LOKALNE ZAJEDNICE

Hotel *Aurora* (dvorana A), Mali Lošinj
Srijeda, 20. svibnja 2026., u 10.00 sati

Lošinjski dani bioetike kontinuirano, uz internacionalnu i nacionalnu dimenziju, naglašavaju lokalnu dimenziju bioetičkih problema te potiču znanstvene, stručne i javne rasprave o njima u lokalnoj zajednici. Stoga su organizatori *Lošinjskih dana bioetike* odlučili da okrugli stol u okviru 24. *Lošinjskih dana bioetike* posvete »plavom svijetu«, odnosno globalnim problemima povezanim sa svjetskim oceanima i morima te djelovanju lokalnih zajednica, konkretno situaciji Jadranskoga mora, osobito u cresko-lošinjskom arhipelagu.

Uz raspravu o važnosti »plavog svijeta« za život na planetu Zemlji, kao i o općoj ugroženosti i zaštiti oceana i mora te njihove faune i flore, na okruglom stolu bit će predstavljen Institut *Plavi svijet* (puno ime: *Plavi svijet – Institut za istraživanje i zaštitu mora*). Institut *Plavi svijet* – utemeljen 2000. godine kao neprofitna udruga sa sjedištem u Velom Lošinju – posvećen je istraživanju morskog okoliša i morskih organizama, edukaciji javnosti i zaštiti mora te je jedina takva organizacija koja djeluje na području Jadranskog mora, na lokalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini.

Brojne, razgranate i intenzivne djelatnosti Instituta uključuju veliki broj pojedinaca i institucija iz cijeloga svijeta, ali se Institut ipak primarno fokusira na neposrednu sredinu, o čemu svjedoči i njegov najznačajniji projekt, a to je osnivanje i njegovanje posebnog zoološkog rezervata za dobre dupine (*Tursiops truncatus*) u cresko-lošinjskom arhipelagu, koji je u prosincu 2014. godine proglašen »područjem od značaja za zajednicu« unutar *Natura 2000*, ekološke mreže Europske unije. Osim za fascinante dupine, ovo je područje važno i za mediteransku populaciju glavatih želvi (*Caretta caretta*), mediteranski endem – morsku cvjetnicu posidoniju (*Posidonia oceanica*), koraligenske biocenoze i gniježđenje morskog vranca (*Phalacrocorax aristotelis*), ali i za brojne druge vrste morske faune i flore.

Uspješna suradnja Instituta s društveno-političkim, obrazovnim, turističkim i inim ustanovama na otoku Lošinju važan je moment u diskusiji o *globalnim pitanjima i odgovorima lokalne zajednice*.

Na okruglome stolu, koji moderira HRVOJE JURIC (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), sudjeluju:

- JELENA BASTA, predsjednica udruge *Plavi svijet – Institut za istraživanje i zaštitu mora*, Veli Lošinj
- GRGUR PLESLIĆ, direktor znanstveno-istraživačkog programa udruge *Plavi svijet – Institut za istraživanje i zaštitu mora*, Veli Lošinj
- DALIBOR CVITKOVIĆ, direktor Turističke zajednice Grada Malog Lošinja

Više informacija o Institutu *Plavi svijet*: <https://www.plavi-svijet.org/>.

Round Table
BLUE WORLD – GLOBAL QUESTIONS AND
ANSWERS FROM THE LOCAL COMMUNITY

Aurora Hotel (Hall A), Mali Lošinj
Wednesday, May 20, 2026, at 10:00 a.m.

The *Lošinj Days of Bioethics* continuously, in addition to the international and national dimension, emphasize the local dimension of bioethical issues and encourage scientific, professional and public discussions about them in the local community. Therefore, the organisers of the *Lošinj Days of Bioethics* decided to dedicate a round table within the framework of the 24th *Lošinj Days of Bioethics* to the “blue world”, i.e. global issues related to the world’s oceans and seas, and the activities of local communities, specifically the situation in the Adriatic Sea, especially in the Cres-Lošinj archipelago.

Along with a discussion on the importance of the “blue world” for life on planet Earth, as well as on the general threat to and protection of the oceans and seas and their fauna and flora, the roundtable will present the *Blue World Institute* (full name: *Blue World – Institute of Marine Research and Conservation*). The *Blue World Institute* – founded in 2000 as a non-profit organisation based in Veli Lošinj – is dedicated to researching the marine environment and marine organisms, educating the public and protecting the sea, and is the only such organisation operating in the Adriatic Sea area, at the local, national and regional levels.

The Institute’s numerous, extensive and intensive activities involve a large number of individuals and institutions from all over the world, but the Institute still primarily focuses on the immediate environment, as evidenced by its most significant project, which is the establishment and maintenance of a special zoological reserve for bottlenose dolphins (*Tursiops truncatus*) in the Cres-Lošinj archipelago, which was declared a “site of community importance” within *Natura 2000*, the European Union’s ecological network, in December 2014. In addition to the fascinating dolphins, this area is also important for the Mediterranean population of the loggerhead sea turtle (*Caretta caretta*), the Mediterranean endemic seagrass (*Posidonia oceanica*), coral biocenoses, and nesting sites of the common European Shag (*Phalacrocorax aristotelis*), but also for numerous other species of marine fauna and flora.

The successful cooperation of the Institute with social-political, educational, tourist and other institutions on the island of Lošinj is an important moment in the discussion of *global questions and answers from the local community*.

The round table, moderated by HRVOJE JURIC (Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb), hosts the following participants:

- JELENA BASTA, president of the organisation *Blue World – Institute of Marine Research and Conservation*, Veli Lošinj
- GRGUR PLESLIĆ, director of the scientific research program of the organisation *Blue World – Institute of Marine Research and Conservation*, Veli Lošinj
- DALIBOR CVITKOVIĆ, director of the Tourist Board of the Town of Mali Lošinj

More information on the *Blue World* Institute: <https://www.blue-world.org/>.

**predstavljanje
recentnih
bioetičkih
izdanja**

**presentation of
recent bioethical
publications**

Predstavljanje recentnih bioetičkih izdanja održat će se u ponedjeljak, 18. svibnja 2026., u Malom Lošinj (hotel *Aurora*, dvorana A), s početkom u 21 sat. Bit će predstavljene sljedeća izdanja:

Presentation of recent bioethical publications will be held on Monday, May 18, 2026, in Mali Lošinj (*Aurora Hotel*, Hall A), at 9:00 p.m. The following publications will be presented:

Lea Mraz (ur./ed.):

Egzistencija, nesigurnost i nasilje

[*Existence, Insecurity and Violence*]

Zagreb: Udruženje studenata filozofije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2026

Predstavljачica / Presenter: Dora Bičanić

Luka Pejić (ur./ed.):

Društva i bolesti: odgovori na zdravstvene krize u modernoj i suvremenoj povijesti

[*Societies and Diseases: Responses to Health Crises in Modern and Contemporary History*]

Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2025

Predstavljачica / Presenter: Katica Knezović

Luka Perušić:

Tehnoznanost

[*Technoscience*]

Zagreb: Pergamena; Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, 2025

Predstavljatelj / Presenter: Josip Periša

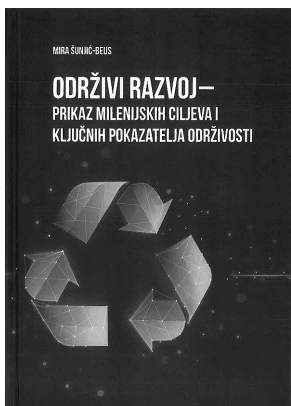
Milan Galović:

Uvod u filozofiju znanosti i tehnike: znanost i tehnika u razdoblju nagovještaja povijesnog obrata (drugo, izmijenjeno izdanje)

[*Introduction to Philosophy of Science and Technology: Science and Technology in the Age of Foreshadowing of a Historical Turn (Second, Revised Edition)*]

Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2025

Predstavljatelj / Presenter: Luka Perušić

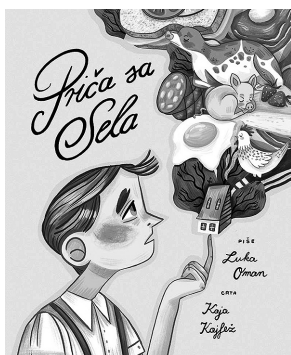
Mira Šunjić-Beus:

Održivi razvoj – prikaz milenjskih ciljeva i ključnih pokazatelja održivosti

[*Sustainable Development – An Overview of the Millennium Development Goals and Key Sustainability Indicators*]

Sarajevo: Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost, 2025

Predstavljac / Presenter: Hajdar Arifagić

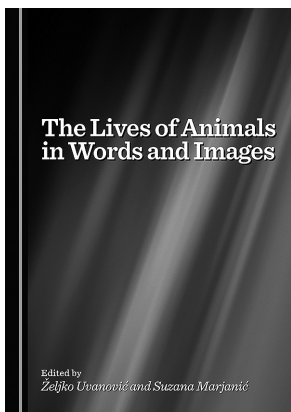
Luka Oman:

Priča sa sela

[*A Story from the Countryside*]

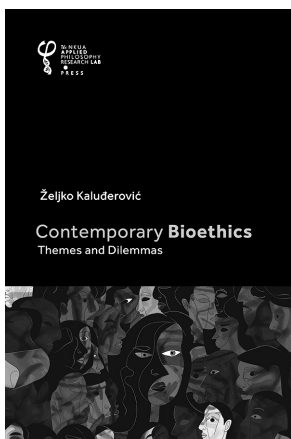
Čakovec: Dvostruka duga, 2025

Predstavljac / Presenter: Tomislav Krznar

Željko Uvanović, Suzana Marjanić (eds./ur.):
The Lives of Animals in Words and Images
[Životi životinja u riječima i slikama]
Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars
Publishing, 2025

Predstavljач / Presenter: Hrvoje Jurić

Željko Kaluderović:
Contemporary Bioethics: Themes and Dilemmas
[Suvremena bioetika: teme i dileme]
Zografos, Athens: The NKUA Applied Philosophy
Research Lab Press, 2025

Predstavljач / Presenter: Hrvoje Jurić

**adresar
sudionika**

**addresses of the
participants**

SIMPOZIJ

SYMPOSIUM

Nevena Aljinović

Sveučilište u Splitu
Fakultet za forenzičke znanosti
Ruđera Boškovića 33
HR-21000 Split
Croatia
e-mail: naljinov@forenzika.unist.hr

Hajdar Arifagić

Dr. Fetaha Bećirbegovića 31/II
BA-71000 Sarajevo
Bosnia and Herzegovina
e-mail: harifagic@hotmail.com

Eva D. Bahovec

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za filozofijo
Aškerčeva 2
SI-1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: ebahovec@yahoo.com

Mario Bebek

Ministarstvo unutarnjih poslova
Republike Hrvatske
Ulica grada Vukovara 33
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: bebekmario1@gmail.com

Jelena Bilić

Dom zdravlja Zagreb-Istok
Grižanska 4
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: jelenkobilic@gmail.com

Iris Broman

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Medicinski fakultet
Josipa Huttlera 4
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ibroman@mefos.hr

Dora Bukovac

Ulica Martina Divalta 155
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: dorabukovac123@gmail.com

Ivana Buljan

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za indologiju i
dalekoistočne studije
Ul. Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ibuljan2@m.ffzg.hr

Marijana Car

Dom zdravlja Karlovačke županije
Ul. dr. Vladka Mačeka 48
HR-47000 Karlovac
Croatia
e-mail: marijanacar7@gmail.com

Hrvoje Cvitanović

Opća bolnica Karlovac
Ulica Andrije Štampara 3
HR-47000 Karlovac
Croatia
e-mail: drhcvitanovic@gmail.com

Jan Defrančeski

Sveučilište u Zagrebu
Sveučilišni centar za integrativnu
bioetiku
Ul. Ivana Lučića 1a
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: jdefranceski@gmail.com

Danijela De Micheli Vitturi

Nazorov prilaz 20
HR-21000 Split
Croatia
e-mail: danijela.dmv@gmail.com

Nevena Divac

Univerzitet u Beogradu
Medicinski fakultet
Dr Subotića starijeg 1
RS-11000 Beograd
Serbia
e-mail: nevena.divac@med.bg.ac.rs

Anita Dučkić Sertić

Hrvatsko katoličko sveučilište
Ilica 244
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: anita.sertic@unicath.hr

Nataša Dumbović

Dom zdravlja Varaždinske županije
Kolodvorska ulica 20
HR-42000 Varaždin
Croatia
e-mail: natasa.dumbovic@dzvz.hr

Ivo Džinić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Borongajska cesta 83d
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: idzinic@fhs.unizg.hr

Tuba Erkoç Baydar

Ibn Haldun University
School of Islamic Studies
Department of Basic Islamic Sciences
TR-34494 Başakşehir, İstanbul
Turkey
e-mail: tubaerkoç@gmail.com

Luka Fotak

Županijska bolnica Čakovec
Ul. Ivana Gorana Kovačića 1E
HR-40000 Čakovec
Croatia
e-mail: fotak.luka@gmail.com

Michael George

St. Thomas University
Religious Studies Department
51 Dineen Drive
Fredericton, New Brunswick E3B 5G3
Canada
e-mail: mgeorge@stu.ca

Saša Horvat

Sveučilište u Rijeci
Medicinski fakultet
Braće Branchetta 20
HR-51000 Rijeka
Croatia
e-mail: sasa.horvat@uniri.hr

Milan Hosta

Univerza na Primorskem
Fakulteta za vede o zdravju
Polje 42
SI-6310 Izola
Slovenia
e-mail: milan.hosta@fvz.upr.si

Muxhahid Ismaili

Samoilova 142B
MK-1000 Skopje
North Macedonia
e-mail: muxhahid.ismaili@gmail.com

Ervin Jančić

Opća bolnica Karlovac
Ulica Andrije Štampara 3
HR-47000 Karlovac
Croatia
e-mail: rexdubovacki@gmail.com

Hrvoje Jurić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ul. Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hjuric@m.ffzg.hr

Daniela Katunar

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za lingvistiku
Ul. Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dkatunar@m.ffzg.hr

Katica Knezović

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet
Savska cesta 77
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: katica.knezovic2@gmail.com

Ivna Kocijan

Zdravstveno veleučilište
Mlinarska 38
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ivna.kocijan@zvz.hr

Darko Kovačić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ul. Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: darko.kovacic1969@gmail.com

Jana Krstić

Vukasovićeva 19b/18
RS–11090 Beograd
Serbia
e-mail: janakrstic73@gmail.com

Tomislav Krznar

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet
Savska cesta 77
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: tomlislav.krznar@ufzg.hr

Josip Markotić

STE – Science Transfer
Engineering d. o. o.
Ivana Rendića 7A
HR–21000 Split
e-mail: josip.markotic@gmail.com

Miloš Marković

Univerzitet u Beogradu
Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja
Blagoja Parovića 156
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: milosej@gmail.com

Antonija Mijatović

Sveučilište u Splitu
Medicinski fakultet
Šoltanska 2A
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: antonija.mijatovic@mefst.hr

Björn Nejadavaz

FernUniversität in Hagen
Universitätsstraße 33
DE–58097 Hagen
Germany
e-mail: nejadavaz@gmail.com

Slavica Nikolić Lalić

Beogradska 34
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: nikoliclalic@gmail.com

Ana Opanković

Univerzitski klinički centar Srbije
Klinika za psihijatriju
Pasterova 2
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: ana.opankovic@gmail.com

Demian Papo

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Lorenza Jägera 9
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: dpapo@ffos.hr

Eduard Pavlović

Velog Jože 5
HR–51410 Opatija
Croatia
e-mail: edopavlovic@net.hr

Josip Periša

Dračevićka ulica 4c
Veliko Polje
HR–10010 Zagreb
Croatia
e-mail: perisa.josip2@gmail.com

Ivan Perkov

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: iperkov@fhs.hr

Mirjana Radan

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet filozofije i religijskih znanosti
Jordanovac 110
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mirjana.radan@gmail.com

Nevia Raos

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Knjižnica
Ul. Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: nraos@m.ffzg.hr

Mirna Saks

Vrtače 6
HR–47300 Ogulin
Croatia
e-mail: mirna.saks@gmail.com

Nikola Samardžić

Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Čika Ljubina 18–20
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: nikola.samardzic@f.bg.ac.rs

Hrvoje Sertić

Sveučilište u Zagrebu
Kineziološki fakultet
Horvaćanski zavoj 15
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hrvoje.sertic@kif.unizg.hr

Dina Šimunić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet elektrotehnike i računarstva
Unska 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dina.simunic@fer.hr

Žarko Šperanda

Tekija 22
HR–34000 Požega
Croatia
e-mail: sperandazarko@gmail.com

Velimir Terzić

Opća županijska bolnica Vinkovci
Zvonarska 57
HR–32100 Vinkovci
Croatia
e-mail: velter4@gmail.com

Tijana Trako Poljak

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za sociologiju
Ul. Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ttrako@m.ffzg.hr

Ivana Treska

Županijska bolnica Čakovec
Ul. Ivana Gorana Kovačića 1E
HR-40000 Čakovec
Croatia
e-mail: treskai1979@gmail.com

Christopher C. Yorke

895 Gale Drive
Delta, BC V4M 2P8
Canada
e-mail: christopher_yorke@hotmail.com

Saša Zavrtnik

Sveučilište u Zagrebu
Geotehnički fakultet u Varaždinu
Hallerova aleja 7
HR-42000 Varaždin
Croatia
e-mail: zasada_life@hotmail.com

Damir Žubčić

Sveučilište u Zagrebu
Veterinarski fakultet
Heinzlova 55
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dazubcic@vef.unizg.hr

**Studentska bioetička radionica
(NE)TIJELO: JA, TI, DRUGI**

**Student Bioethics Workshop
(NON)BODY: THE SELF, THE THOU, THE OTHER**

Ana Aračić

Kamaufova 11
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ana.aracic3594@gmail.com

Talia Benčić

Videti 117
HR–52404 Sveti Petar u Šumi
Croatia
e-mail: taliabencic@gmail.com

Dora Bičanić

Savska cesta 79b
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: dora45bicanic@gmail.com

Jakov Birko

Ivana Horvatića 53
HR–10370 Lupoglav
Croatia
e-mail: birkojakov@gmail.com

Petra Budimir-Bekan

Turjaci 177
HR–21230 Sinj
Croatia
e-mail: petrabbekan@gmail.com

Karlo Ceilinger

Čakovečka 118
HR–40305 Pušćine
Croatia
e-mail: karloceilinger@gmail.com

Hana Cvetkoski

Trg žrtava fašizma 6
HR–10290 Zaprešić
Croatia
e-mail: cvetkoskihana@gmail.com

Olga Čegar

Slobodana Jovanovića 14
RS–11050 Beograd
Serbia
e-mail: olga.cegar@gmail.com

Jure Ćuk

Odranska ulica 4
HR–44000 Sisak
Croatia
e-mail: jure.cuk33@gmail.com

Domagoj Deždek

Nikole Tesle 54
HR–40329 Kotoriba
Croatia
e-mail: domagoj.dezdek123@gmail.com

Melani Dorić

Poljanička 5
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: melani04101992@gmail.com

Anastasija Đukić

Miroslava Tirša 6
RS-11080 Zemun
Serbia
e-mail: anastasijadjuuu@gmail.com

Karlo Ekmečić

Ljubljana 15
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: karloe6@gmail.com

Tin Fresl

Cvjetno naselje 18
HR-10450 Jastrebarsko
Croatia
e-mail: tin.fresl3107@gmail.com

Larissa Horvat

Mahatme Gandhija 7
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: larissahorvat@gmail.com

Ana Ilievska

Cvjetna 6
HR-10370 Gornja Greda
Croatia
e-mail: anchi.ilievska123@gmail.com

Una Isajbegović

Zamorski breg 26a
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: una.isajbegovic11@gmail.com

Marina Jurčić

Laginjina 10
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mjurcic@ffzg.hr

Roko Kakarigi

Ksaver 163
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: kakarigi.roko@gmail.com

Eva Kamber Bartolović

Trg Otokara Keršovanija 10
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ekamberb@m.ffzg.hr

Matko Kipke

Ognjena Price 2a
HR-40000 Čakovec
Croatia
e-mail: matko.kipke1@gmail.com

Fran Kovačić

Preloška 120
HR-40000 Čakovec
Croatia
e-mail: frankovacic13@gmail.com

Jana Krnić

Ruđera Boškovića 6
HR-21000 Split
Croatia
e-mail: jkrnic@fhs.hr

Jan Kruhak

Cvjetno naselje 16
HR-10410 Velika Gorica
Croatia
e-mail: jan.kruhak@gmail.com

Lorena Mihaela Ladan

Svetonedeljska cesta 22a
HR-10431 Brezje
Croatia
e-mail: ladanlorena@gmail.com

Domagoj Majkić

Gornja Reka 255
HR-10450 Gornja Reka
Croatia
e-mail: dmajkic9@gmail.com

Josip Majsec

Vrhnička ulica 13
HR-10040 Zagreb
Croatia
e-mail: josip.zg2000@gmail.com

Korana Maksumić

Galovićeva ulica 10
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: koranamaksumic@gmail.com

Nika Marinović

Prisavlje 8
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marinovic.nik@gmail.com

Filip Mengušić

Stjepana Radića 60
HR-22000 Šibenik
Croatia
e-mail: filip.mendusic512@gmail.com

Ena Mikolčić

Jarunska ulica 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: emikolcic@gmail.com

Lucijan Mofardin

Borongajska cesta 83d
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lmofardin@fhs.hr

Lea Mraz

Ksavera Šandora Đalskog 13a
HR-49223 Sveti Križ Začretje
Croatia
e-mail: lea.mraz2004@gmail.com

Klara Pavelić

Gračec 1
HR-10291 Brdovec
Croatia
e-mail: pavelicklara4@gmail.com

Hena Pavičić

Zelena ulica 11
HR-10450 Jastrebarsko
Croatia
e-mail: henapavicic@gmail.com

Ivan Pcedulić

Andraševečka 17
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ipcedul@m.ffzg.hr

Ivana Reljanović

Matije Gupca 24
HR-32251 Privlaka
Croatia
e-mail: ivanareljanovic28@gmail.com

Magdalena Ričko

Odranska ulica 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: magda.ricko@gmail.com

Bruno Salamon

Samoborska cesta 121a
HR-10090 Zagreb
Croatia
e-mail: brunosalamon12@gmail.com

Petar Stevanović

Steve Žigona 39
RS-11000 Beograd
Serbia
e-mail: petar.stevanovic.118@gmail.com

Hana Šarić

Domobranska ulica 5
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hana.saric17@gmail.com

Roman Šimunović

Ul. Lorenza Jagera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: romansimunovic21@gmail.com

Nika Tesar

Zvonigradska ulica 39
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: nika.tesar@gmail.com

Julia Vanjhard Trušček

Petra Zrinskog 8a
HR-48260 Križevci
Croatia
e-mail: juliavt901@gmail.com

Dejan Zebić

Cerska 35
RS-15300 Loznica
Serbia
e-mail: dekizebic@gmail.com

Bernarda Zoričić

Kralja Zvonimira 25
HR-53220 Otočac
Croatia
e-mail: bernardazoricic@gmail.com

donatori

donors

**STALNI DONATORI *LOŠINJSKIH DANA BIOETIKE* /
REGULAR DONORS OF THE *LOŠINJ DAYS OF BIOETHICS***

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske /
Ministry of Science, Education and Youth of the Republic of Croatia

Primorsko-goranska županija /
Primorje-Gorski Kotar County

**OVOGODIŠNJI DONATORI *LOŠINJSKIH DANA BIOETIKE* /
THIS YEAR'S DONORS OF THE *LOŠINJ DAYS OF BIOETHICS***

Jadranka turizam d. o. o., Mali Lošinj

Turistička zajednica Grada Malog Lošinja

Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu /
University of Zagreb Student Centre

Institut za filozofiju u Zagrebu

Hrvatsko udruženje za filozofsku praksu

Grafomark d. o. o., Zagreb

Ibis grafika d. o. o., Zagreb

Hrvatska sveučilišna naklada d. o. o., Zagreb

Kršćanska sadašnjost d.o.o., Zagreb

Pergamena d. o. o., Zagreb

Superknjižara d.o.o., Zagreb

IZDAVAČ / PUBLISHER

Hrvatsko filozofsko društvo / Croatian Philosophical Society

ZA IZDAVAČA / FOR PUBLISHER

Stjepan Radić

UREDNICI / EDITORS

Hrvoje Jurić, Jan Defrančeski

PRIJEVODI I KOREKTURA / TRANSLATIONS AND PROOFREADING

Jan Defrančeski, Tin Fresl, Hrvoje Jurić,
Korana Maksumić, Mira Matijević, Lea Mraz, Ivana Reljanović

DIZAJN NASLOVNICE / COVER DESIGN

Bernardić studio, Zagreb

SLIKA NA NASLOVNICI / COVER ILLUSTRATION

Brončani kip antičkog atleta Apoksiomena (iz 4. st. pr. Kr.),
pronađen 1999. godine u lošinjskom akvatoriju
(Fotodokumentacija Hrvatskog restauratorskog zavoda, snimio: Vid Barac)
Bronze statue of ancient Greek athlete Apoxyomenos (from 4th century B.C.),
found in 1999 in the seascape of Lošinj
(Photo-documentation of Croatian Conservation Institute,
photograph by Vid Barac)

PRIJELOM TEKSTA I TISAK / LAYOUT AND PRINT

GRAFOMARK, Zagreb

NAKLADA / VOLUME

300